Protokoll

Regionstyrelsen

26 oktober 2026

Region Gotland

Regionstyrelsens protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 26 oktober 2026, klockan 09.00–15.00
Beslutande	Johan Malmros (C), 1:e vice ordförande Ragnar Gustavii (M), 2:e vice ordförande Matilda Selahn (S) Linus Gränsmark (S) Caroline Kalass (S), tjg ersättare Greger Eneqvist (S), tjg ersättare Dan Rådström (C), tjg ersättare Saga Carlgren (V) Linda Wagenius (V) Richard Gyllensten (V), tjg ersättare Lina Runander (M), ej § 342 Andreas Vall (M) Lars Engelbrektsson (SD) Gisela Wood (L) Maya Arfvidson (MP)
Ersättare	Helen Coughlin Ribb (S) Thomas Karlström (S) Mårten Silvén (M), tjg ersättare § 342 Niklas Carlberg (M) Lennart Hansson (SD) Sara Lidqvist (KD), ej § 342 Tomas Rådkvist (MP), ej § 347
Övriga	Stefan Hollmark, regiondirektör, RSF Elin Lydahl, administrativ direktör och bitr. förvaltningschef, RSF, § 331-343, 366 - digital närvaro Helena Hagstedt, stadssekreterare, RSF Cajsa Örndén, stadssekreterare, RSF Klas Nilsson, stadssekreterare, RSF Susanne Åkeson de Paulis, kommunikatör, RSF Roger Sundholm, ekonomidirektör, RSF, § 331, 332 Henry Henziger, förvaltningscontroller, RSF, § 331 Marlene Bernfalk Karlsson, tf administrativ direktör, RSF, § 331, 332 Alexander Sorby Haddad, enhetschef, TSF, § 333-341, 366 Thomas Bjuresten, näringslivstrateg, RSF, § 346-348 Petra Thunegard Gråberg, näringslivsstrateg, RSF, § 366
Datum för justering	3 november 2026
Paragrafer	§ 331–381, varav § 345, 358, 362 och 364–367 justerades

omedelbart

Underskrifter

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför signaturer.

Sekreterare Helena Hagstedt

Ordförande Johan Malmros

Justerare Linus Gränsmark

Justerare Gisela Wood

ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Organ	Regionstyrelsen
Sammanträdesdag	2026-10-26
Protokollet anslås	2026-11-04
Anslaget tas ned	2026-11-26
Protokollets förvaringsplats	Regionstyrelseförvaltningen

Register

RS § 331	Delårsrapport 2 2026 – regionstyrelseförvaltningen	8
RS § 332	Delårsrapport 2026:2 Region Gotland	9
RS § 333	Intern kontrollplan regionstyrelsen 2025 – återrapportering av åtgärder	14
RS § 334	Riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner	19
RS § 335	Uppdrag. Förslag till investeringsplan för 2028 och 2029	21
RS § 336	Ansökan om tilläggsanslag för upprättande av nytt planprogram för Östercentrum och Solbergaområdet	23
RS § 337	Uppdrag. Aktivitetsyta Visby	25
RS § 338	Uppdrag. Löneutveckling för politiska sekreterare	28
RS § 339	Tilläggsanslag förvärv av fastighet Visby Förrådet 2	30
RS § 340	Uppdrag. Översyn av exploateringsbudget	33
RS § 341	Exploateringsplan och budget 2027-2031	37
RS § 342	Nämndinitiativ från Socialdemokraterna. En jämförande analys av Gotlandshems effektivitet i förhållande till andra relevanta allmännyttiga bostadsbolag i Sverige.	42
RS § 343	Lokalbehov 2028 - 2037	44
RS § 344	En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla	46
RS § 345	Ny etableringsboendelag – Ställningstagande om kommuntal	50
RS § 346	Inrättande av Business Gotland	56
RS § 347	Verksamhetsbidrag ur näringslivsanslaget och näringslivsanslagets utrymme 2027	60
RS § 348	Uppdrag. Stadsfest	63
RS § 349	Uppdrag. Plan för att komma tillsätta med löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken	67
RS § 350	Energiön Gotland 2.0	69
RS § 351	Erbjudande till Region Gotland att delta i Swedish Wind Centre	73
RS § 352	Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	76
RS § 353	Almedalsveckan 60 år	78
RS § 354	Mål och budget 2027 – 2029	80
RS § 355	Information. Uppdrag. Arbetet kring demokrati och dialog med särskilt fokus på lokalt boende, barn och unga.	89
RS § 356	Revidering av ramverk för samverkan mellan skola, vård och omsorg	90

RS § 357	Klimatkontrakt 2027 som en del av Klimatneutrala Gotland och Viable Cities	92
RS § 358	Nominering till styrelsen i Organization of World Heritage Cities (OWHC)	94
RS § 359	Deltagande i etablering av Regions for Democracy initiative	96
RS § 360	Beslut om deltagande i internationella möten 2026	97
RS § 361	Informationsärende. Flight Plan ’26	98
RS § 362	Uppdrag. Analys av regeringsuppdraget till Trafikverket	99
RS § 363	Uppdrag. Förbättringsförslag för tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund.	101
RS § 364	Remiss. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor	103
RS § 365	Remiss. Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)	105
RS § 366	Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)	108
RS § 367	Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland	111
RS § 368	Motion. Utveckling av ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv inom Region Gotland	114
RS § 369	Motion. Erbjud gratis TBE-vaccination till personal som rör sig i skog och mark	116
RS § 370	Motion. Tillgänglig information om kollektivtrafiken	118
RS § 371	Motion. Motverka våld mot äldre	121
RS § 372	Motion. Angående sjunkande barnafödande	123
RS § 373	Motion. Barn och unga i fokus	125
RS § 374	Medborgarförslag. Flagga med den ukrainska flaggan en dag i månaden	126
RS § 375	Medborgarförslag. Flagga med Palestinas flagga	127
RS § 376	Saklig rättelse av protokoll från regionstyrelsens sammanträde 2026-09-01, § 285	128
RS § 377	Avsägelser och fyllnadsval	130
RS § 378	Anmälan av delegationsbeslut	131
RS § 379	Information. Vissa inkomna handlingar	132
RS § 380	Regiondirektörens information	133
RS § 381	Övrig fråga	134

Bilaga § 354:1

Bilaga § 354:2

Bilaga § 354:3

RS § 331 Delårsrapport 2 2026 – regionstyrelseförvaltningen

Ärendenummer: RS 2026/17
Paragraf föregående instans: AU § 219

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelseförvaltningens delårsrapport 2 godkänns.

Sammanfattning
Inom regionstyrelseförvaltningen har inom perioden en rad olika fokusområden varit aktuella och kommer så även vara framöver bland annat vattenfrågan, färjepriser, försäljning av aktierna i GEAB, Almedalsveckan och höstens val. En rad övriga insatser och arbeten pågår även inom beredskap- och säkerhetsområdet utifrån bland annat världsläget och ny lagstiftning inom området.

Jämfört med samma period i fjol har förvaltningen något fler årsarbetare samtidigt ses en liten minskning av sjuktalen. När det gäller övertid och mertid har det skett en minskning som till stor del kan hänföras till bättre schemaplanering.

Förvaltningens årsprognos uppgår till +10,5 mnkr. Detta beror bland annat på att investeringarna bedöms ske senare än planerat, vilket bidrar till att kapitalkostnaderna ger ett överskott. Dessutom prognostiseras ett överskott på personalsidan inom ett flertal verksamheter främst utifrån att det finns vakanser. Till detta tillkommer även ett överskott för måltidsverksamheten vilket i huvudsak är kopplat till lägre kostnader för livsmedelsinköp. Inom avdelningen beredskap och säkerhet kvarstår de utmaningar som räddningstjänsten haft under fler år om att få en budget i balans.

Ärendets behandling under mötet
Ärendet föredras av Marlene Bernfalk Karlsson, tf administrativ direktör, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Delårsrapport 2, 2026 Regionstyrelsen – RSF
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-14

RS § 332 Delårsrapport 2026:2 Region Gotland

Ärendenummer: RS 2026/11
Paragraf föregående instans: AU § 220

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Delårsrapport 2026:2 godkänns.
- Återrapportering av uppdraget att redovisa vilka åtgärder som genomförts eller planeras för att inte budgeten 2026 ska överskridas (RF § 87, 2026-06-15) tas emot.
- Förvaltningarna ska redovisa utveckling av antalet årsarbetare eller annat lämpligt mått för åren 2020-2025. Utvecklingen ska redovisas totalt och per nämnd. Redovisningen ska göras till nästkommande personalutskott och regionstyrelsesammanträde.

Sammanfattning
Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. Regionfullmäktige beslutar årligen om verksamhetsmål för regionens nämnder och helägda bolag. Nämnder och bolag ansvarar inför fullmäktige att verkställa dessa mål. Vissa mål gäller fler nämnder/bolag och vissa mål gäller enbart för en nämnd eller ett bolag. I samband med delårsrapporten görs en samlad bedömning av om målen för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås och om balanskravet kommer att uppnås.

För 2026 har regionfullmäktige beslutat om 40 verksamhetsmål. Enligt prognos förväntas 11 mål att uppfyllas helt och 15 mål att uppfyllas delvis. Nio mål kommer ej att uppfyllas och fem kan inte utvärderas per sista augusti.

Det finns fyra finansiella mål. Endast ett av dessa mål, en stärkt soliditet, förväntas uppnås 2026. Helhetsbilden pekar på en svag ekonomi även om resultatet förbättrats jämfört med föregående prognos och att balanskravsresultatet är positivt. Åtgärder behöver vidtas för att sänka verksamhetens kostnader så att resultatmålet kan uppnås. Därutöver behöver investeringarna prioriteras ytterligare så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Åtgärderna är nödvändiga för att på klara de finansiella målen. Sammantaget görs bedömningen att regionen inte uppnår god ekonomisk hushållning för 2026.

Periodens resultat

Det ekonomiska resultatet i perioden för regionkoncernen uppgår till 251 mnkr (-126 mnkr, 2025). Region Gotlands resultat för perioden uppgår till 208 mnkr (98 mnkr, 2025). Balanskravsresultatet för perioden uppgår till 124 mnkr (117 mnkr, 2025).

Årsprognos

Det prognostiserade resultatet för helåret i regionkoncernen är 163 mnkr (87 mnkr). Det prognostiserade resultatet för helåret i regionen är 87 mnkr och innebär en budgetavvikelse på 35 mnkr. I jämförelse med föregående prognos från april (-63 mnkr) har resultatprognosen förbättrats med 150 mnkr. Balanskravsresultatet för helåret prognostiseras till 3 mnkr efter justeringar för reavinster och vinster/förluster på värdepapper.

Nämnderna prognostiserar ett underskott mot budget på -49 mnkr. I jämförelse med föregående prognos från april är det en stor förbättring. För helåret är det fyra nämnder som bedömer att de inte kommer att klara sin budget. Finansiella intäkter från pensionsmedelsplaceringar kompenserar för nämndernas underskott. Den förestående försäljningen av aktierna i Gotlands Energi AB har inte tagits med i årsprognosen. Reavinsten från försäljningen räknas inte med i balanskravsresultatet.

Investeringar

Investeringsbudgeten inklusive kompletteringsbudget, tilläggsanslag och exploatering uppgår till 1 736 mnkr. Periodens investeringsutgifter är 700 mnkr motsvarande 40 procent av budgeten. Flera stora investeringsprojekt pågår och årsprognosen uppgår till 1,1 mdkr.

Återrapportering av uppdrag

I samband med behandlingen av delårsrapport 1 beslutade regionfullmäktige att de nämnder som prognostiserar underskott ska vidta åtgärder för att nå en budget i balans. Åtgärderna ska i första hand vara av långsiktig karaktär och fokusera på kostnadsminskningar genom förebyggande och hälsofrämjande åtgärder, baserat på evidens och beprövad erfarenhet, för minskade behov i befolkningen framöver.

Prognosen för nämnderna har förbättrats jämfört med delårsrapport 1. De nämnder som nu prognostiserar en negativ budgetavvikelse är barn- och utbildningsnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden, tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden.

Miljö- och byggnämnden rapporterar arbete med ökad ekonomisk medvetenhet och återhållsamhet i bemanningen, bland annat genom restriktiv ersättning vid tjänstledigheter och prövning av behov i verksamheten inför rekryteringar. Inom geografisk information söks nya interna kunder för att möta den lägre ärendeinströmningen.

Inom bygglovsverksamheten rekryteras och introduceras handläggare för att kunna hantera inkommande ärenden i tid och därigenom uppnå full kostnadstäckning. Inom detaljplaneverksamheten finns samtidigt risk för budgetöverskridande till följd av konsultkostnader för Östercentrum.

Nämnden har därför sökt tilläggsanslag, som ännu inte har beslutats av regionfullmäktige.

Tekniska nämnden redovisar ett arbete som omfattar en rad åtgärder inom området. Inom särskild kollektivtrafik ses utbud och egenavgifter över som möjliga åtgärder för att minska underskottet. Inom fastighetsverksamheten prövas inköp och åtgärder utifrån behov, och planerade reparationer som inte är verksamhetskritiska kan vid behov minskas eller senareläggas. Samtidigt är flera av årets kostnadsökningar svåra att påverka på kort sikt och senareläggning av planerade åtgärder behöver vägas mot risken för ett ökat eftersatt underhåll och högre framtida kostnader.

Inom VA-verksamheten är en viktig åtgärd att öka den långsiktiga planeringen för att minska behovet av akuta och tillfälliga åtgärder. Arbetet omfattar åtgärder på kort, medellång och lång sikt för att stabilisera och utveckla VA-systemen, bland annat reinvesteringar och utredning av nya vattenkällor. Inom VA-taxan görs höjningar från 1 oktober 2026.

Hälso- och sjukvårdsnämnden rapporterar att ett kontinuerligt arbete utförs för att nå en ekonomi i balans genom effektivare arbetssätt och bättre nyttjande av tillgängliga resurser. Under de senaste åren har kostnaderna minskat bland annat genom lägre kostnader för inhyrd personal och ett minskat antal anställda.

För innevarande år har nämnden identifierat konkreta åtgärder för att förbättra det ekonomiska resultatet. Dessa omfattar restriktiv återbesättning av vakanta tjänster, förbättrad schemaläggning och bemanningsplanering för att minska behovet av inhyrd personal och åtgärder inom Folktandvården för att öka kapaciteten. Åtgärderna bedöms ge ekonomiska effekter på sammanlagt drygt 20 mnkr. På längre sikt utvecklas bland annat bemanningsplanering, vårdprocesser och digitala arbetssätt för att effektivisera verksamheten. Nämnden behöver samtidigt hantera ökade kostnader för införandet av ett nytt journalsystem och stärkt beredskap.

Barn- och utbildningsnämnden rapporterar att ett intensivt arbete pågår med att matcha effektiva organisationer till den demografiska förändring som innebär kraftigt minskat antal barn och elever.

Inom förskolan har organisationsförändringar genomförts och arbetet fortsätter, bland annat genom att förskolor har avvecklats och samordnats för att anpassa verksamheten till minskade volymer.

Inom grundskolan ökar utmaningen med minskande elevkullar från hösten 2026. Tre skolor har beslutats att avvecklas och samordnas, vilket får effekter på ekonomin under flera år. För de skolområden som visar en negativ årsprognos pågår arbete med åtgärdsplaner för att uppnå ett balanserat resultat.

Planerna har ett längre tidsperspektiv och omfattar därmed åtgärder även efter innevarande år.

Den sammantagna bedömningen är, trots att nämnderna sammantaget prognostiserar att budgeten inte ska överskridas, att det fortfarande finns en underliggande obalans mellan verksamhet och ekonomi. Regionens verksamheter får fortsatt omfattande riktade statsbidrag. Eftersom många av dessa statsbidrag inte är permanenta är det mycket angeläget att nämnderna fortsätter att anpassa verksamheten efter beslutad budgetram enligt regionfullmäktiges uppdrag. Det ska ses i ljuset av ytterligare utmaningar att få en budget i balans den kommande planperioden.

Bedömning
Årets resultat prognostiseras till +87 mnkr, vilket är en budgetavvikelse på 35 mnkr. Nämnderna har en budgetavvikelse på -49 mnkr. Årets resultat efter balanskravsjusteringar beräknas till +3 mnkr.

Ett negativt balanskravsresultat ska enligt kommunallagen normalt återställas inom 3 år. Eftersom Region Gotland har en resultatutjämningsreserv (RUR) kan, under vissa förutsättningar, medel ur RUR disponeras för att slippa reglera ett underskott. Regionstyrelseförvaltningen bedömer att RUR kan användas för att reglera ett negativt resultat 2026 utifrån nu kända förutsättningar om det skulle finnas behov av det. Ett underskott innebär dock en ytterligare likviditetsbelastning. Ett avgörande kring beslutet om försäljningen av regionens kvarvarande 25 % av aktierna i GEAB förväntas ske senare i höst och det kommer att öka likviditeten. Balanskravsresultatet påverkas dock inte.

Investeringsutgifterna ligger fortsatt på en hög nivå samtidigt som resultaten är svaga. Det har gjort att låneskulden beräknas öka med 1 146 mnkr sedan 2023. Prognoserna för investeringar och resultat innebär att låneskulden kan behöva öka med 550 mnkr i år. Tre av fyra mål för god ekonomisk hushållning bedöms inte kunna uppnås till följd av svaga resultat och höga investeringsutgifter. Det krävs ett fortsatt arbete med att se över utbud och effektiviseringar i samtliga verksamheter. Åtgärder för att minska kostnaderna och öka intäkterna är nödvändiga att vidta för att nå en ekonomi i balans. Även hårdare prioritering av investeringar och exploatering krävs för att hålla ned investeringsutgifterna och därmed lånebehovet.

År 2026 är tredje året som målen i styrmodellen följs upp. Det kan konstateras att aktiviteter pågår inom samtliga mål. En prognos för måluppfyllelse har gjorts i delårsrapporten. Bedömningen bygger på det arbete som pågår för att nå målen. Det kan konstateras att prognosen för måluppfyllelse 2026 i de flesta fall är oförändrad eller något bättre jämfört med 2025. Styrmodellen har setts över och en översyn av målen pågår, med fokus på att ta fram uppdaterade mål inför budget 2028.

Avgörande för att nå ekonomisk balans och en god ekonomisk hushållning framåt är att nämnderna klarar att hålla sina budgetar och att investeringsnivåerna blir lägre för att låneskulden inte ska öka för snabbt. Även om investeringar inte når upp till budgeterad nivå, innebär investeringsprognosen på 1,1 mdkr att finansiering helt med egna medel inte är möjlig.

Regionen har begränsade möjligheter att öka sina intäkter men möjligheter att påverka sina kostnader. Det är viktigt med ett fortsatt fokus på ekonomin och att nämnderna håller sina budgetar. Åtgärder behöver därför vidtas för att anpassa verksamheternas kostnader så att resultatmålet uppnås. Dessutom behöver investeringarna prioriteras så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Båda åtgärderna är nödvändiga för att klara de finansiella målen och uppnå en god ekonomisk hushållning framöver.

Resultatmålet och soliditeten har förbättrats jämfört med föregående år men helhetsbilden är att nyckeltalen pekar på en svagare ekonomi än för ett par år sedan. Sammantaget görs bedömningen att regionen inte kommer uppnå god ekonomisk hushållning för 2026.

Ärendets behandling under mötet
Ärendet föredras av Roger Sundholm, ekonomidirektör, regionstyrelseförvaltningen.

Ragnar Gustavii (M) yrkar att förvaltningarna ska redovisa utveckling av antalet årsarbetare eller annat lämpligt mått för åren 2020-2025. Utvecklingen ska redovisas totalt och per nämnd. Redovisningen ska göras på nästkommande personalutskott och regionstyrelsesammanträde.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med Ragnar Gustaviis tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-20
Region Gotland Delårsrapport 2 2026

Skickas till
Samtliga nämnder

RS § 333 Intern kontrollplan regionstyrelsen 2025 – återrapportering av åtgärder

Ärendenummer: RS 2024/850
Paragraf föregående instans: AU § 189

Regionstyrelsens beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning
I samband med uppföljningen av 2025 års interna kontrollplan (2025-11-19, RS § 446) gav regionstyrelsen regiondirektören i uppdrag att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till identifierade brister. En lägesrapportering ska ske efter halvårsskiftet 2026.

Respektive kontrollansvarig har rapporterat vilka åtgärder som genomförts för att rätta till upptäckta brister utifrån de analyser, slutsatser och förslag till åtgärder som förelåg efter 2025 års intern kontroll.

Det kan konstateras att bristerna är aktualiserade och att åtgärder har genomförts eller är på gång att genomföras.

Nedan redovisas, per aktuell kontrollpunkt, en lägesrapport om vad som gjorts hittills för att rätta till de identifierade bristerna och vad som planeras.

Inköpskort

Analys/slutsats – enligt kontroll 2025

Granskningen visar att den interna kontrollen avseende hantering av inköp med inköpskort inom Region Gotlands berörda verksamheter inte fungerar tillfredställande. Kontrollen bedöms som ej godkänd.

Kontrollen har utgått från samtliga inköp gjorda med inköpskort under april 2025 och som fakturerats i maj 2025. Bedömningen är att även om inköp gjorts utanför avtal så verkar inköpen vara rimliga i de verksamheter som de är gjorda. Om något inköpskort har använts för privat bruk därefter har inte kontrollerats. Berörda verksamheter är inte tillfrågade om gjorda inköp.

Det är viktigt att verksamheten klargör syftet med inköpet så att sambandet med verksamheten går att styrka. Ett underlag kan visserligen visa exakt vad som köpts, men inte till vad det använts. Här kan det finnas inslag av verksamhetsanknutna inköp som är självklara för granskningens- och beslutsattestanter men som inte går eller är svåra att utläsa vid efterkontroll.

I takt med att de webbaserade handelsplatserna har blivit fler har utlandsköpen ökat. Vid köp på sådana handelsplatser är det svårt att avgöra från vilket land man gör inköpet då betalning sker i svenska kronor. Det går inte heller att

åberopa omvänd skattskyldighet i samband med inköpen vilket gör att den ingående momsen inte går att lyfta i det svenska momssystemet utan i stället blir en kostnad för regionen. Vid köp från företag inom Europeiska unionen (EU) gäller så kallad omvänd skattskyldighet. Leverantören ska då inte debitera utgående moms på försäljningen utan det är regionen som köpare som ansvarar för att redovisa både utgående och ingående moms till Skatteverket. Även vid import från länder utanför EU uppstår samma problem med ingående moms.

I kontrollerat urval fanns inga krediteringar eller kontantuttag. Det fanns verifikat med information om att avsaknad av underlag lett till löneavdrag. Frågan här är hur brett det ska granskas för att i så fall säkerställa att krediteringar sker tillbaka till kortet eller att löneavdrag faktiskt har skett.

Åtgärder – enligt kontroll 2025

Det kan konstateras att det finns brister i efterlevnaden av regelverket som gör att en översyn av reglerna för inköpskort behöver göras.

Arbete pågår med att ta fram åtgärdsförslag men resultatet behöver analyseras och förvaltningarnas ekonomichefer behöver involveras i arbetet med att ta fram konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Kommentar/lägesbeskrivning per den 1 augusti 2026

Resultatet av granskningen har återrapporterats till ekonomicheferna i respektive förvaltning.

Granskningen har visat att en del inköp som görs med inköpskort görs utan att nyttja ingångna avtal. Inköp av livsmedel i samband med ”fika” till verksamheten är ett sådant område. Hösten 2025 ingicks ett nytt avtal för inköp av livsmedel i konsumentförpackningar, det s k ”Matkasseavtalet”. Det nya avtalet betyder att inköp av livsmedel nu kan göras mot faktura i många fler butiker än tidigare och också i vårt e-handelssystem. Detta innebär att det nu är lättare att göra livsmedelsinköp på rätt sätt enligt avtal vilket kommer att minska antalet köp som tidigare gjorts utanför avtal med inköpskort.

Under våren 2026 har en kartläggning av inköpskorten gjorts vad avser innehavare, vad korten används till, hur ofta inköpskorten används, inköpsbelopp med mera. Kartläggningen visar att det finns kortinnehavare som inte har något behov att ha ett inköpskort i sin tjänsteutövning. De inköpskort som i kartläggningen har visat sig inte användas eller användas i liten utsträckning kommer därmed att avslutas för att på så sätt minska antalet inköpskort i Region Gotland.

Även regelverket för inköpskort kommer att ses över under hösten 2026. Bland annat ska reglerna för när man kan få ett inköpskort skärpas.

Förtroendekänsliga poster

Analys/slutsats – enligt kontroll 2025

Granskningen visar att den interna kontrollen vid hanteringen av förtroendekänsliga poster inom Region Gotlands berörda verksamheter inte fungerar fullt tillfredställande. Kontrollen bedöms som ej godkänd.

Kontrollen har utgått från arbetsmaterialet och bedömningen är att gjorda inköp verkar rimliga i de verksamheter inköpen är gjorda.

Det är viktigt att verksamheten klargör till vad inköpet är gjort, det vill säga syftet. Ett underlag kan visserligen visa exakt vad som köpts, men inte till vad det använts. Här kan det finnas inslag av verksamhetsanknutna inköp som är självklara för granskning- och beslutsattestanter men som inte går, eller är svårt, att utläsa vid efterkontroll av utomstående.

Det är också viktigt att bifoga kvitton som underlag, dels för att styrka gjorda inköp, dels för att säkerställa att eventuell moms hanteras på korrekt sätt.

Det är även viktigt att beslutsattestanter är medvetna om att attest av egna köp ska göras av överordnad chef. Det måste också vid varje tidpunkt finnas kompletta och uppdaterade attestförteckningar.

Åtgärder – enligt kontroll 2025

Granskningen visar att hanteringen av förtroendekänsliga poster i stort fungerar men att efterlevnaden av regelverken inte i alla delar är tillräcklig.

För att komma till rätta med bristerna behöver förvaltningarnas ekonomichefer involveras med att ta fram konkreta åtgärder. Förslag på åtgärder kan vara att informationen på intranätet om hur förtroendekänsliga poster ska hanteras utvecklas samt att man i kommande chefsutbildningar inom ekonomiområdet särskilt tar upp detta område.

Kontrollen rekommenderas kvarstå som kontrollpunkt.

Kommentar/lägesbeskrivning per den 1 augusti 2026

Resultatet av granskningen har återrapporterats till förvaltningarnas ekonomichefer för vidare hantering och åtgärder i respektive förvaltning.

Översyn av riktlinjer för attest och tillämpningsanvisningar pågår och där kommer hantering av jäv och förtroendekänsliga poster att förtydligas.

Rekryteringsprocessen

Analys/slutsats – enligt kontroll 2025

Kontrollen visar att samtliga rekryterande chefer har intygat att referenstagning har genomförts och dokumenterats i systemet, trots att så inte skett. Det kan sannolikt förklaras av brist på administrativt utrymme eller kunskap om systemet, men också bristande kännedom om rekryteringsprocessens olika steg och dess fulla innebörd.

Via Insidan har chefer i oktober 2023 informerats om införande av checklista för bland annat dokumentation av referenser. Trots denna nyhet på Insidan, och trots att rekryteringsprocessen finns utförligt beskriven på Insidan, har informationen inte tillräckligt nått ut och förankrats hos cheferna.

Kontrollen visar avsaknad av dokumentation vilket inte behöver innebära att referenstagning inte har genomförts. Däremot saknas nödvändig dokumentation enligt rekryteringsprocessen.

Åtgärder – enligt kontroll 2025

HR-avdelningen har ett pågående arbete med framtagande av rutin för kontroller vid rekrytering och anställning som ytterligare kommer att tydliggöra krav och rutin för genomförande av kontroller såsom vid referenstagning och bakgrundskontroller.

Under 2024 lanserades en digital utbildning i Region Gotlands rekryteringsprocess. Även en digital utbildning för referenstagning finns sedan våren 2025 tillgänglig i Kompetensportalen. Samtliga nya chefer tar även del av framtagen rekryteringsutbildning som en del av upplägget i ”Ny som chef”. I samband med att nya chefer får behörighet i rekryteringssystemet tilldelas de också utbildningen i Kompetensportalen. Digital referenstagning är ett smidigt och effektivt sätt att ta referenser som besparar chefer både tid och administration samt kvalitetssäkrar referenstagningen ytterligare.

Uppföljning av referenstagning sker under hösten 2025 för att kunna göra ytterligare analys kring hur rutin och arbetssätt tillämpas när ytterligare utbildningar och rutiner är framtagna.

Kommentar/lägesbeskrivning per den 1 augusti 2026

I juni fattade regionfullmäktige beslut om nya policyer och tillhörande riktlinjer gällande rekrytering och kontroller. Riktlinjerna syftar till att förtydliga vilka kontroller som ska genomföras inför och under anställning samt hur dessa ska dokumenteras. Referenstagning är en av flera obligatoriska kontroller som ska genomföras i rekryteringsprocessen och inför anställning.

Användningen av digital referenstagning fortsätter att öka, liksom antalet chefer som genomfört de digitala utbildningarna inom rekrytering och digital referenstagning. För att ytterligare underlätta användningen får nya chefer numera automatiskt behörighet till system för digital referenstagning i samband med att de får behörighet till rekryteringssystemet.

Utbildningspasset rekrytering/kontroller i programmet ”Ny som chef” får genomgående positiva omdömen i de utvärderingar som genomförs efter varje utbildningstillfälle.

Det finns samtidigt ett fortsatt stort behov av stöd till chefer i rekryteringsprocessen för att säkerställa att samtliga kontrollmoment, inklusive referenstagning, genomförs. Inom ramen för uppdraget *Hållbar bemanning* utreds därför olika vägval för ett samordnat stöd i rekrytering för hela Region Gotland. Utredningen ska belysa för- och nackdelar med olika alternativ.

Som en del av uppdraget genomförs en pilot på teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen under oktober 2026 till februari 2027. Samtliga chefer inom förvaltningen erbjuds då stöd genom hela rekryteringsprocessen. Pilotens resultat ska ge underlag för hur ett gemensamt rekryteringsstöd kan utformas för hela Region Gotland. En viktig del av uppföljningen är att undersöka i vilken utsträckning kontrollmoment, så som referenstagning, genomförs och att följa upp regelefterlevnad och kvalitet i rekryteringsprocessen.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelsen 2025-11-19, § 446
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-03

RS § 334 Riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner

Ärendenummer: RS 2026/1535
Paragraf föregående instans: AU § 193

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner antas att gälla från och med 2027-01-01.
- Riktlinjer för attest beslutade av regionfullmäktige 2015-03-02, § 116, upphör att gälla 2026-12-31.

Sammanfattning
De nuvarande riktlinjerna för attest beslutades senast av regionfullmäktige 2015-03-02, § 116.

Förslaget till nya riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner föreslås att gälla från 1 januari 2027 och ersätter då de nuvarande riktlinjerna.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa en god intern kontroll av alla ekonomiska transaktioner så att oavsiktliga eller avsiktliga fel förhindras vid hantering av regionens tillgångar. Huvudprincipen är att ingen person ensam ska hantera en transaktion från början till slut.

I förslaget till nya riktlinjer tydliggörs att de gäller för både tjänstepersoner och förtroendevalda. Ett nytt avsnitt har lagts till som handlar om hur avvikelser och incidenter ska hanteras.

I förslaget till nya riktlinjer har ambitionen varit att få en smidigare administration och samtidigt bibehålla en god intern kontroll. I de nuvarande riktlinjerna är det regionstyrelsen som ska besluta om tillämpningsanvisningar och styrelse/nämnder som utser beslutsattestanter. I förslaget till nya riktlinjer är det regionstyrelseförvaltningen som beslutar om tillämpningsanvisningar och förvaltningscheferna som beslutar om beslutsattestanter inom respektive nämnds ansvarsområde.

För att förbättra den interna kontrollen föreslås att de kontroller som ska göras av ekonomiska transaktioner fördelas på fler roller. I nuvarande riktlinjer har kontrollerna i huvudsak legat på rollen beslutsattestant. I förslaget till nya riktlinjer så flyttas några kontrollmoment till rollen granskningsattestant. Det är kontrollerna; prestation, kvalitet, pris, villkor, bokföringsunderlag och kontering.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen bedömer att de nya riktlinjerna är bättre utformade för att stödja en effektiv ekonomiadministration samtidigt som en god intern kontroll främjas.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att förslaget till *Riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner* ska antas att gälla från 1 januari 2027 och ska ersätta de nuvarande riktlinjerna för attest.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Riktlinjer för attest, daterad 2015-03-02
Förslag till nya riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-07-30

Skickas till
Region Gotlands nämnder och förvaltningar

RS § 335 Uppdrag. Förslag till investeringsplan för 2028 och 2029

Ärendenummer: RS 2026/1455
Paragraf föregående instans: AU § 222

Regionstyrelsens beslut

- Information om uppdraget förslag till investeringsplan 2028 och 2029 tas emot.

Sammanfattning
Investeringsrådet har arbetat fram ett förslag på investeringsbudget 2028 och plan 2029-2031. Förslaget bygger på en rekommendation om att behålla investeringspotter samt några andra poster som avser reinvesteringar i befintliga tillgångar. Detta är i linje med den nyligen beslutade riktlinjen för regiongemensam prioritering och beredning av investeringar (RS 2023/1381). För att klara den beslutade ramen med skattefinansierade investeringar på 450 mnkr/år behöver reinvesteringstakt anpassas exempelvis genom justering i lokalpotter. Det är nödvändigt att prioritera mellan de största lokalinvesteringarna och särskilda projekten.

Investeringsbudget för 2028 och plan för 2029-2031 beslutas i mål- och budget 2027 (RS 2026/7). I underlaget till budgetavstämningen hösten 2026 har investeringsrådet lämnat tre olika alternativ av prioriteringar mellan de största projekten för att tydliggöra alternativkostnad och konsekvenser av att prioritera vissa investeringar framför andra.

Bedömning
I investeringsbudget och investeringsplan ingår de investeringar som Region Gotland anser sig ha resurser till att genomföra. Hur stora de förväntade, önskvärda eller nödvändiga behoven är framgår inte av budget och plan eftersom prioriteringarna givet resursutrymmet då är klara.

För att säkra god ekonomisk hushållning och bygga ett samhälle som även framtida generationer kan nyttja är det överordnade att hålla sig till det i budgeten fastställda investeringsutrymmet på 450 mnkr per år för skattefinansierade investeringar. Därefter kan investeringsobjekten prioriteras utifrån vad som ger störst samhällsekonomisk nytta.

Investeringsrådets rekommendation är att:

1. Prioritera reinvesteringar för att underhålla existerande tillgångar.
2. I det investeringsutrymme som kvarstår välja investeringsprojekt som har störst nytta för medborgarna på både kort- och lång sikt.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Underlag till mål- och budget 2027 (RS2026/7):
Kompletterande beredningsunderlag 2027
Investeringsrådets förslag till investeringsbudget och plan 2027-2031
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-27

Skickas till
Samtliga nämnder

RS § 336 Ansökan om tilläggsanslag för upprättande av nytt planprogram för Östercentrum och Solbergaområdet

Ärendenummer: RS 2026/1475
Paragraf föregående instans: AU § 194

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Ansökan om tilläggsanslag om en miljon kronor för upprättande av nytt planprogram för Östercentrum och Solbergaområdet bifalls.

Sammanfattning

Regionstyrelsen beslutade den 18 juni 2025, § 314, att ge regiondirektören i uppdrag att ta fram ett nytt planprogram för Östercentrum, öst om Östercentrum, Österport gravar samt Gutavallens parkering. I samma beslut avslogs miljö- och byggnämndens begäran om tilläggsanslag för 2025, med hänvisning till att behovet av konsultmedel i stället fick hanteras inför 2026. Arbetet med planprogrammet har nu påbörjats och behovet av externa specialistinsatser under 2026 har konkretiserats. Konsultinsatserna omfattar bland annat Heritage Impact Assesment (HIA), stadsbilds- och volymstudier och stadsbyggnadsförslag. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att dessa insatser är nödvändiga för att kunna ta fram ett robust programförslag och samrådshandling under 2026. Om tilläggsanslag inte beviljas kommer arbetet med planprogrammet inte att kunna genomföras då budgetmedel saknas i planverksamhetens ordinarie budget.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att planprogrammet för Östercentrum och Solbergaområdet är ett strategiskt viktigt uppdrag av större vikt för Region Gotland. Området omfattar en central del av Visby där flera omfattande stadsbyggnadsfrågor sammanfaller, bland annat världsarv och kulturmiljö, stadsbild, mobilitet, parkering, allmän platsmark, centrumhandel, idrott, kultur och pågående kommunala investeringar.

Regionstyrelsen har tidigare konstaterat att det finns goda skäl att ta fram en genomarbetad stadsbyggnadsvision för området, bland annat för att hantera målkonflikter mellan exploatering och kulturmiljö samt mellan parkering och vistelseytor. Det större programområdet gör det möjligt att samlat klargöra planeringsintentioner, möjliga byggrätter och kommunala åtaganden avseende allmän mark, gator och parkering.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att uppdragets omfattning och komplexitet kräver externa specialistinsatser under 2026. Det gäller särskilt kulturmiljö och världsarv, där HIA behöver tas fram inför samråd, samt stadsbilds- och volymstudier och visualiserade

stadsbyggnadsförslag. Planprogrammet behöver vara tillräckligt robust och flexibelt för att kunna hantera olika framtida utvecklingsscenarier. Området berörs samtidigt av flera pågående och planerade projekt, såsom nytt badhus, ungdomskulturhus, idrottshall vid Gutavallen och förändringar i kollektivtrafiken. För att dessa satsningar ska kunna samordnas och bidra till en sammanhållen utveckling krävs ett väl underbyggt programförslag.

Enligt Region Gotlands policy för ekonomistyrning, som är beslutad av regionfullmäktige, gäller följande:

Tilläggsanslag för befintlig verksamhet ska i princip inte förekomma. I undantagsfall kan nämnden begära tilläggsanslag. I ärendet ska framgå hur nämnden har prövat möjligheterna att inom ramen för nämndens totala verksamhet täcka avvikelsen. Väsentliga händelser av tillfällig karaktär som inte har kunnat förutses i budgetarbetet, kan motivera att tilläggsanslag medges. En förutsättning är att regionens ekonomi tillåter en utökning. Ett tilläggsanslag gäller alltid bara innevarande år.

Med hänvisning till policyn för ekonomistyrning och Region Gotlands ekonomiska läge med en prognos som visar ett underskott, föreligger inget utrymme för ytterligare utgifter under budgetåret 2026. Regionstyrelseförvaltningen ser därför inte någon möjlighet att föreslå regionstyrelsen och regionfullmäktige att besluta om ett ekonomiskt tillägg till miljö- och byggnämnden för upprättandet av ett nytt planprogram för Östercentrum och Solbergaområdet. Miljö- och byggnämnden föreslås i stället att pröva möjligheterna att inom ramen för nämndens totala verksamhet göra omprioriteringar.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande yrkar med instämmande av Maya Arfvidson (MP) att äskandet om tilläggsanslag ska bifallas.

Ordförande ställer proposition på eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Miljö- och byggnämnden 2026-06-17, § 107
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-05-13
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-17

Skickas till
Miljö- och byggnämnden

RS § 337 Uppdrag. Aktivitetsyta Visby

Ärendenummer: RS 2022/886
Paragraf föregående instans: AU § 238

Regionstyrelsens beslut

- Informationen om att investeringsutgiften för aktivitetsparken tas emot.
- Ärendet hanteras i Mål och budget 2027-2029.

Sammanfattning
Regionstyrelseförvaltningen inom Region Gotland har under en längre tid utrett utvecklingen av aktivitetsytor i Visby, med fokus på Sparkenparken på A7. Området bedöms lämpligt tack vare sitt centrala läge, närhet till skola och goda samverkansmöjligheter med parkavdelningen. Arbetet försenades av frågan om lokalisering av ny idrottshall, men efter regionstyrelsens beslut den 22 april 2025 att placera hallen på Hästen 1 vid Gutavallen och avföra A7 som alternativ har planeringen kunnat intensifieras.

Arbetet har skett i samverkan mellan förvaltningarna, där regionstyrelseförvaltningen utrett skatepark och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen övriga aktivitetsytor. Landskapsarkitekter från Tengbom har tagit fram underlag i dialog med Gotlands skateboardförening.

Förslaget omfattar en multifunktionell och inkluderande skatepark för olika åldrar och nivåer samt BMX-, kickbike- och inlinesutövare. Anläggningen ska kunna fungera både som idrottsyta och mötesplats och bidra till trygghet, rörelse och social samvaro. Den åkbara ytan är cirka 1 400 kvm och delas in i zoner som street, flat, park och bowl, med buffert- och vistelseytor för ökad säkerhet och tydliga flöden. Ytan kan användas sammanhängande eller i separata delar beroende på belastning.

Anläggningen byggs främst i platsgjuten betong med inslag av granit och stål för hållbarhet och låga driftkrav. Vegetation integreras för estetiska värden, bullerdämpning och naturliga avgränsningar. Förslaget omfattar även belysning, vatten, WC, förråd, cykelparkering, sittplatser och skyltning för att möjliggöra användning även kvällstid och vid arrangemang.

Skateparken ska integreras i parkmiljön med öppna siktlinjer och tydliga entréer. Investeringen bedöms öka tillgången till spontanidrott, stärka stadsdelens attraktivitet och möjliggöra evenemang. Investeringskostnaden är 13,4 miljoner kronor och cirka 22 miljoner inklusive påslag.

Driftkostnaden är beräknad till 2,15 mnkr årligen med alla delar av driften inkluderad.

Förvaltningen bedömer att behovet av aktiva fritidsytor är stort och att en skatepark kan nå grupper som inte deltar i traditionell föreningsidrott. Samtidigt behöver beslut om idrottshallens slutliga placering fastställas innan genomförande. Projektet bedöms positivt ur barn-, jämställdhets- och folkhälsoperspektiv samt som en strategisk investering i stadsmiljö och social infrastruktur.

Bedömning
Behovet av ytor för en aktiv fritid är stort. I takt med att stillasittandet ökar är det viktigt att det offentliga säkerställer tillgång till aktivitetsytor för så många som möjligt. En skatepark är en anläggningstyp som regionen hittills inte har kunnat erbjuda i samma omfattning.

Förvaltningens bedömning är att den föreslagna utformningen är väl avvägd och skapar goda förutsättningar för skateboardåkare att få tillgång till en ny och ändamålsenlig miljö.

Förvaltningen är medveten om att det finns konkurrerande intressen kopplade till markanvändningen, särskilt avseende placeringen av idrottshall i Visby och den osäkerhet som finns kring den planerade placeringen på Gutavallen. Bedömningen är att beslut om idrottshallens placering behöver fastställas innan en skatepark kan uppföras. Samtidigt har lång tid förflutit sedan uppdraget gavs, och med hänsyn till tidigare beslut om platsen är det rimligt att i detta skede redovisa omfattning, kostnad och visualisering av en skatepark.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att frågan inte aktualiserar några särskilda rättsliga aspekter.

2. Ekonomiskt perspektiv

Förvaltningen behöver både investeringsmedel och utökad driftram för att kunna genomföra projektet. Utan båda dessa förutsättningar kan projektet inte realiseras.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att projektet är viktigt ur ett barnperspektiv. När stillasittandet ökar är det angeläget att erbjuda alternativ för en aktiv vardag. Målgruppen för skatepark deltar inte alltid i traditionell föreningsidrott, och utan en dedikerad yta riskerar aktivitetsnivån att minska.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att anläggningen skapar möjligheter för alla grupper inom rörelsen att utvecklas och bidrar till ökad rekrytering av nya åkare.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att anläggningen blir en resurs för hela Gotland. Placeringen i Visby motiveras av att flest utövare finns där samt stadens roll som centralort.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att projektet har ambitionen att arbeta med återbruk och en hållbar byggprocess.

Ärendets behandling under mötet
Saga Carlgren (V) yrkar att beslutsformuleringen skrivs om till att ”Informationen om att investeringsutgiften för aktivitetsparken tas emot” samt att formuleringen
”Beräknas till 22 miljoner kronor och driftkostnaden beräknas till 2,15 miljoner kronor årligen tas emot och överlämnas till budgetavstämningen för vidare hantering” tas bort och att ärendet i övrigt hanteras i mål och budget 2027-2029.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med Sara Carlgrens ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelsen 2025-04-22, § 186
Programhandling Skatepark i Sparkenparken daterad 2026-02-04
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-14

RS § 338 Uppdrag. Löneutveckling för politiska sekreterare

Ärendenummer: RS 2026/1277
Paragraf föregående instans: AU § 227

Regionstyrelsens beslut

- Politiska sekreterare lönesätts med utgångspunkt i basintervallets median, 41 000 kr (2026 år).
- Regelverk Politiska sekreterare i Region Gotland uppdateras enligt förslag.
- Regiondirektören får i uppdrag att se över regelverket för arbetsledning av politiska sekreterare, så att alla partier har möjlighet att arbetsleda sin politiska sekreterare.

Sammanfattning
Regiondirektören fick vid regionstyrelsens sammanträde 2026-05-27, § 226 i uppdrag att återkomma med förslag på hur löneutveckling för politiska sekreterare ska ske för att röra sig uppåt inom basintervallet. Uppdraget ska återrapporteras till budgetavstämningen 2026.

I befattningen som politisk sekreterare vägs olika kvalificerade behov/uppdrag in och partierna står fritt att fylla rollerna med arbetsuppgifter. I arbetet med framtagande av BAS-värderingen har alla partier tillfrågats om underlag. Tre av åtta partier har svarat på förfrågan. Utifrån slutförd värdering i BAS-verktyget landar befattningen politisk sekreterare på intervall 400-449.

Medianlönen inom hela region Gotland för intervallet 400-449 är 41 000 kr/mån (heltid) i 2026 års löneläge. 10:e percentilen 35 350 kr/mån och 90:e percentilen 46 448 kr/mån.

I slutet av föregående mandatperiod var ingångslönen 35 805 kr för politiska sekreterare. Uppdraget kan skilja sig mellan olika partier i arbetsinnehåll, komplexitet och ansvar. Med hänsyn till ovan skulle lönestrukturen för politiska sekreterare behöva ses över. Medan regionstyrelseförvaltningen gör detta föreslås politiska sekreterare lönesättas i enlighet med medianen för arbetsvärderingens intervall, det vill säga 41 000 kr (2026 år).

Lönen justeras årligen motsvarande det procentuella utfall som konstaterats i OFRs förbundsområde, Allmän kommunal verksamhet enligt beslutat regelverk för politiska sekreterare.

Med ändring av ingångslön för politiska sekreterare följer att regelverk Politiska sekreterare i Region Gotland justeras utifrån förslag i punkt 3.2 samt några smärre justeringar i övriga delar.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att lönestrukturen för politiska sekreterare behöver ses över ytterligare då tjänsternas komplexitet skiljer sig åt men att det behöver göras inom ett eget uppdrag. Regionstyrelseförvaltningen föreslår, att medan översynen pågår ska de politiska sekreterare lönesättas utifrån basintervallets median 41 000 kr (2026 år). Det innebär en justering med 14,5 % från nuvarande lönesättning (35 805 kr).

Regionfullmäktige (2026-06-15, § 97) har även fattat beslut om utökad tjänstgöringsgrad för politiska sekreterare vilket efter valresultatet innebär en utökning av tjänster med 2,3. Det medför att den sammanlagda kostnaden för utökade tjänster och justerade löner blir cirka 2 miljoner kr.

Ärendets behandling under mötet
Lina Runander (M) yrkar att regiondirektören ges i uppdrag att se över regelverket för arbetsledning av politiska sekreterare, så att alla partier har möjlighet att arbetsleda sin politiska sekreterare.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med Lina Runanders tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-16
Regelverk Politiska sekreterare i Region Gotland

Skickas till
Partiernas kontaktpunkter

RS § 339 Tilläggsanslag förvärv av fastighet Visby Förrådet 2

Ärendenummer: RS 2026/1585
Paragraf föregående instans: AU § 195

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Äskandet om tilläggsanslag på 10 miljoner kronor för förvärv av tomträtten för Visby Förrådet 2 godkänns.
- Finansiering sker genom ianspråktagande av eget kapital.

Sammanfattning

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedriver verksamhet inom fastigheten Visby Förrådet 3. För området finns idag en fastighetsutvecklingsplan från 4 oktober, 2024, som identifierat behov av investeringar i lokaler, vilket bland annat avser uppförandet av en verkstadsbyggnad, garage och omklädningsrum för VA-huvudmannens behov.

Region Gotland har fått möjligheten att förvärva angränsande tomträtt Visby Förrådet 2 med redan uppförda lokaler som tillgodoser delar av de behov som redogörs för i fastighetsutvecklingsplanen för Visby Förrådet 3, vilket bland annat omfattar verkstad, kontor, omklädningsrum, personalrum och konferensrum. Tomträtten omfattar även mark med tillstånd för bland annat upplag av schaktmassor och det finns en outnyttjad byggrätt för vidare utveckling. För att tillgodose VA-huvudmannens akuta behov av lokaler har ett lokalhyresavtal för objektet träffats i väntan på beslut om förvärv.

Region Gotland äger idag den underliggande marken som är upplåten med tomträtt, varför ett köp avser nyttjanderätt och byggnad. En oberoende fastighetsvärderare har värderat köpeobjektet till 10 miljoner kronor. Uppskattad kostnad för motsvarande investering är cirka 27 miljoner kronor vid nybyggnation.

Förvaltningen har förhandlat överlåtelseavtal med tomträttsinnehavaren. Detta avtal är godtagbart för båda parter. Avtalet reglerar i huvudsak:

- Köpeskilling
- Miljötekniskt ansvar och tomträttens skick
- Tillträde
- Hyresförhållande

Ett ärende om godkännande av upprättat köpekontrakt bereds separat för beslut till tekniska nämnden.

Bedömning
Förvaltningens bedömning är att det föreligger skäl för förvärv av tomträtten med anledning av nyttan i att förvärva redan uppförda lokaler som tillgodoser VA-huvudmannens behov jämfört med kostnaden för att bygga nytt. Förvaltningen bedömer också att ett förvärv skulle resultera i andra nyttor, så som större areal och outnyttjad byggrätt.

Köpeavtalet är upprättat i enlighet med riktlinjen för *Försäljning och köp av fastigheter samt upplåtelser av servitut, tomträtt och arrende*. Köpeavtalet uppfyller också jordabalkens regler gällande förvärv av tomträtt.

Förvaltningen har ingen beslutad investeringsbudget för förvärv av fastighet eller tomträtt varför regionstyrelsen föreslås besluta om godkännande av äskande om tilläggsanslag för vidare hantering i regionfullmäktige.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Enligt tekniska nämndens reglemente 2 § 7 pkt. ska nämnden besluta i ärenden om köp, försäljning, byte och avtal om fastighetsreglering avseende regionens fasta egendom, allt inom av fullmäktige fastställd kostnadsram, upp till och med 10 miljoner kronor, andra riktlinjer och villkor i övrigt.

Köpeavtalet är upprättat i enlighet med riktlinjen för *Försäljning och köp av fastigheter samt upplåtelser av servitut, tomträtt och arrende*. Köpeavtalet uppfyller också jordabalkens regler gällande förvärv av tomträtt.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att kostnaden för förvärvet är lägre än kostnaden för att uppföra motsvarande byggnad som ett investeringsprojekt. Kostnaden för förvärvet finansieras genom beslut om tilläggsanslag och blir en kapitalkostnad, motsvarande internräntan, hos fastighetsförvaltningsavdelningen som kommer förvalta byggnaden åt VA-huvudmannen. VA-huvudmannen beräknas få kostnadstäckning för erlagd internhyra via VA-taxan.

En del av byggnaden kommer att hyras ut externt under en begränsad period, två år, vilket kommer generera ett kassaflöde och en intäkt.

Förvärvet innebär att mark och byggnader läggs in som anläggningstillgång och medel för finansiering sker då normalt via investeringsbudgeten. Då ingen investeringsbudget finns avsatt för ändamålet blir finansieringen via eget kapital. Det innebär i praktiken en lånefinansiering. Helhetsbedömningen är att investeringen trots brist på finansiering inom befintlig budget är försvarbar, då regionen får full rådighet över mark och byggnader som vi har ett långsiktigt behov av.

3. Barnperspektiv

Ej aktuell.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuell.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej aktuell.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att ett nybyggnadsprojekt medför en större miljöpåverkan jämför med att nyttja befintligt byggnadsbestånd varför förslag till beslut bedöms positivt ur ett miljöperspektiv.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Beställning – Verksamhetsanpassning i fastighet, 2025-03-03
Värdeutlåtande gällande tomträtten till Gotland Visby Förrådet 2, 2025-07-03
Köpekontrakt undertecknat av motpart, 2026-08-28
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-10

Skickas till
TSF Projekt- och MEX avdelning

RS § 340 Uppdrag. Översyn av exploateringsbudget

Ärendenummer: RS 2026/1454
Paragraf föregående instans: AU § 223

Regionstyrelsens beslut

- Redovisningen av uppdraget för översyn av exploateringsbudget godkänns.

Sammanfattning

Regionstyrelsen beslutade 2026-05-27, § 246 att ge regiondirektören i uppdrag att se över exploateringsbudgeten för att skapa en bättre balans mellan inkomster och utgifter över tid samt ta hänsyn till behov och befolkningsutveckling inför budgetavstämningen 2026.

Uppdraget bygger vidare på ett tidigare uppdrag från regionfullmäktige 2025-06-16, § 109 om att ta fram en långsiktig modell för finansiering av mark- och exploateringsverksamheten. Uppdraget återrapporterades och godkändes av regionfullmäktige i juni 2026. Nedan sammanfattas det huvudsakliga resultatet och de föreslagna åtgärderna utifrån det tidigare uppdraget.

- I uppdraget fokuserade verksamheten på arbetet som pågick med att ta fram exploateringsplan och budget 2027-2031. Särskild fokus lades på Stadsutveckling Visborg där en ny prioriteringsordning tagits fram och beslutats av regionstyrelsen. Den nya prioriteringen resulterade i minskade investeringar på 100 miljoner kronor jämfört med exploateringsplan och budget 2026-2030.
- Mark- och exploateringsverksamheten har i uppdraget också genomfört en översyn av driftbudgeten och landat i att nivån i ramen för 2026 kan bibehållas de kommande åren, vilket innebär att inga ytterligare driftmedel behöver äskas i mål och budget 2027-2029. Tidigare år har driftbudgeten för verksamheten ändrats från år till år och mer medel äskats för kommande år.

För att ytterligare förbättra den långsiktiga balansen inom det tidigare uppdraget föreslogs även att:

- Förstudier tydligare ska ange när ett exploateringsprojekt kan starta för att hitta en bättre balans mellan kostnader och intäkter på lång sikt.
- I exploateringsplan- och budget ska investeringar som är direkt kopplade till exploatering skiljas från investeringar som behöver genomföras oavsett exploateringen, så att exploateringsnettot blir tydligare för respektive projekt.
- Exploateringsplan och budget ska från och med år 2028 vara 10-årig.

Översyn inför budgetavstämningen 2026

Mot bakgrund av det arbete som redan genomförts inom det tidigare uppdraget har exploateringsverksamheten i det nya uppdraget fokuserat på vilka ytterligare justeringar som kan göras inför budgetavstämningen 2026.

Med hänsyn till den korta tiden mellan regionstyrelsens nya uppdrag och budgetavstämningen har teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen bedömt att en fullständig omarbetning av exploateringsplan och budget 2027–2031 inte är möjlig att hinna med. Översynen har därför fokuserat på möjligheten att analysera om det är några investeringar under 2027 som verksamheten ser behöver skjutas på framtiden och vilka konsekvenser det får för kostnader och intäkter kommande år.

Analysen visar att investeringsbudgeten för 2027 kan minskas genom att investeringar inom Stadsutveckling Visborg och exploateringsprojekt Torslunden flyttas fram i tid. I samband med detta kommer också kompletteringsbudgeten att rensas för icke påbörjade projekt vid årsskiftet. Detta medför dock att det kan finnas en risk för att tilläggsanslag behöver sökas om någon del i ett projekt blir mer kostsamt än beräknat.

I budgetberedningen redovisades det förslag till investeringar i Exploateringsplan och budget 2027-2031 som visas i tabellen nedan.

(tkr)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Totalt perioden**
Iordningställande av tomtmark	1 050	1 200				**2 250**
VA	14 000	13 600	29 000	31 000	92 000	**179 600**
Gata/park mm	60 700	71 400	59 300	9 000	44 000	**244 400**
Totalt	75 750	86	88 300	40 000	136 000	**426 250**

Utifrån givet uppdrag redovisas härmed ett nytt förslag på investeringar i exploateringsplan och budget 2027-2031 till budgetavstämningen.

(tkr)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Totalt perioden**
Iordningställande av tomtmark	3 750	800	400			**4 950**
VA	6 400	9 600	35 500	36 000	92 000	**179 500**
Gata/park mm	23 000	103 600	55 300	21 000	44 500	**247 400**
Totalt	**33 150**	**114 000**	**91 200**	**57 000**	**136 500**	**431 850**
Differens	**-42 600**	**+27 800**	**+2 900**	**+17 000**	**+500**	**+5 600**

Det nya förslaget innebär att investeringarna minskar med 42,6 mnkr år 2027 men ökar på totalen med 5,6 mnkr för hela planperioden, anledningen till det

är att kompletteringsbudgeten för icke påbörjade projekt kommer rensas bort efter 2026.

En analys har också genomförts gällande intäkter men analysen visar att det inte är några skillnader utifrån den intäktsprognos som togs fram till budgetberedningen.

En mer detaljerad översyn av samtliga projekts tidplaner, aktivitetsplaner och kalkyler genomförs inom arbetet med exploateringsplan och budget 2028–2038. Där kommer också det som framkom i redovisningen av uppdraget till budgetberedningen att arbetas in.

Bedömning
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att regionstyrelsen kan godkänna redovisning av uppdraget.

Uppdraget medför minskade investeringskostnader under 2027 med 42 600 tusen kronor.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att redovisningen av uppdraget följer de riktlinjer som togs fram för exploateringsredovisning år 2022.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att det redovisade uppdraget och utveckling av exploateringsplan och budget från 2028 bidrar till en positiv effekt för det ekonomiska perspektivet.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att barnperspektivet inte påverkas.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att jämställdhetsperspektivet inte påverkas.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv inte påverkas.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att klimat och miljöperspektivet inte påverkas.

Ärendets behandling under mötet
Gisela Wood (L) yrkar med instämmande av Maya Arfvidson (MP) att den kommande fördjupade översynen också ska pröva Visborgsprojektets omfattning och ekonomiska bärkraft och inte bara tidsplanen.

Saga Carlgren (V) yrkar avslag på Gisela Woods (L) yrkande.

Ordförande ställer proposition på Gisela Woods tilläggsyrkande och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Protokollsanteckning
Sara Lidqvist (KD) anmäler protokollsanteckning:
Kristdemokraterna anser att Visborgsprojektets omfattning och bärkraft ska prövas, och instämmer i Liberalernas yrkande.

Beslutsunderlag
Regionstyrelsen 2026-05-27, § 246
Bilaga 1. Förslag på justering av investeringar i Exploateringsplan och budget 2027-2031
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-06

Skickas till
Tekniska nämnden

RS § 341 Exploateringsplan och budget 2027-2031

Ärendenummer: RS 2026/159
Paragraf föregående instans: AU § 224

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Reviderat förslag till exploateringsplan och budget för 2027–2031, med anledning av den genomförda översynen av exploateringsbudgeten, antas.
- Exploateringsbudgeten beslutas enligt reviderad tabell för utgiftsslagen gata/park, vatten och avlopp samt iordningställande av tomtmark.

Reservation
Maya Arfvidson (MP) och Gisela Wood (L) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Sammanfattning
Regionstyrelsen beslutade 2026-03-03, § 36 att godkänna förslag till exploateringsplan och budget 2027–2031 och överlämna ärendet till budgetberedningen. Inför budgetavstämningen har förslaget reviderats utifrån resultatet av uppdraget om översyn av exploateringsbudgeten.

Översynen har medfört att investeringar inom Stadsutveckling Visborg och exploateringsprojekt Torslunden har flyttats fram i tid utifrån projektens aktuella tidplaner. Det innebär att investeringsbudgeten för 2027 minskar med totalt 42,6 miljoner kronor jämfört med det tidigare förslaget som redovisades till budgetberedningen. Investeringar flyttas samtidigt framåt till kommande år.

Det reviderade förslaget till exploateringsbudget för 2027–2031 uppgår till totalt 431 850 tusen kronor.

I det förslag till exploateringsplan och budget 2027–2031 som redovisades till budgetberedningen så uppgick investeringsbudgeten till totalt 426 250 tusen kronor, varav 75 750 tusen kronor avsåg 2027.

Det tidigare förslaget till exploateringsbudget, som redovisades till budgetberedningen, redovisas i tabellen nedan.

(tkr)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Totalt perioden**
Iordningställande av tomtmark	1 050	1 200				**2 250**
VA	14 000	13 600	29 000	31 000	92 000	**179 600**
Gata/park mm	60 700	71 400	59 300	9 000	44 000	**244 400**
Totalt	75 750	86 200	88 300	40 000	136 000	**426 250**

Det reviderade förslaget till exploateringsbudget framgår av tabellen nedan.

	2027	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**Totalt perioden**
Iordningställande av tomtmark	3 750	800	400			**4 950**
VA	6 400	9 600	35 500	36 000	92 000	**179 500**
Gata/park mm	23 000	103 600	55 300	21 000	44 500	**247 400**
Totalt	**33 150**	**114 000**	**91 200**	**57 000**	**136 500**	**431 850**
Differens	**-42 600**	**+27 800**	**+2 900**	**+17 000**	**+500**	**+5 600**

Förslaget innebär att investeringsbudgeten för 2027 minskar med 42,6 miljoner kronor jämfört med tidigare förslag. För hela perioden 2027–2031 ökar investeringsbudgeten med 5, 6 miljoner kronor. Förändringen beror på att en stor del av kompletteringsbudgeten rensas från 2026 till år 2027.

En analys av intäkterna har också genomförts. Bedömningen är att förändringarna inte medför något behov av att justera den intäktsprognos som tidigare redovisats till budgetberedningen.

Exploateringsbudgetens innehåll
Exploateringsplan och budget är ett styrdokument för regionens exploateringsverksamhet för de närmaste åren. Dokumentet ger en översikt av pågående och planerade exploateringsprojekt som påverkar regionens ekonomi under perioden. För att skapa förutsättningar för prioritering av såväl ekonomiska som personella resurser innehåller exploateringsplanen även en prioritering mellan exploateringsprojekten.

Exploateringsbudgeten omfattar investeringar i infrastrukturanläggningar där regionen ska vara huvudman. Det omfattar bland annat investeringar i vatten och avlopp, gator, gång- och cykelvägar, belysning och park. Budgeten omfattar även kostnader för att iordningställa mark inför försäljning.

Kostnader för utbyggnad finansieras genom bland annat anläggningsavgifter, försäljning av mark i de fall regionen äger mark som ska utvecklas samt exploateringsbidrag från byggherrar. Kostnader och intäkter för exploateringsprojekten beräknas och redovisas på årsbasis.

Vid upprättande av exploateringsbudgeten är det, utöver att redovisa inkomster och utgifter, viktigt att synliggöra projektens påverkan på driftbudgeten. Exploateringsplan och budget innehåller därför exploateringskalkyler och beskrivningar av effekterna på driftbudgeten för respektive exploateringsområde.

Budgeten föreslås beslutas för utgiftsslagen iordningställande av tomtmark, vatten och avlopp samt gata/park. Det innebär att teknik- och

samhällsbyggnadsförvaltningen kan omprioritera mellan pågående exploateringsprojekt inom respektive utgiftsslag så länge den beslutade budgeten för året inte överskrids.

Stadsutveckling Visborg
Stadsutveckling Visborg är regionens största stadsutvecklingsprojekt. Under projektets gång har genomförda utredningar och ny information visat på flera utmaningar för den planerade exploateringen. Under 2025 togs därför en lägesrapport fram med en analys av kända förutsättningar och olika scenarier för projektets fortsatta planering och utveckling.

Exploateringsplan och budget 2027–2031 för Stadsutveckling Visborg utgår från den prioriteringsordning som tagits fram för det mellanalternativ som beskrivs i lägesrapporten. Prioriteringen innebär i korthet att utvecklingen koncentreras till ett område i taget, att övergripande utredningar kopplade till bland annat vattenfrågor, infrastruktur och tillstånd fortsätter samt att redan pågående projekt drivs vidare.

Kostnader och intäkter för Stadsutveckling Visborg under perioden 2027–2031 är framför allt hänförliga till redan tecknade avtal med byggherrar och antagna detaljplaner där Region Gotland som huvudman är skyldig att iordningställa infrastrukturanläggningar.

Som en del av översynen av exploateringsbudgeten har tidplanen för investeringar inom Stadsutveckling Visborg analyserats. Översynen visar att vissa investeringar kan senareläggas utifrån projektets aktuella tidplan. Förändringarna har arbetats in i det reviderade förslaget till exploateringsplan och budget 2027–2031.

Bedömning
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att det reviderade förslaget till exploateringsplan och budget 2027–2031 innebär en bättre anpassning mellan projektens genomförande och budgeterade investeringar. Förslaget innebär att investeringsbudgeten för 2027 minskar med 42,6 miljoner kronor jämfört med det förslag som tidigare redovisades till budgetberedningen. Investeringar flyttas till senare år utifrån projektens aktuella tidplaner.

En mer detaljerad översyn av projektens tidplaner, aktivitetsplaner och kalkyler kommer att genomföras inom arbetet med exploateringsplan och budget 2028–2037.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens och regionstyrelseförvaltningen bedömning är att regionstyrelsen kan föreslå regionfullmäktige att anta reviderad Exploateringsplan och budget 2027–2031.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att exploateringsplan och budget redovisas i enlighet med gällande redovisningsriktlinjer.

2. Ekonomiskt perspektiv

Exploateringsplan och budget är ett styrdokument för regionens exploateringsverksamhet de närmsta åren. Beslut om utbyggnad av bostads- eller verksamhetsområden får följdverkningar på regionens ekonomi. Exploateringsplan och budget ger en översikt av de exploateringsprojekt som direkt påverkar regionens ekonomi och som är pågående eller planeras under den kommande femårsperioden. Till skillnad från investeringsprojekt skall kostnader för infrastrukturanläggningar i ett exploateringsprojekt finansieras genom försäljning eller genom exploateringsbidrag.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan barnperspektivet påverkas på ett positivt sätt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan jämställdhetsperspektivet påverkas på ett positivt sätt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan landsbygdsperspektivet påverkas på ett positivt sätt.

6. Klimat och miljöperspektiv

I samband med att exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat hållbarhetsperspektiven.

Ärendets behandling under mötet
Maya Arfvidson (MP) yrkar med instämmande av Gisela Wood (L) att neddragningen på Visborg sker varje år i planperioden till en miniminivå på föreslagna 13 miljoner 2027 och max 20 miljoner per år 2028-2031 vilket ger en minskning på 271 miljoner under perioden.

Saga Carlgren (V) yrkar avslag på Maya Arfvidsons (MP) tilläggsyrkande och yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Ordförande ställer proposition på Maya Arfvidsons tilläggsyrkande och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Protokollsanteckning
Sara Lidqvist (KD) anmäler protokollsanteckning:
Kristdemokraterna anser att Visborgsprojektet behöver justeras så att det bättre överensstämmer med de behov och förutsättningar som finns på Gotland på både lång och kort sikt. Vi stöttar därmed Miljöpartiets tilläggsyrkande.

Maya Arfvidson (MP) och Gisela Wood (L) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-14
Reviderad exploateringsplan- och budget 2027-2031
Bilaga 1. Investeringsäskanden Exploatering 2027-2031
Bilaga 2. Exploateringskalkyl Stadsutveckling Visborg (Investeringar ersätts i kalkylen enligt bilaga 9)
Bilaga 3. Exploateringskalkyl Gråbo
Bilaga 4. Exploateringskalkyl Järnvägen
Bilaga 5. Exploateringskalkyl Industrimark Visby
Bilaga 6. Exploateringskalkyl Torslunden (Investeringar ersätts i kalkylen enligt bilaga 9)
Bilaga 7. Intäktsprognos 2027-2031
Bilaga 8. Intäkts och kostnadsprognos 2027-2031
Bilaga 9. Förslag på justering av investeringar i Exploateringsplan och budget 2027-2031

Skickas till
Tekniska nämnden

RS § 342 Nämndinitiativ från Socialdemokraterna. En jämförande analys av Gotlandshems effektivitet i förhållande till andra relevanta allmännyttiga bostadsbolag i Sverige.

Ärendenummer: RS 2026/990
Paragraf föregående instans: AU § 191

Regionstyrelsens beslut

- Informationen tas emot.

Jäv
Lina Runander (M) och Sara Lidqvist (KD) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet

---

Sammanfattning

Socialdemokraterna har lämnat in ett nämndinitiativ gällande uppföljningen av Gotlandshems effektivitet. Gotlandshem är Region Gotlands största helägda bolag och har en strategiskt viktig roll för Gotlands bostadsförsörjningsuppdrag.

Mot bakgrund av det har regiondirektören fått i uppdrag att genomföra en jämförande analys av Gotlandshems effektivitet i relation till andra relevanta allmännyttiga bostadsbolag i Sverige. Syftet är att säkerställa att bolagets resurser förvaltas optimalt och att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt över tid.

Bedömning

Efter analys och jämförelser mellan Gotlandshem och andra allmännyttiga fastighetsbolag kan nedan slutsatser och rekommendationer ges.

Slutsatser

Den genomförda analysen visar att Gotlandshem har en stabil position när det gäller kundnöjdhet, där bolaget presterar väl i jämförelse med andra allmännyttiga bostadsbolag. Detta tyder på att bolagets kärnverksamhet att tillhandahålla attraktiva bostäder och god service fungerar väl. Samtidigt visar analysen på utmaningar gällande bolagets kostnadseffektivitet och finansiella resultat. Analysen visar:

- **Personalresurser och kostnader:** Gotlandshem har en av marknadens högsta bemanningar i relation till antal lägenheter och boyta. Den kraftiga ökningen av personalstyrkan och personalkostnaderna under perioden 2020–2025 överstiger den allmänna kostnadsutvecklingen och indexuppräkningar.

- **Operationell effektivitet:** Bolaget har det lägsta driftnettot i hela jämförelsegruppen. Särskilt anmärkningsvärt är de höga mediakostnaderna (värme, vatten, el) som avviker kraftigt från både riksgenomsnittet och jämförelsegruppen.
- **Finansiell prestation:** Det låga driftnettot och den höga personalkostnaden återspeglas i ett svagt rörelseresultat per lägenhet. Gapet upp till medelvärdet i jämförelsegruppen är betydande och innebär att bolaget går miste om medel som i stället hade kunnat användas till investeringar och utveckling.

Ärendets behandling under mötet
Lina Runander (M) och Sara Lidqvist (KD) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
En jämförande analys av Gotlandshem ABs effektivitet i förhållande till likvärdiga bostadsbolag
Det ekonomiska läget i allmännyttan
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-07-06

Skickas till
Gotlandshem AB

RS § 343 Lokalbehov 2028 - 2037

Ärendenummer: RS 2026/18
Paragraf föregående instans: AU § 190

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelseförvaltningens redovisade lokalbehov för perioden 2028–2037 godkänns.

Sammanfattning

I behovsanalysen ges en samlad bild av regionstyrelseförvaltningens nuläge och långsiktiga lokalbehov. Den fungerar som stöd i analysen av hur verksamhetens mål och förändringar påverkar lokalbehoven. Målet är att skapa samsyn, identifiera angelägna behov och stödja en hållbar och långsiktig lokalplanering.

Regionstyrelseförvaltningen har idag en total lokalyta på cirka 56 000 kvm spridd över hela ön och lokalkostnaderna uppgår till 81 mnkr 2026.

Regionstyrelseförvaltningen har identifierat 23 prioriterade lokalbehov, varav hälften avser kultur- och fritidsområdet. Redovisningen av lokalbehoven följer processtegen i lokalförsörjningsprocessen, det vill säga analys, prioritering, planering, genomförande och avslut.

Identifierade behov är bland annat nybyggnation av ett centralkök för måltidsproduktion, brandstationer, säkra mötesrum, datahallar och förändringar inom Visborg. Inom kulturområdet finns också behov av att verksamhetsanpassa lokaler. Det planerade ungkulturhuset har möjlighet att lösa ett flertal behov, så som mellanstor scen och danslokal. Behoven inom fritidsområdet avser bland annat aktivitetspark i Visby, anläggningar för ridsport, friidrott och fotboll.

Samtliga behov är kopplade till strategiska mål. Lokalbehoven innebär betydande investeringar, både i nybyggnation och verksamhetsanpassning. Till detta tillkommer att underhållsbehovet är stort.

Respektive nämnd inom Region Gotland ska enligt den gemensamma lokalförsörjningsprocessen besluta om sitt långsiktiga lokalbehov. Nämndens beslutade redovisning lämnas som underlag till framtagandet av Region Gotlands gemensamma lokalförsörjningsplan.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelsens lokalbehov 2028–2037
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-18

Skickas till
RSF Lokalförsörjning

RS § 344 En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla

Ärendenummer: RS 2025/1237
Paragraf föregående instans: AU § 233

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beslutar att rapporten ”En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla” tas emot som strategiskt underlag för fortsatt utveckling av Region Gotlands arbetsmarknadspolitik.

Regionstyrelsens beslut

- Information om äskandet tas emot. Ärendet hanteras i Mål och budget 2027 – 2029.

Sammanfattning
Region Gotland står inför en strukturell arbetsmarknadsutmaning där bristande kompetensmatchning är den centrala frågan. Trots låg arbetslöshet har många arbetssökande en svag ställning på arbetsmarknaden, samtidigt som arbetsgivare har svårt att rekrytera rätt kompetens. Den demografiska utvecklingen förstärker läget, då arbetskraften riskerar att minska över tid. Detta innebär att arbetsmarknadsinkludering och kompetensförsörjning behöver bli en prioriterad fråga för Gotlands fortsatta utveckling.

Utifrån lärdomarna från ESF-projektet Gotland Forward och förslagen i Arbetsmarknadsrapporten (2025), föreslås en inriktning i linje med Scenario 2 i arbetsmarknadsrapporten. Inriktningen fokuserar dels på vikten av ett förstärkt stöd för individer som hamnar i ett systemglapp mellan primärvård och ordinarie arbetsmarknadsinsatser. Regionstyrelseförvaltningen föreslår också en mer efterfrågestyrd matchning i nära samhandling med näringslivet, genom ett idéburet offentligt partnerskap med Tillväxt Gotland. Partnerskapet ska matcha individer mot jobb och stimulera efterfrågan på breddad rekrytering så att arbetsgivarna kan hitta den kompetens de behöver bland tillgängliga arbetssökande. Partnerskapet ska bidra till en minskad obalans mellan arbetsgivarnas behov och de arbetssökandes kompetens. Syftet är att bidra till en hållbar och inkluderande arbetsmarknad, stärka arbetskraftsdeltagandet, förbättra kompetensmatchningen och skapa bättre förutsättningar för både individer och arbetsgivare.

Modellen med idéburet offentligt partnerskap (IOP) föreslås resurssättas med 1 miljon kronor till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden för att skala upp arbetet inom Matcha Alla, utöver det arbete som redan beslutats finansieras inom rambudget. Tillväxt Gotland föreslås resurssättas med 2 miljoner årligen för att kunna fortsätta det arbete de genomfört i projektform de senaste 6 åren och för att skala upp arbetet med arbetsgivarstöd.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen bedömer att förslaget utgör ett nödvändigt och strategiskt steg för att stärka Gotlands arbetsmarknad och långsiktiga kompetensförsörjning.

Genom att kombinera 1. individnära och förrehabiliterande stöd för dem som står längst från arbetsmarknaden 2. arbetsgivarnära och efterfrågestyrd matchning samt 3. en strukturerad och långsiktig samverkansmodell, skapas bättre förutsättningar att öka arbetskraftsdeltagandet, minska strukturarbetslösheten samt möta arbetsgivares kompetensbehov.

Den föreslagna inriktningen bedöms därmed ta tillvara de erfarenheter och perspektiv som framkommit i remisshanteringen och omsätter dessa i ett samlat förslag för fortsatt utveckling av Region Gotlands arbetsmarknadsarbete.

Förslaget ligger i linje med *”Vårt Gotland 2040”* och genomförandeprogrammen *”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland”* samt Näringslivets villkor och innovation. Det stärker också kopplingen mellan arbetsmarknad, utbildning och näringsliv.

Bedömningen är att det har gjorts en rimlig avvägning mellan att föreslå en vidareutveckling med externa medel för frågor som behöver vidareutvecklas och prövas, och kunna föreslå en implementering med hjälp av resurstillskott gällande ett IOP med näringslivet. Projektet *”Alla behövs”,* som först under tre år bedrevs som ett eget projekt, och därefter erhöll finansiering för ytterligare tre år inom Gotland Forward, avslutas augusti 2026. För att undvika ett svårhanterligt glapp mellan projektavslut och eventuell resurstilldelning inför 2027 föreslås IOP-avtalet börja gälla från september 2026. Medel för att finansiera innevarande år bedöms i så fall kunna mobiliseras inom befintlig ram.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

IOP-formen bedöms vara förenlig med gällande regelverk, då den utgår från ett gemensamt definierat samhällsmål och inte utgör upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Samtidigt förutsätter modellen tydlig styrning, systematisk uppföljning, transparens i resursanvändningen samt en klar och ändamålsenlig rollfördelning mellan parterna.

2. Ekonomiskt perspektiv

Utvecklingsinsatserna som har föregått detta förslag har under 6 års tid finansierats med en stor andel externa medel, framför allt via ESF.

Den föreslagna inriktningen innebär en omställning från fragmenterad samverkan till en mer strukturerad och efterfrågestyrd samhandling med näringslivet som idag i stort sett saknar egna ekonomiska resurser för att kunna fungera som en aktiv, samlad samverkanspart. Detta bedöms leda till kortare ledtider till arbete, minskad rundgång i systemet och en mer träffsäker användning av befintliga resurser.

Alternativkostnaden av att inte genomföra insatsen bedöms vara fortsatt låg matchning, lägre resurseffektivitet och ett kvarstående tryck på välfärdssystemen.

På sikt förväntas förslaget bidra till minskat biståndsberoende, ökat arbetskraftsdeltagande och en stärkt kompetensförsörjning, vilket sammantaget ger positiva samhällsekonomiska effekter.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att förslaget indirekt stärker barns uppväxtvillkor genom att fler vuxna ges möjlighet till arbete och egen försörjning. Minskad ekonomisk utsatthet och stärkt etablering på arbetsmarknaden hos föräldrar är centrala faktorer för barns hälsa och utveckling.

Partnerskapet har potentialen att ytterligare stärka ungas möjligheter till jobb där det finns sämre förutsättningar att fullfölja gymnasiet.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att förslaget bidrar till ökad jämställdhet genom ett mer individanpassat och träffsäkert stöd, där insatser utformas utifrån faktiska behov snarare än generella lösningar.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget stärker tillgängligheten till arbetsmarknadsinsatser i hela regionen. Erfarenheter från lokal närvaro visar att geografisk närhet sänker trösklar och ökar deltagande.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att förslaget har begränsad direkt klimatpåverkan. Indirekt kan en mer lokal och effektiv matchning mellan arbetskraft och arbetsgivare bidra till minskat transportbehov och därmed lägre transportrelaterade utsläpp.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Rapport En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla 2025-05-20
Remissvar Finsam Gotland 2025-11-28
Remissvar Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-12-02
Remissvar Hälso- och sjukvårdsnämnden 2025-12-04
Remissvar Socialnämnden 2025-12-03
Förslag på Överenskommelse om idéburet offentligt partnerskap mellan Region Gotland och Tillväxt Gotland 2026-04-02
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-04-15

Skickas till
Gymnasie- och utbildningsnämnden

RS § 345 Ny etableringsboendelag – Ställningstagande om kommuntal

Ärendenummer: RS 2026/1546
Paragraf föregående instans: AU § 201

Regionstyrelsens beslut

- Det av Länsstyrelsen föreslagna kommuntalet för år 2027 om 15 personer accepteras.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning
Den 1 januari 2027 träder en ny lag (2026:1326) om bosättning för vissa nyanlända invandrare i kraft. Det nya regelverket innebär två centrala förändringar: dels ett förändrat system för fördelning av nyanlända mellan kommunerna där kommunerna ges möjlighet att ha önskemål om kommuntal, dels införande av en tidsbegränsad rätt till boende om 36 månader för nyanlända som anvisats till en kommun.

Den nya lagen anger sex kriterier som ska beaktas vid fördelningen mellan kommunerna. Bedömningen är att förutsättningar för etablering på den gotländska arbetsmarknaden är relativt stark, medan möjligheterna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden är betydligt mer begränsad. Det sammantagna mottagandet på Gotland har tidigare varit relativt begränsat, och Gotland har en låg andel utrikes födda jämfört med riket. Den högst begränsande möjligheten till etablering på bostadsmarknaden är det tyngst vägande skälet till att inte önska ett högre kommuntal. Bedömningen är därmed att acceptera det av länsstyrelsen föreslagna kommuntalet.

Bedömning
Den nya lagen anger sex kriterier som grund för fördelningen mellan kommunerna, där varje kommun även har möjlighet att göra en egen analys och bedömning av önskat kommuntal. Följande analys och bedömning har gjorts avseende önskat kommuntal för Gotland.

Sammantaget är bedömningen att förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden är relativt stark, medan möjligheterna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden är betydligt mer begränsad. Det sammantagna mottagandet på Gotland har tidigare varit relativt begränsat, och Gotland har en låg andel utrikes födda jämfört med riket. Den högst begränsande möjligheten till etablering på bostadsmarknaden är det tyngst vägande skälet till att inte önska ett högre kommuntal. Bedömningen är därmed att acceptera det av länsstyrelsen föreslagna kommuntalet.

1. Arbetsmarknad – goda förutsättningar
Gotland har en förhållandevis stark arbetsmarknad med låg arbetslöshet, vilket ger goda strukturella förutsättningar för arbetsmarknadsetablering. Arbetsförmedlingens senaste helårsstatistik visar att Gotland under 2025 hade 4,2 procent arbetslösa inklusive personer i arbetsmarknadspolitiska program, jämfört med 6,9 procent i riket. Den öppna arbetslösheten var 2,3 procent. Gotland hade dessutom bland de lägsta arbetslöshetsnivåerna av Sveriges län under det fjärde kvartalet 2025. Arbetsmarknaden på Gotland är liten och präglas av en hög andel företagare (många är mikro- och fåmansbolag) en stor offentlig sektor och flera näringar med tydliga säsongsvariationer. Trots ett svagt konjunkturläge i delar av näringslivet finns en påtaglig efterfrågan på arbetskraft. Efterfrågan varierar dock över året, samtidigt som arbetsgivarnas rekryteringssvårigheter visar på strukturella matchningsproblem.

Rekryterings- och ersättningsbehoven är särskilt tydliga inom vård och omsorg, transport, industri och flera yrken som kräver yrkesutbildning. Arbetslösheten har under lång tid varit bland de lägsta i landet. Samtidigt är arbetslösheten ojämnt fördelad och personer med högst förgymnasial utbildning, en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, utomeuropeisk bakgrund eller en ålder på 55+ löper som grupp större risk för långvarig arbetslöshet. Det säger däremot inget säkert om den enskildes förutsättningar. För personer som tillhör grupper med svagare ställning på arbetsmarknaden är vägen till arbete ofta längre och behovet av individuellt anpassat stöd större. Den gotländska arbetsmarknaden ger därmed förutsättningar för ett högre mottagande.

2. Befolkningsstorlek – goda förutsättningar
Gotland hade 60 852 invånare vid utgången av 2025. Befolkningen minskade med 119 personer under 2025, motsvarande 0,2 procent, samtidigt som rikets befolkning ökade med 0,2 procent. 27,9 procent av Gotlands befolkning är 65 år eller äldre, jämfört med 21,1 procent i riket. Samtidigt är andelen personer i åldrarna 25–44 år endast 21,7 procent, jämfört med 26,3 procent. Befolkningsstorleken på Gotland talar därför för goda förutsättningar för ett högre mottagande.

3. Tidigare mottagande - neutralt
Gotlands mottagande av nyanlända har varierat under den senaste tioårsperioden. Under åren med ett högt nationellt mottagande var även mottagandet på Gotland betydligt större än i dag, därefter har mottagandet minskat kraftigt både nationellt så väl som på Gotland.

En ökning har skett senast åren avseende personer med tillfälligt skydd medan antalet kvotflyktingar, före detta asylsökande och övriga grupper minskat. Mottagande på Gotland bedöms därmed som relativt begränsat i förhållande till kommunens befolkningsstorlek och bedöms som ett neutralt kriterium.

4. Omfattningen av utlänningar som vistas i kommunen – goda förutsättningar

Omfattningen av utlänningar som omfattas av mottagandelagen och vistas i kommunen avser bland annat asylsökande och personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. På Gotland har antalet personer i dessa grupper varierat över tid, men omfattningen är i nuläget relativt begränsad i förhållande till kommunens befolkningsstorlek. Personer med tillfälligt skydd har utgjort en betydande del av gruppen under de senaste åren. Omfattningen av personer som omfattas av mottagandelagen och vistas på Gotland är relativt låg i förhållande till kommunens storlek. Kriteriet talar därför för relativt goda förutsättningar för ett fortsatt mottagande av nyanlända.

5. Förutsättningar för långsiktig etablering på bostadsmarknaden – dåliga förutsättningar

Bostadsmarknaden utgör en tydlig begränsning av kommunens förutsättningar att ta emot ett större antal nyanlända. Det gäller särskilt möjligheten att erbjuda bostäder till rimliga kostnader och långsiktig tillgång. I Länsstyrelsen i Gotlands läns regionala bostadsmarknadsanalys 2025 konstateras att det råder underskott på bostäder i Visby och även i andra delar av länet samt ett generellt underskott i länet som helhet. Problemen gäller särskilt bostäder med rimliga boendekostnader. En särskild gotländsk problematik är dessutom säsongsuthyrningen, vilken skapar ett underskott på bostäder som är tillgängliga för permanentboende året runt.

Den nya lagen innebär även att en tidsbegränsad rätt till boende införs. En nyanländ som har tagits emot efter anvisning har som huvudregel rätt till boende i kommunen under 36 månader. I relation till detta bedöms möjligheten att etablera sig på den gotländska bostadsmarknaden som utmanande för målgruppen och kriteriet blir tungt vägande i den sammantagna bedömningen.

6. Områden i kommunen där utanförskapet är stort – relativt goda förutsättningar

Gotland har överlag relativt goda socioekonomiska förutsättningar, men det finns skillnader mellan olika delar av kommunen. Statistiska centralbyråns statistik på RegSO-nivå visar att det finns skillnader mellan olika delar av Gotland när det gäller bland annat ekonomiska förutsättningar, utbildningsnivå och etablering på arbetsmarknaden. Det finns visserligen områden på Gotland med socioekonomiska utmaningar, men dessa områden är begränsade till antal och utspridda på flera platser på ön. Det saknas därmed en koncentration av flera sammanhållna områden där förutsättningarna skulle kunna innebära en betydande utmaning avseende utanförskap. Detta talar för relativt goda förutsättningar ur detta perspektiv.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Den nya etableringsboendelagen innebär förändrade rättsliga förutsättningar för kommunernas ansvar för mottagande och boende för vissa nyanlända. Region Gotlands ställningstagande behöver därför utgå från gällande lagstiftning och säkerställa att beslut och efterföljande handläggning sker i enlighet med de krav som ställs på kommunen.

2. Ekonomiskt perspektiv

Den nya bosättningslagen kan innebära förändrade ekonomiska förutsättningar och ansvar för Region Gotland och ställningstagande om kommuntal behöver därför vägas mot kostnaderna för mottagande, boende och etableringsinsatser samt mot de statliga ersättningar som lämnas för mottagandet. Även kommunens långsiktiga kostnader och möjligheter att anpassa verksamhet och boendekapacitet behöver beaktas.

Skyldighet att tillhandahålla boende enligt den nya bosättningslagen tidsbegränsas till 36 månader. Efter denna period är utgångspunkten att den nyanlände ska ordna sitt eget boende eller ta del av kommunens generella stöd på samma sätt som andra kommuninvånare då den särskilda rätten till boende enligt bosättningslagen upphör. Personen har då möjlighet att ansöka om stöd från socialtjänsten, som gör en individuell prövning av rätten till bistånd. Samtidigt införs från och med den 1 januari 2027 ett kvalificeringskrav för vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner (statliga ersättningar), bland annat barnbidrag, bostadsbidrag och bosättningsbaserad föräldrapenning på grund- och lägstanivå. Huvudregeln är att förmånerna förutsätter fem års bosättning i Sverige inom en ramtid på 15 år men kvalificering kan i vissa fall ske snabbare genom arbete. Förändringen innebära att vissa nyanlända under en period har begränsad tillgång till statliga ersättningar, vilket kan påverka kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd.

3. Barnperspektiv

En stabil bostads- och livssituation är av betydelse för barns möjlighet till kontinuitet i förskola och skola samt för etablering i lokalsamhället. Det innebär att barn och familjers möjlighet att undvika framtida uppbrott från boende, skola och sociala nätverk bör vägas i bedömningen av en långsiktig etablering på bostadsmarknaden. Regeringen har i propositionen särskilt lyft risken för negativa integrationskonsekvenser när nyanlända behöver bryta upp från etablerade boende-, utbildnings- och sociala sammanhang på grund av bostadssituationen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Skillnader mellan könen i exempelvis sysselsättning, inkomster, ansvar för barn och etablering på bostadsmarknaden kan påverka möjligheten att ordna boende och försörjning när den tidsbegränsade rätten till kommunalt boende upphör. Region Gotland behöver därför planera mottagande och etableringsinsatser så att kvinnor och män ges likvärdiga förutsättningar till etablering, egen försörjning och ett självständigt boende.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Gotland har särskilda utmaningar ur ett landsbygdsperspektiv, framför allt när det gäller tillgång till kollektivtrafik, service och annan infrastruktur. Detta beaktas vid planeringen av mottagandet och vid bedömningen av var nyanlända kan erbjudas boende. Möjligheten att bo och etablera sig långsiktigt i mindre tätorter och på landsbygden är beroende av tillgång till exempelvis kollektivtrafik, livsmedelsaffärer, skola, förskola och annan samhällsservice samt möjligheten att ta sig till arbete och utbildning.

Region Gotland har tidigare genomfört etableringsförsök i mindre tätorter, vilka har behövt avbrytas med anledning av bristande infrastruktur och service, såsom begränsade möjligheter till kollektivtrafik och avsaknad av livsmedelsaffärer, vilket försvårat för de nyanlända att få tillgång till arbete, utbildning och vardaglig service. Dessa erfarenheter behöver beaktas vid bedömningen av framtida mottagande och boendelokalisering. Ett ökat mottagande behöver därför kombineras med realistiska förutsättningar för etablering och självförsörjning för att boendet ska vara långsiktigt hållbart.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ur ett klimat- och miljöperspektiv behöver mottagandet ses i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv, där både tätorter och landsbygd ges möjlighet att utvecklas. Lokalisering av boenden bör så långt som möjligt utgå från befintlig bebyggelse, infrastruktur och service samt bidra till ett effektivt nyttjande av befintliga resurser och bostäder. Tillgång till kollektivtrafik är viktig och en av förutsättningarna för att möjliggöra boende och etablering.

Ärendets behandling under mötet
Maya Arfvidson (MP) yrkar att kommuntalet höjs till 30 personer.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Maya Arfvidsons yrkande och finner att arbetsutskottets förslag vinner bifall.

Beslutsunderlag
Information om förändrad process inför beslut om kommuntal för 2027, Länsstyrelsen Gotlands län 2026-09-04
Bilaga 1. Förslag till kommuntal – Länsstyrelsen Gotlands Län 2026-09-04
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-16

Skickas till
Länsstyrelsen i Gotlands län

RS § 346 Inrättande av Business Gotland

Ärendenummer: RS 2025/2147
Paragraf föregående instans: AU § 234

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att inrätta Business Gotland senast 1 januari 2028.
- Beslut om ramfinansiering av fas 2 av Business Gotland senareläggs och hänvisar till föreslaget beslut i ärende *Verksamhetsbidrag ur näringslivsanslaget och näringslivsanslagets utrymme 2027 (RS 2026/841).*
- Regiondirektören får i uppdrag att fortsätta förberedelserna för inrättandet av Business Gotland med fokus på näringslivs-, destinations- och platsutveckling med delredovisningar till budgetberedningen och budgetavstämningen inför 2028.

Sammanfattning

Fas 2 inför inrättandet av Business Gotland från 1 januari 2028 innebär en återuppbyggnad av grundförutsättningarna för näringslivs-, destinations- och platsutveckling som motsvarar de mål som beslutats i RUS och andra strategier. Verksamheten skulle behöva 10 mnkr utifrån det behov som finns enligt beskrivning i detta ärende inklusive bilagda underlag. Utifrån den ekonomiska situation som råder har regionstyrelseförvaltningen tvingats göra omfattande prioriteringar och därför lagt ett betydligt lägre förslag på 3 mnkr.

Detta är långt ifrån det behov om 10 mnkr som skulle behövas för att bygga upp grundförutsättningarna. För 3 mnkr kommer verksamheten att prioritera implementering av den digitala inflyttarservicen som byggts upp med projektmedel men som annars behöver läggas ner innan den ens lanserats fullt ut. Därutöver prioriteras anställning av en näringslivsutvecklare för att avlasta tillväxtchefen med näringslivsutvecklingsfrågorna.

Konsekvensen av en lägre finansiering än de 10 mnkr som det ursprungliga äskandet grundades på blir att; det inte kommer inte kunna bedrivas ett proaktivt arbete med företagsetableringar, investerings- och exportfrämjande och inte heller i relation till Business Sweden, det kommer fortsatt saknas en evenemangsplan, evenemangs- och företagslotsning i arbetet mellan regional utveckling och kommunal verksamhet, Region Gotland kommer fortsatt sakna relevant och systematisk data och analys inom området, arbetet med företagsklimat kommer behöva minimeras inom ramen för regional utveckling och slutligen kommer ett närmare och starkare ledarskap avseende näringslivs-, destinations- och platsutveckling inte klaras av.

Näringslivets aktörer har en tydlig förväntan på Region Gotland om stärkta förutsättningar för ett mer proaktivt, prioriterat och spetsigt utvecklingsarbete.

Ambitionen med Business Gotland är att;

- gå från negativ befolkningsutveckling en ökning av skattekraften
- gå från ad hoc-mässig företagsetablering till proaktiv talangattraktion
- gå från otydlig styrning till aktivt ledarskap med fokus på spets
- gå från splittrad till samlad och prioriterande funktion
- gå från reaktiv hantering av utmaningar till proaktiv och potential- och utmaningsdriven utveckling
- gå från projektberoende till en långsiktig uppdragsportfölj med extern finansiering som strategisk förstärkning
- gå från osund arbetsbelastning till hållbar arbetsmiljö med hög leveransförmåga och stolthet

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen bedömer att de stora besparingarna som genomfördes 2018 har lett till ett resurssvagt och ett reaktivt arbetssätt. De analyser som hittills genomförts visar tydligt på flera funktionsbrister och leveransgap i förhållande till de mål som regionen beslutat om i Vårt Gotland 2040 med tillhörande strategier.

Näringslivets aktörer har en tydlig förväntan på Region Gotland om stärkta förutsättningar för ett mer proaktivt, prioriterat och spetsigt utvecklingsarbete.

I förberedelserna av detta ärende har regionledning och politik uttryckt både stor förståelse för rådande situation och positiv vilja till inrättandet av ett Business Gotland. Med anledning av det svåra ekonomiska läget i Region Gotland har regionstyrelseförvaltningen genomfört omfattande prioriteringar och sett det som nödvändigt att minska äskandet från 10 mnkr till 3 mnkr inför 2027.

Detta är långt ifrån det behov om 10 mnkr som skulle behövas för att bygga upp grundförutsättningarna. För 3 mnkr kommer verksamheten att prioritera implementering av den digitala inflyttarservicen som byggts upp med projektmedel men som annars behöver läggas ner innan den ens lanserats fullt ut. Därutöver prioriteras anställning av en näringslivsutvecklare för att avlasta tillväxtchefen med näringslivsutvecklingsfrågorna.

Konsekvensen av en lägre finansiering än de 10 mnkr som det ursprungliga äskandet grundades på blir att; det inte kommer inte kunna bedrivas ett proaktivt arbete med företagsetableringar, investerings- och exportfrämjande och inte heller i relation till Business Sweden, det kommer fortsatt saknas en evenemangsplan, evenemangs- och företagslotsning i arbetet mellan regional utveckling och kommunal verksamhet, Region Gotland kommer fortsatt sakna relevant och systematisk data och analys inom området, arbetet med företagsklimat kommer behöva minimeras inom ramen för regional utveckling

och slutligen kommer ett närmare och starkare ledarskap avseende näringslivs-, destinations- och platsutveckling inte klaras av.

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Förslaget ryms inom kommunallagen och avser verksamhet av allmänt intresse. Dataskydd beaktas. Inga rättsliga hinder har identifierats.

2. Ekonomiskt perspektiv

Besluten förutsätter en ramfinansiering från 2027 och bedöms på sikt stärka skattebas, inflyttning och etableringar, kompetensförsörjning och näringslivsutveckling.

3. Barnperspektiv

Business Gotland ska tydligt verka för att både bibehålla och stärka platsen Gotland som en bra plats att bo, leva och verka på - ekonomiskt, socialt och miljömässigt vilket även förbättrar situationen för barn och unga.

4. Jämställdhetsperspektiv

Gotland är redan starkt i relation till Sverige gällande kvinnors företagande men det finns ytterligare potential i en förstärkning av företags-, etablerings- och investeringsfrämjande åtgärder.

5. Landsbygdsperspektiv/geografiskt perspektiv

Business Gotland och det digitala nav som utgörs av Gotland.com kan bidra till att stad och land kommer närmare varandra gällande platsutveckling, inflyttning och marknadsföring.

6. Klimat- och miljöperspektiv

Ur klimat- och miljöperspektiv ska Business Gotland bidra till acceleration i näringslivets gröna omställning genom bättre analys, prioritering och samordning.

Ärendets behandling under mötet
Johan Malmros (C) yrkar att en redaktionell ändring av datumet för inrättandet Business Gotland ändras till 2028 i stället för 2029 då tidigare datum är felaktigt.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Bilaga 1 Budget Business Gotland
Bilaga 2 Analys Rapport Business Gotland, Franly Advisory, Svensk Destinationsutveckling

Bilaga 3 Näringslivsutveckling och Business Gotland, Franly Advisory
Bilaga 4 Business Gotland och platsattraktion och inflyttning, Svensk Destinationsutveckling
Bilaga 5 GAP analys
Bilaga 6 Långsiktig kapacitet gotland.com och DIS
Bilaga 7 SWOT- analays digital inflyttarservice och digital struktur
Regionstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse 2026-04-16

RS § 347 Verksamhetsbidrag ur näringslivsanslaget och näringslivsanslagets utrymme 2027

Ärendenummer: RS 2026/841
Paragraf föregående instans: AU § 235

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner informationen om verksamhetsbidrag och utrymmet för 2027.
- Regionstyrelsen beslutar om fördelning av näringslivsanslaget enligt regionstyrelseförvaltningens förslag för 2027.
- Regionstyrelsen beslutar att rikta 500 tkr per år som medfinansiering till treårigt Business Gotland projekt och 1780 tkr som bryggfinansiering till tjänster i ärende om Business Gotland *(RS 2025/1247)*.
- Regiondirektören får i uppdrag att fortsätta förberedelserna för inrättandet av Business Gotland med fokus på näringslivs-, destinations- och platsutveckling med delredovisningar till budgetberedningen och budgetavstämningen inför 2028.

Jäv
Tomas Rådkvist (MP) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Sammanfattning
Tabell utvisande samtliga poster i Näringslivsanslaget, belopp i Skr.
Totalt utrymme är 22 983 000 Skr.

Organisation/projekt	Beslut 2026	Äskande för 2027	Förslag 2027
ALMI Företagspartner AB	4 320 385	*4 320 385*	4 320 385
Science Park Gotland	3 500 000	4 500 000	3 500 000
Visby Centrum AB	500 000	550 000	500 000
Ung Företagsamhet Gotland	500 000	750 000	500 000
Coompanion Gotland	658 828	658 828	658 828
Gotlands Filmfond AB	3 000 000	*3 000 000*	3 000 000
Medeltidsveckan	300 000	300 000	0
Gotland Grönt Centrum AB	4 800 000	*4 800 000*	4 800 000
Rindi kårhuslokaler	772 000	*775 000*	775 000
Företagardagen	80 000	80 000	80 000

Organisation/projekt	Beslut 2026	Äskande för 2027	Förslag 2027
92 möjligheter	60 000	60 000	60 000
Kongresshallen	1 500 000	*2 000 000*	2 000 000
Business Gotland (projekt 2027-29)	1 500 000	500 000	500 000
Slite 2030	500 000	*500 000*	500 000
Avslutade 2026 (Övriga)	991 787	-	-
Business Gotland *Bryggfinansiering*	-	(äskat 3 000 000 ur rambudget)	1 780 000
Handlingsutrymme		188 487	8 787
Summa	**22 983 000**	**22 983 000**	**22 983 000**

Bedömning
Utöver ansökningar om årliga verksamhetsbidrag syftar näringslivsanslaget till att skapa utrymme för Region Gotland att under verksamhetsåret kunna vara agil gällande behov av näringslivsutvecklande insatser. Förslaget för 2027 innebär att utrymme för ytterligare åtgärder under verksamhetsåret inte är möjligt utan anslagshöjning.

Regionstyrelseförvaltningens förslag till beslut bygger på en sammanvägd bedömning och utifrån likställighetsprinciper om stödgivning. Prioriteringen mellan verksamheterna har gjorts utifrån de behov som har redovisats i bedömningen av de olika äskandena i relation till helhetsbilden. Regionstyrelseförvaltning föreslår därför regionstyrelsen att bevilja finansiering i enlighet med upprättat förslag för respektive organisation och näringslivsanslagets utrymme totalt.

Ärendets behandling under mötet
Tomas Rådkvist (MP) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Bilaga 1 Sammanfattning av inkomna ansökningar Verksamhetsstöd 2027
Bilaga 2 Sammanfattning av Beslutade och övriga stöd ur näringslivsanslaget
Ansökan verksamhetsstöd Coompanion Gotland 2027
Ansökan kompletterande info 2027 Coompanion Gotland
Ansökan verksamhetsstöd SPG 2027
Ansökan verksamhetsstöd Ung Företagsamhet på Gotland 2027
Ansökan kompletterande info Ung Företagsamhet på Gotland

Ansökan verksamhetsstöd Visby Centrum 2027
Ansökan verksamhetsbidrag Medeltidsveckan 2027
Avtal 2026 Medeltidsveckan
RS §487 Fördelning av verksamhetsstöd till kulturorganisationer 2026
RS 2025_2111 Beslut Projekt Slite 2030
Almi Småland och öarna anslag
Årsredovisning Medeltidsveckan
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-19

Skickas till
RSF Ekonomifunktion
RSF Hållbar Tillväxt
Almi Småland och öarna AB
Science Park Gotland
Coompanion Gotland
Ung Företagsamhet Gotland
Stiftelsen Medeltidsveckan Gotland
Gotlands Filmfond AB
Visby Centrum AB
Gotland Grönt Centrum AB

RS § 348 Uppdrag. Stadsfest

Ärendenummer: RS 2026/183
Paragraf föregående instans: AU § 237

Regionstyrelsens beslut

- Regiondirektören får i uppdrag att återkomma med ett förslag på årlig stadsfest med högt medskapande från det lokala kultur- och näringslivet och civilsamhället till lägre kostnad än det förslag som tidigare föreslagits. Uppdraget ska återrapporteras till regionstyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 1 december 2026.

Sammanfattning

I oktober 2025 i samband med Mål och budget 2026–2028 (RS2025/7) gavs uppdrag att ta fram förslag på en årlig stadsfestival i Visby.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att en stadsfestival genomförs årligen från och med 2027.

Syftet med satsningen är att skapa sammanhållning, inkludering, öka livskvaliteten, lokalt engagemang och erbjuda kostnadsfria kultur- och fritidsaktiviteter, med särskilt fokus på barn och unga. Samtidigt skapas möjligheter att stärka det lokala kultur- och näringslivet samt Gotlands attraktivitet som plats att bo och verka på.

Festivalen föreslås innehålla aktiviteter, kulturupplevelser och scener på flera platser i stadsrummet, såsom mat, konserter och prova-på-aktiviteter. Målsättningen är att skapa en inkluderande stadsfestival som upplevs som ”allas” festival.

Stadsfestivalen ska ägas och arrangeras av Region Gotland, och utvecklas som ett paraplyarrangemang där lokala aktörer, föreningar, näringsliv och sponsorer ges möjlighet att bidra med både innehåll och ekonomiska medel. Detta skapar förutsättningar för ett brett och varierat program samtidigt som det stärker det lokala engagemanget.

Kostnaden för genomförandet beräknas till 6,5 mnkr, där en del av resurserna utgörs av interna kostnader inom Region Gotland kopplade till infrastruktur, logistik och samordning.

En stadsfestival bedöms generera ekonomiska effekter för det lokala näringslivet genom ökad konsumtion inom exempelvis handel, restaurang och service. Vid uppskattade publiknivåer med flera tusen besökare per dag kan detta ge betydande omsättningseffekter.

Sammantaget bedöms en stadsfestival i Visby vara en strategisk satsning som kan stärka social sammanhållning, folkhälsa, kultur- och näringsliv samt bidra

till Gotlands långsiktiga utveckling i linje med regionala mål. En stadsfestival med fokus på gemenskap och identitet kan även bidra till att stärka den civila beredskapen på Gotland.

Bedömning
Bedömningen är att en stadsfestival kan utgöra en strategiskt viktig satsning med flera samtidiga nyttor för Gotlands samhällsutveckling. Festivalen kan bidra till ökad sammanhållning, lokalt engagemang och stärkt folkhälsa genom att erbjuda kostnadsfria och tillgängliga kultur- och fritidsaktiviteter, särskilt för barn och unga. Detta bedöms bidra till att stärka socioekonomiska möjligheter och minska ojämlikheter i tillgång till kultur och fritid.

Satsningen bedöms även stärka och synliggöra det lokala kultur-, förenings- och näringslivet. Genom att involvera lokala aktörer i planering och genomförande skapas förutsättningar för ökat engagemang, delaktighet och långsiktig utveckling.

Ur ett organisatoriskt perspektiv ger satsningen möjlighet att vidareutveckla Region Gotlands interna samverkan och kapacitet att genomföra större evenemang, vilket kan bidra till ökad effektivitet och stärkt samarbetskultur.

Festivalen bedöms även kunna bidra till ökad beredskap och samhällsresiliens genom att stärka sociala nätverk, lokal identitet och samverkan mellan offentliga och civila aktörer.

Ekonomiskt bedöms satsningen generera positiva effekter för det lokala näringslivet, bland annat genom ökad omsättning inom handel, restaurang och service. Samtidigt förutsätter genomförandet en långsiktig finansiering. En ekonomisk ram om 6,5 mnkr, bedöms nödvändig för att säkerställa kvalitet och säkerhet.

Sammantaget bedöms en stadsfestival i Visby kunna skapa betydande sociala, kulturella och ekonomiska värden samt bidra till Gotlands attraktivitet och långsiktiga utveckling.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att det inte finns några rättsliga hinder för att genomföra satsningen inom ramen för Region Gotlands uppdrag.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att satsningen innebär en kostnad för Region Gotland, men att den samtidigt kan generera betydande indirekta ekonomiska effekter för det lokala näringslivet.

Utifrån schablonvärden bedöms en lokal besökare generera cirka 300-600 kronor per dag genom utgifter för exempelvis handel, drivmedel och måltider. En övernattande besökare beräknas generera cirka 1 500-2 800 kronor per dygn, främst kopplat till boende, restaurang och övrig konsumtion.

Vid ett antagande om 5 000 besökare per dag, vilket bedöms vara en rimlig och i vissa delar försiktig uppskattning, där 80 procent utgörs av dagsbesökare (4 000 personer) och 20 procent av övernattande besökare (1 000 personer), kan de ekonomiska effekterna illustreras enligt följande:

- Lokala besökare (4 000 personer): ca 1,2–2,4 mnkr per dag.
- Övernattande besökare (1 000 personer): ca 1,5–2,8 mnkr per dag.

Detta motsvarar en samlad omsättningseffekt om ca 2,7–5,2 mnkr per dag med potential till ytterligare ökning i takt med att evenemanget utvecklas och eventuellt förlängs.

Sammantaget bedöms stadsfestivalen kunna bidra till ökad omsättning inom handel, restaurang, besöksnäring och service, vilket stärker det lokala näringslivet och skapar positiva spridningseffekter i ekonomin.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att satsningen har en tydlig positiv påverkan ur ett barnperspektiv. Genom att erbjuda kostnadsfria, tillgängliga och inkluderande aktiviteter skapas möjligheter för barn och unga att delta i kultur- och fritidsliv oavsett socioekonomiska förutsättningar. Festivalen kan även bidra till barns delaktighet och inflytande genom att ge utrymme för eget skapande och medverkan i programinnehållet. Trygghet, säkerhet och tillgänglighet behöver särskilt beaktas i planeringen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att en stadsfestival har goda förutsättningar att bidra till ökad jämställdhet, förutsatt att programinnehåll, deltagande och resurser fördelas på ett medvetet och inkluderande sätt. Det innebär exempelvis att eftersträva en jämn representation av kön bland artister och andra medverkande aktörer, samt att skapa aktiviteter som tilltalar olika målgrupper. Ett aktivt arbete med inkludering och normmedvetenhet är centralt för att festivalen ska upplevas som tillgänglig och relevant för alla.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att en stadsfestival i Visby i första hand gynnar stadsmiljön, men att den även kan skapa positiva effekter för hela Gotland genom ökad attraktionskraft och ekonomiska spridningseffekter. För att stärka det geografiska perspektivet bör festivalen utformas så att aktörer från hela ön ges

möjlighet att delta, exempelvis genom medverkan i programmet. Även tillgänglighet i form av transporter och information är viktiga faktorer för att möjliggöra deltagande från hela ön.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att en långsiktig satsning på stadsfestivalen skapar goda möjligheter att integrera hållbarhet i planering och genomförande över tid. Genom medvetna och smarta val kring exempelvis avfall och materialanvändning kan hållbara lösningar utvecklas och stärkas.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

RS § 349 Uppdrag. Plan för att komma tillsätta med löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken

Ärendenummer: RS 2025/2258
Paragraf föregående instans: AU § 229

Regionstyrelsens beslut

- Informationen tas emot och därmed anses uppdraget slutrapporterat.

Sammanfattning
Regionstyrelseförvaltningen fick av regionstyrelsen (RS 2021-09-29, § 271) i uppdrag att löpande varje år redovisa ett fördjupat underlag kring fördelning av lönesatsningar på jämställdhet och bristyrken där fördelning mellan jämställdhet och bristyrken framgår samt fördelning per yrkesgrupp.

Regiondirektören har även fått i uppdrag (RS 2025-10-23, § 426) att för Region Gotland ta fram en plan för att komma till rätta med osakliga löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken inom samma arbetsvärderingsintervall. Efter att en sådan plan har redovisats till regionstyrelsen har regionstyrelseförvaltningen fått ett tilläggsuppdrag att återkomma med ett förslag på hur lönesatsningar kan initieras även om inte helheten kan finansieras initialt.

Treårsplanen som redovisats i ärende är en sammanställning av de lönejusteringar som behöver vidtas för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kön inom samtliga intervall av arbetsvärdering, så kallade BAS-intervall. Utgångspunkten i diskrimineringslagen är att lönejusteringar ska eliminera skillnader i lön som bara kan förklaras på grund av kön, så kallade osakliga löneskillnader. Planen har fokus på löneskillnader på 5 % eller mer utifrån regler i lönetransparensdirektivet som innebär att löneskillnader på den nivån behöver åtgärdas inom en mycket kort tid. Planen innebär således inte att samtliga noterade osakliga löneskillnader elimineras på en treårsperiod.

Baserat på den övergripande planen har regionstyrelseförvaltningen i enlighet med tilläggsuppdraget tagit fram en modell för hur jämställdhetssatsningar kan genomföras utifrån tre olika budgetnivåer. Nivåerna sätter takten för hur snabbt Region Gotland åtgärdar befintliga osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. På samma sätt som den framtagna treårsplanen är modellen utformad så att befintlig lönestruktur i regionen bibehålls. Modellen är flexibel och kan appliceras oavsett budgetnivå vilket underlättar politiska överväganden kring finansieringens omfattning. För att uppnå en tydlig jämställdhetseffekt bör eventuella lönesatsningar på jämställdhet hanteras som lönejusteringar utanför ramen för ordinarie löneöversyn

Bedömning
Regionstyrelsen har med denna tjänsteskrivelse fått information om regionstyrelseförvaltningens rekommendation för jämställdhetssatsningar vid olika budgetnivåer.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-31

RS § 350 Energiön Gotland 2.0

Ärendenummer: RS 2026/613
Paragraf föregående instans: AU § 230

Regionstyrelsens beslut

- Information om äskandet tas emot. Ärendet hanteras i Mål och budget 2027 – 2029.

Sammanfattning
Under perioden januari 2024 till januari 2027 driver Region Gotland projektet Energiön Gotland. Med fokus på bred samverkan och stärkt kunskapsbyggande inom Gotlands styrkeområde näringslivets energiomställning. Projektet har enligt regionstyrelseförvaltningen drivit på förändring och flyttat fram positionerna för Gotland (RS 2023/1616).

Regionstyrelseförvaltningen har inte resurser inom ram att driva dessa processer vidare utan att tillföra extra medel. Därför föreslår regionstyrelseförvaltningen regionstyrelsen att en fortsättning ska genomföras i projektet Energiön Gotland 2.0. Målgruppen finns särskilt inom vindkraft och infrastruktur för elförsörjning och transmission samt stora enskilda energianvändare i området. Kommande projektet föreslås ha följande två arbetspaket, samverkan och kunskapsbyggnad:

Stärkt samverkan

- Genomförande av GAIST - Gotland accelererar i samverkan för grön tillväxt. GAIST är ett samverkansforum mellan myndigheter, organisationer och näringslivet med syfte att bidra till minskad klimatpåverkan, förbättrad energiberedskap och stärkt näringslivsutveckling.
- Stärkt samverkan mellan Östersjöns energiöar genom nätverket Baltic Energy Island Connect - BEIC.
- Bidra med arbetstid i partnerskapet med Swedish Wind Center (RS 2026/288)

Kunskapsbyggnad

- Genomföra den färdplan som är ett resultat av Energiön Gotland.
- Ta fram kunskapsunderlag.
- Arbeta med stärkt kommunikation för styrkeområdet (ett genomförande av varumärket Gotland kärnvärde ”Omställning”).
- Undersöka möjliga EU-stöd till infrastruktur och investering för omställning.

Finansiering för Energiön Gotland 2.0
Energimyndigheten har fattat beslut om utbetalning av bidrag till kommuner med vindkraft. Stödet syftar till att öka kommunernas incitament att säga ja till ny vindkraft och kompensera de kommuner där det redan byggts vindkraft. Beloppen som betalas ut baseras på en fördelning av det totala bidragsbeloppet, baserat på kommunens andel av Sveriges totala installerade effekt vindkraft. Energimyndigheten ska enligt uppdraget fördela bidraget utifrån vindkraftverkens fysiska placeringar inom kommungränserna. (RS 2026/1). Gotlands tilldelning betalas ut 2026 och baseras på 177 MW vilket ger Region Gotland 3 295 007 kr för år 2025 och 3 585 742 kr för år 2026 (totalt 6 880 749 kr). Förvaltningens förslag är att Gotlands tilldelning används till genomförande av projektet Energiön Gotland 2.0 (2 800 000) och partnerskapsavgift i Swedish Wind Center (1 250 000). Dessa medel kan inte rullas från kalenderåret 2026, men medlen finns i Region Gotlands kassa och föreslås finansiera denna satsning.

Regionstyrelseförvaltningen avser att söka medfinansiering till genomförandet av projektet.

Tabell som beskriver projektbudget

Organisation	**År 2027**	**År 2028**	**År 2029**	**År 2030**
Lön	500 000 kr	500 000 kr	500 000 kr	500 000 kr
Kommunikations-insatser	100 000 kr	100 000 kr	100 000 kr	100 000 kr
Övrigt	100 000 kr	100 000 kr	100 000 kr	100 000 kr
Summa	**700 000 kr**	**700 000 kr**	**700 000 kr**	**700 000 kr**

Bedömning
Förvaltningens bedömning och motivering av förslag till beslut är att en satsning på Energiön Gotland bidrar till att stärka Gotlands position inom ramen för styrkeområdet Näringslivet energiomställning.

Här följer en genomgång av kopplingen till regional utvecklingsstrategi, Vårt

Gotland 2040:

Övergripande mål för Gotland 2040:

- Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.
- Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.

Effektmål i Vårt Gotland 2040:

5. Ett klimatneutralt Gotland.
6. Ett energisystem baserat på förnybar energi.
10. God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet.

Prioriteringar i Vårt Gotland 2040:

- Gå före i klimat- och energiomställningen.
- Stimulera innovation och förnyelse.
- Stärk och utveckla näringslivet.

När det gäller Region Gotlands styrmodell vill förvaltningen särskilt belysa denna prioritering och mål:

- Regionfullmäktiges prioritering: Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning.
- Koncerngemensamt mål: Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024-2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 % per år.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att rättsliga perspektiv beaktas i projektets innehåll och arbete.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att en stärkt satsning på styrkeområdet näringslivets energiomställning är av stor vikt för Gotlands utveckling enligt den regionala utvecklingsstrategins mål för klimat och energi.

Äskandet gäller finansiering till lön för projekt/processledare och för att köpa tjänster till bland att stärka Gotlands varumärke inom omställning.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att arbetet med Energiön Gotland 2.0 bidrar till hela Gotlands utveckling. Med bakgrund i att de frågor som berörs i projektet finns i alla territorier, täta som glesa.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att en stärkt satsning på styrkeområdet näringslivets energiomställning är av stor vikt för Gotlands utveckling enligt den regionala utvecklingsstrategins mål för klimat och energi.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-05-11

RS § 351 Erbjudande till Region Gotland att delta i Swedish Wind Centre

Ärendenummer: RS 2026/288
Paragraf föregående instans: AU § 231

Regionstyrelsens beslut

- Information om äskandet tas emot. Ärendet hanteras i Mål och budget 2027 – 2029.

Sammanfattning

Bakgrund

Swedish Wind Centre (SWC) söker nya partners till Energimyndighetens forskningsutlysning *Kompetenscentrum för ett fossilfritt energisystem (2027-2031).* SWC bildades 2023 och föreståndarskapet är delat mellan Chalmers och Uppsala universitet Campus Gotland.

Finansiering

Region Gotland har fått erbjudande via Uppsala universitet Campus Gotland om att ingå partnerskap med SWC under minst fem år, till en årlig kostnad av upp till 500 000 kronor fördelat på en årlig kontantinsats om 250 000 kronor och en tidsinsats värderad till 50 000-250 000 kronor per år.

Samtidigt har Energimyndigheten har fattat beslut om utbetalning av bidrag till kommuner med vindkraft. Stödet syftar till att öka kommunernas incitament att säga ja till ny vindkraft och kompensera de kommuner där det redan byggts vindkraft. Beloppen som betalas ut baseras på en fördelning av det totala bidragsbeloppet, baserat på kommunens andel av Sveriges totala installerade effekt vindkraft. Energimyndigheten ska enligt uppdraget fördela bidraget utifrån vindkraftverkens fysiska placeringar inom kommungränserna. (RS 2026/1). Gotlands tilldelning betalas ut 2026 och baseras på 177 MW vilket ger Region Gotland 3 295 007 kronor för år 2025 och 3 585 742 kronor för år 2026.

Förvaltningens förslag är att Gotlands tilldelning används till genomförande av projektet Energiön Gotland 2.0 (2026/613) för perioden 2027–2030 och årlig kontantinsats i Swedish Wind Center för perioden 2027-2031. Dessa medel kan inte rullas från kalenderåret 2026, men medlen finns i Region Gotlands kassa och föreslås finansiera denna satsning.

Letter of intent

Region Gotland (regionstyrelsen) har ingett ett Letter of Intent till Uppsala universitet under mars 2026.

Tabell som beskriver årlig fördelning av kontantinsats

Organisation	**År 2027**	**År 2028**	**År 2029**	**År 2030**	**År 2031**
Årlig kontantinsats	250 000 kr	250 000 kr	250 000 kr	250 000 kr	250 000 kr
Summa	**250 000 kr**	**250 000 kr**	**250 000 kr**	**250 000 kr**	**250 000 kr**

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningens bedömning och motivering av förslag till beslut är att ett deltagande kan förordas eftersom det ryms inom ramen för de intentioner om att stödja forskning som kan bidra till regionens utveckling. Region Gotland ser ökad eltillförsel från vindkraft på land och till havs som en viktig del av utvecklingen till ett hållbart energisystem på Gotland, vilket särskilt uttrycks i Vårt Gotland 2040, översiktsplanen med flera styrdokument och genom satsningen på projektet Energiön Gotland.

Framtidens kompetensförsörjning för att klara energiomställningen är en viktig grund för statens fortsatta satsning på kompetenscentra inom energiområdet. Energimyndigheten står för en tredjedel av finansieringen av dessa kompetenscentra. Resterande två tredjedelar kommer från lärosäten, forskningsinstitut, näringsliv och offentliga aktörer.

Förvaltningen vill uppmärksamma regionstyrelsen på att förslaget att delta med finansiering i ett forskningscentrum innebär en risk i fråga om resultat, i och med osäkerheterna i utfallet av forskningen. Samtidigt förutsätts ömsesidig nytta i ett framgångsrikt partnerskap. Inom Region Gotland finns knappast några ordinarie medarbetare med uppdrag som kräver akademiska meriter inom de områden som kan passa i centrets programråd för bland annat val av vilka forskningsprojekt som centret ska prioritera.

Förvaltningens bedömning är att förslaget bör tillstyrkas, förutsatt att budget beviljas till en fortsättning på Region Gotlands projekt Energiön Gotland (som pågår 2024-2026) och att Region Gotland prioriterar ett fortsatt deltagande i energinätverket BEIC (Baltic Energy Island Connect).

Till budgetberedningen 2026 kommer ett äskande om en fortsättning på projektet Energiön Gotland 2.0 (RS 2026/613). En sådan satsning bör i huvudsak också kunna stå för Region Gotlands insats i tid i SWC.

Om satsningen inte realiseras och om det samtidigt, på grund av omvärldsfaktorer utanför regionens rådighet, råder stiltje i vindkraftsutvecklingen på Gotland under åren 2027-2031, bedöms det bli svårt för medarbetare inom Region Gotland att på ett för regionen meningsfullt sätt delta i SWC och till gagn för både regionen och UUCG bidra till forskningssamarbetet inom SWC.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att rättsliga perspektiv beaktas i processen. Regionstyrelsens ordförande har signerat ett samarbetsavtal.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att en årlig kontantinsats i centrat på 250 000 kr för 5 år är ur ett ekonomiskt perspektiv en satsning som ligger väl i tiden. Och kommer att gynna Gotland som plats.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att etableringen av ett centrum på Gotland gynnar Gotland som plats, ingen specifik geografi gynnas mer än någon annan.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att en stärkt satsning på styrkeområdet näringslivets energiomställning är av stor vikt för Gotlands utveckling enligt den regionala utvecklingsstrategins mål för klimat och energi.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Ansökan Swedish Wind Centre
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-04-06

RS § 352 Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling

Ärendenummer: RS 2025/581
Paragraf föregående instans: AU § 232

Regionstyrelsens beslut

- Information om äskandet tas emot. Ärendet hanteras i Mål och budget 2027 – 2029.

Sammanfattning

SAMLA är en utvecklingsprocess för att skapa långsiktigt hållbara samverkansformer för landsbygdsutveckling på Gotland. Syftet är att stärka dialogen mellan lokalsamhällen och Region Gotland samt att skapa bättre förutsättningar för gemensam planering, prioritering och genomförande av utvecklingsinsatser.

Under 2026 har arbetet prövats i fem pilotområden. Erfarenheterna visar att det finns ett stort engagemang för modellen och ett behov av långsiktiga samverkansstrukturer. Piloterna visar också att lokalt förankrade utvecklingsplaner, tydliga kontaktvägar och samverkansledare är viktiga för att samla aktörer, fånga upp utvecklingsfrågor och skapa en fungerande dialog med Region Gotland.

SAMLA innebär även ett nytt arbetssätt för Region Gotland. För att modellen ska fungera långsiktigt behöver regionen utveckla sin förmåga att arbeta platsbaserat, samordna frågor över förvaltningsgränser och ta tillvara lokal kunskap i ordinarie planering, styrning och uppföljning.

På sikt bedöms SAMLA kunna bli en viktig struktur för samverkan mellan lokalsamhällen och Region Gotland. Modellen kan bidra med lokal kunskap och förankring inom bland annat samhällsplanering, näringslivsutveckling, serviceutveckling, inflyttning och civil beredskap såsom Stark socken.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att arbetet nu har kommit till ett läge där långsiktighet är en framgångsfaktor. För att säkra den kapacitet och de relationer som byggts upp under pilotperioden, föreslås en årlig finansiering om totalt 2,5 miljoner kronor från och med 2027, varav 1,5 miljoner kronor avsätts för lokala SAMLA-strukturer och 1 miljon kronor för koordinering och utveckling inom Region Gotland. Detta bedöms vara en förutsättning för att etablera SAMLA som en långsiktig resurs för utvecklingen av hela Gotland.

Bedömning

Detta redovisar en första utvärdering av SAMLAs pilotområden under 2026 samt förslag till långsiktig finansiering från 2027. Erfarenheterna från de fem pilotområdena visar att SAMLA har potential att skapa tydligare samverkan

mellan lokala aktörer och Region Gotland, stärka lokal utvecklingskapacitet och ge bättre förutsättningar för ett mer platsbaserat arbetssätt.

Piloterna visar samtidigt att långsiktighet, kontinuitet och tydliga kontaktvägar är avgörande för att samverkansformen ska fungera. För att ta tillvara den lokala kunskapen och skapa hållbara strukturer för dialog, planering och utveckling krävs kapacitet både lokalt och inom Region Gotland. SAMLA bedöms även kunna bidra till genomförandet av andra prioriterade utvecklingsområden, såsom beredskap, där samverkan mellan lokala aktörer och regionen är en förutsättning.

Att avsluta finansieringen efter pilotperioden skulle innebära att den kapacitet och de relationer som nu håller på att etableras riskerar att försvagas innan modellen hunnit bli långsiktigt hållbar. Regionstyrelseförvaltningen bedömer därför att fortsatt finansiering är nödvändig för att vidareutveckla arbetssätten, stärka den geografiska strukturen och säkerställa att SAMLA kan etableras som en långsiktig resurs för lokal och regional utveckling på Gotland.

Mot denna bakgrund kvarstår förslaget om en årlig finansiering om totalt 2,5 miljoner kronor från och med 2027.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-26
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-04-15
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Samtliga nämnder och förvaltningar inom Region Gotland

RS § 353 Almedalsveckan 60 år

Ärendenummer: RS 2026/1124
Paragraf föregående instans: AU § 236

Regionstyrelsens beslut

- Information om äskandet tas emot. Ärendet hanteras i Mål och budget 2027 – 2029.

Sammanfattning

År 2028 markerar 60 år sedan Almedalsveckan tog form som en öppen politisk mötesplats i demokratins tjänst. Under sex decennier har Almedalen utvecklats från enskilda politiska tal till en unik demokratisk infrastruktur där politik, civilsamhälle, näringsliv, akademi, media och medborgare möts i offentlig dialog.

I en tid präglad av ökad polarisering, minskad tillit till institutioner och globala demokratiska tillbakagångar har Almedalsveckan en särskild betydelse – både nationellt och internationellt. 60-årsjubileet ska därför inte enbart vara ett firande av historien, utan en aktiv manifestation av hur demokrati kan praktiseras.

Almedalsveckan har under de tio år som snart gått sedan förra jubileumsåret genomgått en enorm förändring. Den har överlevt två år med pandemi och strikta mötesrestriktioner och efter detta kommit igen starkt. 2026 ser ut att bli det nästbästa året, sett utifrån antal evenemang i det officiella programmet, sedan vi började mäta 2001.

Almedalsveckan är också ett av de absolut viktigaste arrangemangen för Gotland som mötesplats. Under 2026 genomförs en mätning vad veckan beräknas ge i turistekonomisk effekt, men baserat på tidigare mätningar landar effekten någonstans mellan 200-220 miljoner kronor. Region Gotland föreslås i sin roll både som värd för Almedalsveckan ta på sig ett ökat åtagande för att uppmärksamma och markera jubileumsåret. Vad som ska ingå i firandet är i dagsläget inte klart, utan detta ska genom dialog och workshops arbetas fram under senare delen av 2026. Det som nämnts i denna skrivelse ska ses som förslag på tänkbara aktiviteter.

Bedömning

Det som går utöver den nuvarande verksamhetens uppdrag är främst sett utifrån behov av resurser för projektledning, resor och ersättning för talare, ceremonier med behov av fler scener och framtagande av material om Almedalsveckans historia.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-04-22

RS § 354 Mål och budget 2027 – 2029

Ärendenummer: RS 2026/7
Paragraf föregående instans: AU § 221

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Driftbudget 2027 och plan 2028-2029 enligt förslag från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet fastställs.
- Skattesatsen lämnas oförändrad och fastställs till 33,60 procent.
- Investeringsbudget 2027-2028 och investeringsplan 2029-2031 fastställs.
- Exploateringsbudget 2027-2028 och exploateringsplan 2029-2031 fastställs.
- Personalkostnadskompensationen 2027 fördelas med ett generellt påslag till samtliga nämnder.
- Internräntan 2027 är oförändrad och uppgår till 2,5 procent.
- Regionstyrelsen har under år 2027 rätt att omsätta lån och ta upp nya lån inom en total högsta låneram på 4 450 miljoner kronor.
- Kontokrediten för år 2027 ska vara 400 miljoner kronor.
- Ram för finansiell leasing av lös egendom år 2027 ska vara 150 miljoner kronor.
- Regionstyrelsen har under år 2027 rätt att anvisa medel ur eget kapital för tilläggsanslag till investering inom en ram av 20 miljoner kronor.
- Förslaget till regionfullmäktiges mål för 2027 godkänns.

- Ersättning för 1:e och 2:e vice ordförande i alla nämnder ska motsvara 20 % i stället för 10 % av ordförandes ersättning.
- Ersättning för ordförande i kultur- och fritidsnämnden ska motsvara 60 %.
- Ersättning för ordförande i utbildningsnämnden ska motsvara 80 %.
- Ersättning för uppdraget som regionfullmäktiges ordförande ska motsvara 20 %. Reseersättning vid förrättning ska utgå.
- Årsarvode för vice ordförande i regionfullmäktige ska motsvara 10 % av ordförandes.
- Ersättning för ledamöter i personalutskott ska motsvara 8 % av årsarvodet till regionrådsuppdrag som innefattar 100 % tjänstgöring.
- Ersättning för ledamöter i näringslivs- och utvecklingsutskott ska motsvara 8 % av årsarvodet till regionrådsuppdrag som innefattar 100 % tjänstgöring.

Regionstyrelsens beslut

- Regiondirektören får i uppdrag att säkerställa att reglementen och instruktioner harmonierar i alla utskott.

Sammanfattning

Regionfullmäktige beslutade i juni 2026 om en investeringsbudget för 2027. Det beslutades även om en investeringsram på maximalt 450 mnkr/ år för skattefinansierad verksamhet. Investeringsramen för taxekollektiv ska balanseras efter avgiftsuttagen. Övrig affärsdrivande verksamhet ska sätta investeringsnivån utifrån affärsmässighet och så att den ryms inom verksamhetens avkastningskrav.

Med hänvisning till att det är valår beslutades att driftbudget, investeringsbudget 2028-2031 samt regionfullmäktiges mål ska beslutas vid budgetavstämningen hösten 2026. I november 2026 fattas beslut om driftbudget för 2027 och plan för 2028-2029 och vilken skattesats som ska tillämpas kommande år. Det fattas även beslut om investeringsbudget 2028 och plan 2029-2031 samt regionfullmäktiges mål för 2027.

Regionstyrelsens arbetsutskott har beslutat om en driftbudget där det budgeterade resultatet 2027 uppgår till 16 miljoner kronor (mnkr).

Resursfördelningsmodellerna har beaktats samtliga år och utgår från befolkningsprognosen från mars 2026. För 2027 innebär det en ramökning till nämnderna på totalt 100 mnkr. Resurser tillförs gymnasieskolan, äldreomsorgen och hälso- och sjukvården och resurser minskas inom förskola och grundskola.

I förslaget budgeteras en generell personalkostnadskompensation till nämnderna på 125 mnkr samt en specifik satsning på jämställda löner på 15 mnkr.

Ramtillskott för interna prisökningar och externa avtal har budgeterats med 84 mnkr 2027. Ramtillskott för övriga kostnadsökningar och särskilda satsningar ges inte för år 2027. Totalt äskade nämnderna om 236 mnkr i ramtillskott utöver externa avtal, interna priser och resursfördelningsmodeller.

Totalt tillförs nämnderna 318 mnkr i budgeten 2027 vilket motsvarar 4,3 procents ökning.

Investeringsbudgeten uppgår 2027 till totalt 965 mnkr varav investeringar i skattefinansierad verksamhet är 417 mnkr. 2028 uppgår investeringsbudgeten till totalt till 829 mnkr varav investeringar i skattefinansierad verksamhet är 450 mnkr. Det är en investeringsnivå som är för hög för att klara att finansiera med egna medel.

Räntekostnader har beräknats utifrån ett antagande om att låneskulden ökar med 300 miljoner kronor per år 2027-2029 och en genomsnittsränta på 2,75 procent. Finansiella intäkter har tagits upp med 30 miljoner kronor varav 25 miljoner kronor avser avkastning på pensionsmedel. Reavinster inklusive exploateringsinkomster är upptagna till 60 mnkr år 2027 och 20 mnkr år 2028 respektive 2029.

Internräntan för 2027 förslås vara oförändrad, 2,5 %. Utgångspunkten är att internräntan ska motsvara regionens långsiktiga externa upplåningskostnad.

Regionen har en omfattande investeringsverksamhet som kräver extern finansiering i form av nya lån. Under 2026 har nya lån tagits upp med 270 miljoner kronor och beräkningar visar på ett behov av att låna ytterligare 280 miljoner kronor före årets slut. Det skulle betyda att låneskulden vid årets slut uppgår 1 526 miljoner kronor. Investeringsbudget och exploateringsbudget för 2027 uppgår tillsammans till 998 miljoner kronor. I kombination med ett budgeterat resultat på 16 miljoner kronor så indikerar det att cirka 580 miljoner kronor kan behöva tas upp i nya lån om hela investeringsbudgeten skulle användas. I låneramen ingår även lån på 2 350 miljoner kronor som avser vidareutlånas till Gotlandshem. Låneramen omfattar även en kontokredit på 400 miljoner kronor som behövs för att klara tillfälliga likviditetsunderskott i den löpande verksamheten. I låneramen ingår också finansiell leasing av fordon med 150 miljoner kronor. Sammantaget behöver låneramen uppgå till 5 000 miljoner kronor för år 2027.

I nämndernas mål och budgetskrivelse för 2027 – 2029 föreslås mål för 2027. De flesta mål som gäller 2026 ska fortsätta gälla för 2027, några justeringar i form av förtydligande av formuleringar föreslås från och med 2027. Revidering av målformulering föreslås för ett koncerngemensamt mål avseende myndighetsutövning. Regionstyrelsen och miljö- och byggnämnden föreslår revidering av en målformulering vardera. Överförmyndarnämnden föreslår revidering av tre målformuleringar.

Bedömning

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. Det finansiella perspektivet innebär bland annat att varje generation själv ska bära kostnaderna för den service den konsumerar, så att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Verksamhetsperspektivet tar sikte på regionens förmåga att bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

De samhällsekonomiska förutsättningarna har förbättrats. Svensk BNP-tillväxt är stark åren 2026 och 2027 på grund av en stark uppgång för hushållens konsumtionsavgifter. Skatteunderlagstillväxten har återhämtat sig och förväntas öka än mer 2027, för att sedan återgå till en historiskt normal ökningstakt. Samtidigt finns ett omvärldstryck i form av klimatanpassning, förändrad demografi och säkerhet och beredskap som behöver hanteras även ekonomiskt.

I budgeten för 2027 ges nämnderna ett tillskott på 318 miljoner kronor vilket motsvarar en ökning på 4,4 procent. Den största delen av tillskottet avser personalkostnadskompensation, demografi och medicinteknisk utveckling samt externa avtal. Då inget av nämndernas äskade ramtillskott ges, trots att flertalet

äskanden avser redan befintliga kostnader eller kostnader som kommer oavsett budgetmedel, kommer mycket av nästa års kostnadsökningar och ambitionsökningar få hanteras genom omprioritering inom befintlig budgetram.

De finansiella målen avseende ett resultat på 2 procent, 100 procentig självfinansieringsgrad av skattefinansierade investeringar samt en låneskuld på max 15 procent kommer inte uppnås under planperioden utifrån de nu kända förutsättningarna. Det budgeterade resultatet för 2027 är 16 mnkr, vilket är 132 mnkr ifrån målnivån år 2027 på 148 mnkr. Resultatet under planperioden 2028-2029 visar på stora negativa resultat. Självfinansieringsgraden av investeringar i skattefinansierad verksamhet har halverats sedan 2022, och minskat från 153 procent till 75 procent under perioden. Den snabba minskningen beror på otillräckliga resultatnivåer i förhållande till de höga investeringsutgifterna de senaste tre åren. Låneskuldens andel av skatteintäkter och bidrag överskrider taket på 15 procent sedan föregående år. Prognosen för året är att låneskuldens andel ökar med 6,5 procentenheter till 22,1 procent, vilket är 7,1 procentenheter över taket. Anledningen till årets stora ökning är de höga investeringsutgifterna som prognostiseras till 1,1 mdkr, varav drygt 600 mnkr i skattefinansierad verksamhet. Den totala låneskulden prognostiseras till 1,5 mdkr vid året slut. Förväntan är att låneräntorna kommer att stiga framöver. Det lågräntеläge som varit under en lång tid kommer inte tillbaka, och därmed så kommer kapitalanskaffningen att ta av det ekonomiska utrymmet när låneskulden ökar.

Regionen har begränsade möjligheter att öka sina intäkter men större möjligheter att påverka sina kostnader. Det är viktigt med ett fortsatt fokus på ekonomin och att nämnderna håller sina budgetar. Åtgärder behöver därför vidtas för att sänka verksamhetens kostnader så att resultatmålen uppnås. Dessutom behöver investeringarna prioriteras så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en långsiktigt hållbar nivå. Båda åtgärderna är nödvändiga för att klara de finansiella målen och uppnå en god ekonomisk hushållning framöver. Det är därför av stor vikt att nämnderna väger in kostnadsaspekten vid verksamhetsplaneringen. Flera av målen är kostnadsdrivande då aktiviteter för att nå måluppfyllelse kräver ökade resurser. Vid konflikt mellan beslutade prioriteringar och mål och de ekonomiska resurserna är de ekonomiska resurserna överordnade. Ekonomin är den restriktion som sätter gränser för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning. Nämnden har ansvar för att snarast rapportera om den inte kan uppfylla de mål och åtaganden som regionfullmäktige beslutat om.

Ärendets behandling under mötet
Johan Malmros (C) tillstyrker arbetsutskottets förslag om reviderad ersättning för förtroendevalda:

- Ersättning för 1:e och 2:e vice ordförande i alla nämnder ska motsvara 20 % i stället för 10 % av ordförandes ersättning.
- Ersättning för ordförande i kultur- och fritidsnämnden ska motsvara 60 %.
- Ersättning för ordförande i utbildningsnämnden ska motsvara 80 %.
- Ersättning för uppdraget som regionfullmäktiges ordförande ska motsvara 20 %. Reseersättning vid förrättning ska utgå.
- Årsarvode för vice ordförande i regionfullmäktige ska motsvara 10 % av ordförandes.
- Ersättning för ledamöter i personalutskott ska motsvara 8 % av årsarvodet till övriga regionrådsuppdrag som innefattar 100 % tjänstgöring.
- Ersättning för ledamöter i näringslivs- och utvecklingsutskott ska motsvara 8 % av årsarvodet till övriga regionrådsuppdrag som innefattar 100 % tjänstgöring.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med redaktionell ändring och finner att det bifalls.

Driftbudget
Johan Malmros (C) tillstyrker arbetsutskottets förslag till beslut om driftbudget enligt förslag från S-C-V som visar på en budget med beräknat resultat om 16 miljoner kronor. **Se bilaga 1.** I detta instämmer Saga Carlgren (V).

Gisela Wood (L) yrkar på driftbudget enligt förslag från L-KD som visar på en budget med beräknat resultat om 102,6 miljoner kronor. **Se bilaga 2.**

Maya Arfvidson (MP) yrkar på en driftbudget enligt förslag från MP som visar på en budget med beräknat resultat om 18,8 miljoner kronor. **Se bilaga 3.**

Ragnar Gustavii (M) och Lars Engelbrektsson (SD) yrkar bifall till driftbudget enligt förslag från L-KD.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag, Gisela Woods (L) yrkande och Maya Arfvidson (MP) yrkande och finner att arbetsutskottets förslag om driftbudget enligt förslag från S-C-V bifalls.

Protokollsanteckning
Sara Lidqvist (KD) anmäler protokollsanteckning:
Kristdemokraterna förespråkar ekonomisk hållbarhet och därmed det förslag till driftbudget, investeringsbudget och politiska riktlinjer för effektivisering som Kristdemokraterna och Liberalerna har inkommit med. Liberalerna och Kristdemokraterna yrkar att de politiska riktlinjerna för effektivisering och verksamhetsutveckling 2027 antas som inriktning för genomförandet av budgeten. I övrigt tillstyrks de delar av förvaltningens beslutsförslag som inte strider mot eget budgetalternativ.

Driftbudget 2027 S - C - V	(mnkr)
Personalkostnadskompensation	
Generell personalkostnadskompensation	125.0
Plan för löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken	15.0
Summa personalkostnadskompensation	**140.0**
Resursfördelningsmodeller	
Resursfördelningsmodell Utbildningsnämnd	-1.0
Resursfördelningsmodell SON	40.6
Resursfördelningsmodell HSN	59.8
Summa resursfördelningsmodell	**99.5**
Externa avtal och interna prishöjningar	
Externa avtal	48.6
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5.0
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	2.9
Förändring internhyra (3,6 %)	22.0
Driftskostnader exploatering	5.6
Summa externa avtal och interna priser	**84.1**
Tidigare beslutade ramförändringar	
RS/Politik	-1.76
RS/RSF: Badhus i Visby drift	5.4
RS/RSF: Hansedagarna 2025	-0.3
RS/RSF: Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0.2
RS/RSF: Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	-0.9
RS/RSF: Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	-1.01
RS/RSF: Anläggningsstöd Visby gymnasterna	0
MBN: Utredningar i samband med exploateringar	-7.7
Summa tidigare beslutade ramförändringar	**-6.1**
Övriga justeringar	
Reavinster och exploatering	-20.0
Finansiella intäkter	-30.0
Summa	**-50.0**
Summa förändring budget 2027	**267.5**
Resultat före beredning	-6
Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning)	290
Budgeterat resultat 2027	**16.4**

Skattesats
Johan Malmros (C) tillstyrker arbetsutskottets förslag att skattesatsen lämnas oförändrad och fastställs till 33,60 per skattekrona. I detta instämmer Saga Carlgren (V).

Maya Arfvidson (MP) yrkar att en skattehöjning om 50 öre dvs att kommunal inkomstskatt utdebiteras år 2027 med kronor 34,10 per skattekrona.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Maya Arfvidsons (MP) yrkande och finner att arbetsutskottets förslag att lämna skattesatsen oförändrad bifalls.

Investeringsbudget
Johan Malmros (C) tillstyrker arbetsutskottets förslag att investeringsbudget 2026-2027 med investeringsplan 2028-2030 fastställs enligt förslag från S-C-V. I detta instämmer Saga Carlgren (V).

Gisela Wood (L) yrkar att investeringsbudget 2027 fastställs i enlighet med Liberalerna och Kristdemokraternas investeringsförslag med en total investeringsram för 2027 om 830,65 miljoner kronor, varav 351,90 miljoner kronor avser skattefinansierad verksamhet och 478,75 miljoner kronor avgiftsfinansierad verksamhet.

Maya Arfvidson (MP) tillstyrker arbetsutskottets förslag med eget tilläggsyrkande att tekniska nämnden i investeringsbudget och plan får de äskade 18,65 miljoner för 2027 samt 9,7 miljoner 2027, 2028 och 2029 för kollektivtrafikens infrastruktur enligt hållplatshandboken som man äskat.

Ragnar Gustavii (M) och Lars Engelbrektsson (SD) yrkar bifall till investeringsbudget 2027 enligt förslag från KD och L.

Ordförande ställer proposition på Maya Arfvidsons (MP) tilläggsyrkande och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Gisela Woods (L) yrkande och finner att arbetsutskottets förslag om investeringsbudget och investeringsplan enligt förslag från S-C-V bifalls.

Uppdrag
Yrkanden om uppdrag

Johan Malmros (C) tillstyrker arbetsutskottets förslag om följande uppdrag:

1. Regiondirektören får i uppdrag att säkerställa att reglementen och instruktioner harmonierar i alla utskott.

Maya Arfvidson (MP) yrkar att regionstyrelsen föreslår för regionfullmäktige att besluta om följande uppdrag:

1. Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att under 2027 ta fram en långsiktig plan för Gotlands grundskolor. Arbetet ska utgå från den demografiska utvecklingen och syfta till att skapa en långsiktigt hållbar skolorganisation där alla elever får en likvärdig utbildning och det stöd de har rätt till. Planerna ska tas fram i dialog med elever, vårdnadshavare och personal och bidra till en gemensam bild av våra demografiska utmaningar och skolornas framtida förutsättningar och behov.
2. Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att identifiera förskolor och skolor med effektivt arbete för jämställdhet, normmedvetenhet och våldsprevention samt utarbeta en modell för att sprida kunskapen till övriga skolor.
3. Regionstyrelsen får i uppdrag att strukturera kommande budgetunderlag på ett sätt som främjar struktur, sammanhang och läsbarhet för beslutande politiker och allmänhet.

Maya Arfvidson (MP) yrkar att regionstyrelsen beslutar om följande uppdrag:

4. Regiondirektören får i uppdrag att föreslå hur och var en funktion som vattenstrateg/rådgivare kan inrättas samt uppskattad budget för detta. Ansvarsområdet för funktionen skall vara att verka för god förvaltning, samordning och skydd av vattnet i landskapet och vattnet runt Gotland. Föreslå lämpligt upplägg och uppdrag för en vattenpolitiker eller fler i syfte att politiskt bevaka och lyfta vattenfrågorna i regionfullmäktige, regionstyrelsen, tekniska nämnden samt miljö- och byggnämnden.
5. Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag för hur berörda förvaltningar kan omarbeta och minimera arbetet med utvecklingen av stadsdelen Visborg i syfte att frigöra resurser för andra angelägna verksamheter inom regionen. Detta skall gälla så länge regionens ekonomi är så ansträngd som idag.

Saga Carlgren (V) yrkar avslag till Maya Arfvidsons (MP) samtliga yrkanden om uppdrag.

Ordförande ställer proposition eget yrkande om uppdrag och finner att det bifalls.

Ordförande ställer proposition på Maya Arfvidsons (MP) yrkande om uppdrag nr 1-5 och finner att de avslås.

Personalkostnadskompensation, internränta, låneram och regionfullmäktiges mål för 2027
Johan Malmros (C) tillstyrker regionstyrelseförvaltningens förslag till beslut enligt följande:

- Personalkostnadskompensationen 2027 fördelas med ett generellt påslag till samtliga nämnder.
- Internräntan 2027 är oförändrad och uppgår till 2,5 procent.
- Regionstyrelsen har under år 2027 rätt att omsätta lån och ta upp nya lån inom en total högsta låneram på 4 450 miljoner kronor.
- Kontokrediten för år 2027 ska vara 400 miljoner kronor.
- Ram för finansiell leasing av lös egendom år 2027 ska vara 150 miljoner kronor.
- Regionstyrelsen har under år 2027 rätt att anvisa medel ur eget kapital för tilläggsanslag till investering inom en ram av 20 miljoner kronor.
- Förslaget till regionfullmäktiges mål för 2027 godkänns.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande personalkostnadskompensation, internränta, låneram och regionfullmäktiges mål för 2027 och finner att det bifalls.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag i sin helhet och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Ramberäkning, regionstyrelsens arbetsutskott 2026-10-16
Plankalkyl. Regionstyrelsens arbetsutskott 2026-10-16
Kompletterande beredningsunderlag 2027-2029, 2026-09-25
Samtliga nämnders Mål och budget 2027-2029
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-19

Skickas till
Samtliga nämnder

RS § 355 Information. Uppdrag. Arbetet kring demokrati och dialog med särskilt fokus på lokalt boende, barn och unga.

Ärendenummer: RS 2026/116
Paragraf föregående instans: AU § 226

Regionstyrelsens beslut

- Regiondirektören får i uppdrag att återrapportera uppdraget om demokrati och dialog efter sommaren 2027.
- Regiondirektören får i uppdrag att fortsätta arbetet kring process för medborgardialog, inklusive uppdatering av Policy för medborgardialog.

Sammanfattning
På regionstyrelsens sammanträde den 27 maj 2027 gavs regiondirektören i uppdrag att återrapportera uppdraget om demokrati och dialog vid budgetavstämningen 2026.

Regiondirektören fick även i uppdrag att fortsätta arbetet kring process för medborgardialog, inklusive uppdatering av Policy för medborgardialog.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelsen 2026-05-27 § 236

RS § 356 Revidering av ramverk för samverkan mellan skola, vård och omsorg

Ärendenummer: RS 2025/234
Paragraf föregående instans: AU § 192

Regionstyrelsens beslut

- Det reviderade ramverket för samverkan mellan skola, vård och omsorg godkänns.

Sammanfattning

I början av 2025 antogs dokumentet *Ramverk för samverkan mellan skola, vård och omsorg* (SON 2025-02-06, § 10, HSN 2025-02-05, § 3, BUN 2025-02-05, § 14, GVN 2025-02-06, § 13). Syftet med ramverket är att säkerställa samsyn om viktiga gemensamma områden samt att bidra till kontinuitet över tid och underlätta för nya medarbetare och chefer att förstå hur samverkan och samarbete sker i Region Gotland. Ramverket beskriver överenskommen samverkan, det är inte en handlingsplan eller ett utvecklingsdokument.

Ramverket har nu reviderats utifrån det arbete som gjorts under senaste året.

Bedömning

Ramverket bedöms stärka samverkan mellan förvaltningarna.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att ramverket inte har konsekvenser ur detta perspektiv.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att ramverket inte har konsekvenser ur detta perspektiv.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att arbetet med ramverket stärker och tydliggör barnperspektivet på strategisk nivå.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att ramverket inte har konsekvenser ur detta perspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att ramverket inte har konsekvenser ur detta perspektiv.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att ramverket inte har konsekvenser ur detta perspektiv.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsnämnden 2025-02-05, § 3
Barn- och utbildningsnämnden 2025-02-05, § 14
Socialnämnden 2025-02-06, § 10
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-02-06, § 13
Gemensamt ramverk för samverkan skola, vård och omsorg, version 2.0
Barn- och utbildningsnämnden 2026-09-15, § 96
Hälso- och sjukvårdsnämnden 2026-09-16, § 74
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2026-09-16, § 62
Socialnämnden 2026-09-17, § 126
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-18

Skickas till
Emma Norrby, verksamhetsutvecklare, hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Socialnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Barn- och utbildningsnämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

RS § 357 Klimatkontrakt 2027 som en del av Klimatneutrala Gotland och Viable Cities

Ärendenummer: RS 2025/1241
Paragraf föregående instans: AU § 196

Regionstyrelsens beslut

- Utkast till Klimatkontrakt 2027 godkänns.

Sammanfattning
Region Gotland deltar sedan december 2024 i innovationsprogrammet Viable Cities och arbetet med missionen Klimatneutrala städer 2030. Deltagandet utgör ett strategiskt verktyg för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040* och koncernen Region Gotlands ambitioner inom klimat-, energi- och hållbarhetsområdet. Inom ramen för satsningen har Klimatneutrala Gotland etablerats som en regional samverkansplattform under projektets period som sträcker sig fram till oktober 2027.

Ett centralt verktyg i arbetet är det årliga klimatkontraktet, som beskriver Region Gotlands prioriteringar, åtaganden och utvecklingsområden inom klimatomställningen. Kontraktet omfattar obligatoriska åtaganden, som är gemensamma för alla 48 kommuner inom Viable Cities, inom styrning och ledning, klimatberäkningar samt klimatinvesteringar. Därutöver prioriterar Region Gotland insatser inom medborgarengagemang och klimatkommunikation.

Klimatkontraktet är en överenskommelse mellan Region Gotland, sex nationella myndigheter och innovationsprogrammet Viable Cities. Syftet är att samla lokala, regionala och nationella aktörer kring gemensamma åtaganden som bidrar till att påskynda klimatomställningen. För Region Gotland utgör klimatkontraktet ett politiskt beslutat dokument som bör integreras i ordinarie styr- och ledningsprocesser. Kontraktet är dock inte juridiskt bindande utan uttrycker parternas gemensamma ambitioner, åtaganden och prioriteringar för omställningsarbetet.

Klimatkontraktet bereds och beslutas av regionstyrelsen innan det undertecknas av regionstyrelsens ordförande, av Viable Cities samt de nationella myndigheterna Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket. Kontraktet uppdateras årligen och utgör en central del av samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå för att nå målet om klimatneutralitet.

Det klimatkontrakt som presenteras i detta ärende är ett utkast. Innehållet kan komma att justeras i mindre omfattning, då processen för framtagandet fortfarande pågår inom Viable Cities, och beräknas slutföras i början av

november. Under *Transition Lab Forum* i Malmö den 13 oktober kommer processledare från deltagande kommuner att arbeta vidare med kontraktets innehåll.

Bedömning
Förvaltningen bedömer att Region Gotlands deltagande i Viable Cities fortsatt utgör ett strategiskt viktigt verktyg för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, Region Gotlands styrmodell och för att stärka Gotlands långsiktiga konkurrenskraft, robusthet och hållbarhet.

Arbetet inom Klimatneutrala Gotland har under de första 1,5 åren bidragit till ökad samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Samtidigt har erfarenheterna tydliggjort att klimatfrågorna behöver få en starkare förankring i Region Gotlands koncernövergripande styrning och ledning för att den takt i omställningen som krävs ska uppnås. Klimatkontrakt 2027 ska därför ses både som ett klimatpolitiskt åtagande och som ett strategiskt utvecklingsverktyg för Region Gotland. Kontraktet stärker kopplingen mellan klimatmål, verksamhetsstyrning, investeringsplanering och uppföljning, samtidigt som det tydliggör vikten av ett långsiktigt ledarskap för klimatomställningen.

Förvaltningen bedömer att de prioriteringar och åtaganden som redovisas i Klimatkontrakt 2027 ligger i linje med Region Gotlands styrdokument och långsiktiga utvecklingsmål. Mot denna bakgrund föreslås att regionstyrelsen ställer sig bakom Klimatkontrakt 2027 och ger Region Gotland fortsatt mandat att delta i Viable Cities gemensamma arbete för klimatneutrala städer.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Introduktion och vägledning Klimatkontrakt 2030, Viable Cities
Utkast till Klimatkontrakt 2027, 2026-09-15
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2016-09-15

RS § 358 Nominering till styrelsen i Organization of World Heritage Cities (OWHC)

Ärendenummer: RS 2026/1701
Paragraf föregående instans: AU § 202

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsens ordförande nomineras till styrelseledamot för Organization of World Heritage Cities (OWHC) under kongressen i Marrakech, Marocko, i oktober 2026.
- Kostnaderna för eventuellt styrelsearbete i OWHC ska belasta politikens ansvar inom regionstyrelsens budget.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning
Sekretariatet för Organization of World Heritage Cities (OWHC), baserat i Kanada, har tillfrågat regionstyrelsens ordförande Meit Fohlin om att kandidera till styrelsen för OWHC. Det som motiverar kandidaturen är möjligheten för Visby att ta en position i ett globalt nätverk för kulturarvsfrågor och därmed strategiskt stärka synligheten för stadsutvecklingsfrågor som berör Visby och Gotland.

En styrelsepost förväntas också stärka relationerna med andra borgmästare i OWHC och bidra positivt till bilden av Gotland. Region Gotland har ökat sitt deltagande inom nätverket de senaste tre åren och har aktivt deltagit både i möten och arbetsgrupper. Därtill var Region Gotland värd för en internationell OWHC-workshop i april 2026. Detta har lett till ökat kännedom om Visby och våra frågor inom organisationen, vilket i sin tur föranlett att regionstyrelsens ordförande (Region Gotlands motsvarighet till borgmästare) bedöms vara en lämplig kandidat till OWHC:s styrelse.

Bedömning
Bedömningen är att det finns flera faktorer som kan motivera kandidaturen till styrelsen för OWHC och ge fördelar för Region Gotlands måluppfyllelse avseende världsarvsstrategin och den internationella strategin:

- OWHC ligger i ett brytningsfält som omfattar kulturarv och stads- och samhällsplanering som ligger inom ramen för vårt kommunala mandat.
- OWHC är ett globalt nätverk som ger mervärden, samtidigt som merparten av utbytena sker regionalt och digitalt.
- Kulturarvs- och världsarvsfrågorna har en tydlig regional positionering och kopplar an till Visby och Gotlands varumärke som besöksdestination.

Det finns stöd för kandidaturen i Region Gotlands *Internationella Strategi 2021–2027*. Av strategins 3 övergripande mål så finns det en god överensstämmelse med målet:

- att ha stärkt internationellt utbyte för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och tillväxt på Gotland.

Enligt strategin ska Region Gotlands internationella arbete leda till ett antal nyttor, varav följande är relevanta med tanke på en kandidatur till styrelsen i OWHC, direkt eller indirekt:

- en ökad internationell samverkan mellan olika aktörer som ger en tydlig nytta för den egna verksamheten och gotlänningarna,
- en ökad internationell kompetens inom Region Gotland, men även hos andra aktörer på Gotland, genom erfarenhets- och kunskapsutbyte,
- en ökad kulturell förståelse mellan människor med olika bakgrund,
- en tydligare roll för Region Gotland i nationella och internationella sammanhang, och en förstärkt position av varumärket Gotland och ett förstärkt genomslag för ö-läget nationellt genom europeiskt samarbete.

Ett styrelseuppdrag kan innebära mer arbetstid för ledamoten och sakkunnig i världsarvsfrågor eller annan tjänsteperson. Det kan också medföra någon enstaka längre resa utanför Europeiska unionen.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Broschyr om OWHC
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Världsarvssamordnaren

RS § 359 Deltagande i etablering av Regions for Democracy initiative

Ärendenummer: RS 2026/1720

Sammanfattning

- Ärendet utgår då konferensen avseende etablering av Regions for Democracy initiative har ställts in.

RS § 360 Beslut om deltagande i internationella möten 2026

Ärendenummer: RS 2026/193
Paragraf föregående instans: AU § 204

Regionstyrelsens beslut

- Deltagande i internationella möten i enlighet med upprättat förslag godkänns.

Sammanfattning

Regionstyrelsen tar, i enlighet med fastställd arbetsgång för Region Gotlands övergripande internationella och EU-relaterade ärenden (2019-03-28, § 91), ställning till deltagande i möten som politiska företrädare för Region Gotland får inbjudningar till. Region Gotland ämnar delta enligt bilagt förslag.

Hansan höstkommissionen, 6–8 november 2026, Braunschweig, Tyskland

Region Gotlands internationella strategi prioriterar medlemskap i Hansan. Region Gotland är Sveriges representant i Hansakommissionen, vars uppdrag motsvarar en styrelses uppdrag. Kommissionen sammanträder vid två tillfällen per år, dels i samband med Hansedagen, dels under hösten. Vid höstkommissionens sammanträde presenterar värdstaden för Hansedagen 2027 sitt program för godkännande. Deltagande från Region Gotland består av två förtroendevalda och sakkunnig.

Förtroendevalda deltagare:

Deltar i egenskap av utsedda politiska representanter av Region Gotland. Kostnadsställe: zz1002

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsen 2019-03-28, § 91
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-16

Skickas till

Utsedda delegater

RS § 361 Informationsärende. Flight Plan ’26

Ärendenummer: RS 2026/1679
Paragraf föregående instans: AU § 197

Regionstyrelsens beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning
Region Gotland arrangerar tillsammans med Science Park Gotland, Transportföretagen, Svenska Spel och Swedavia konferensen Flight Plan ’26. Konferensen, som arrangeras för tredje året i rad, sätter fokus på regional tillgänglighet och det regionala flygets omställning i Norden.

Flight Plan ’26 är en samskapande konferens med stort utrymme för dialog och diskussion, perspektiv från olika branscher och möjlighet att knyta nya kontakter. Konferensen samlar deltagare från näringsliv, offentlig sektor, forskning och innovation, transport, hållbarhet och flygsektorn.

Flight Plan ’26 äger rum lunch till lunch den 11–12 november i Visby. Programmet behandlar bland annat hur civil-militär samverkan kan accelerera innovation och omställning, regionalflygets utveckling ur ett europeiskt perspektiv, samt övergången från innovation till praktisk implementering. Konferensen genomförs på engelska.

På listan över bekräftade talare finns Montserrat Barriga, VD för European Regions Airline Association, Charlotte Petri Gornitzka, landshövding i Gotland län och Elna Heimdal Nilsson, professor i flygvetenskap vid Lunds universitet. Fler talare och mer information samt möjlighet att anmäla sig till konferensen finns på www.flightplangotland.se

Region Gotland medfinansierar konferensen med 30 000 kronor.

Bedömning
Genomförandet av konferensen Flight Plan ’26 är del i det arbete som bedrivs för att nå mål 3 i genomförandeprogrammet för RUS 2022–2027: *Minst en operatör flyger kommersiellt med elflyg till och från Gotland.* Konferensen är en del i insatsområdet *samverkan för att Gotland ska vara top-of-mind för elflyg.*

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-02

RS § 362 Uppdrag. Analys av regeringsuppdraget till Trafikverket

Ärendenummer: RS 2026/1731
Paragraf föregående instans: AU § 198

Regionstyrelsens beslut

- Uppdraget anses vara slutrapporterat.
- Bifogad skrivelse sänds till Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget ”Gotlandstrafiken från 2035.
- Bifogad skrivelse sänds till Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Trafikverket fick den 12 februari 2026 i uppdrag att utreda olika alternativ för upphandlingen av färjetrafiken till och från Gotland från 2035 (LI2023/00657 LI2026/00277). Uppdraget innefattar utredning av två organisatoriska alternativ för nästa upphandling: sammanhållen upphandling av fartyg och drift respektive statligt ägda fartyg med upphandlad drift. Trafikverket ska även beskriva hur biljettpriser påverkas av omvärldsfaktorer, beskriva vilka möjligheter som ges för att inom ramen för avtalet påverka biljettpriser under pågående avtalsperiod samt beakta förutsättningar för hur prissättningen av privata fordon kan göras mer attraktiv.

Regionstyrelsen gav den 1 september, 2026, § 306, regiondirektören i uppdrag att analysera regeringsuppdraget, samt att till regionstyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 1 oktober ta fram en process för hur Region Gotland ska arbeta med frågan fram till årsskiftet. I tjänsteskrivelsen återrapporteras uppdraget med ett förslag till process för höstens arbete, liksom en analys av regeringsuppdraget. Regionstyrelseförvaltningen bedömer:

- att det avseende den del av uppdraget som rör organisatoriska alternativ finns skäl att invänta den fördjupade analysen innan Region Gotland eventuellt tar ställning till vilket alternativ som är att föredra,
- att Region Gotland inom ramen för regeringsuppdraget även fortsättningsvis måste lyfta vikten av en färjetrafik som möjliggör för människor att bo, leva och verka på Gotland, eftersom det ingår i Trafikverkets uppdrag att ”*väga samman behovet av snabba förbindelser med färjetrafikens miljö- och klimatpåverkan och bedöma hur det påverkar kostnaderna för kommande avtal*”,
- att det finns en öppning för Region Gotland att ge fortsatta inspel till regeringsuppdraget om möjlig utformning av en svensk vägprismodell

genom skrivningen i regeringsuppdraget att Trafikverket ska ”*beakta förutsättningar för hur prissättningen av privata fordon inför kommande upphandling kan göras mer attraktiv*.”

- att Region Gotland bör lämna ett skriftligt inspel till utredningen samt, efter regeringsuppdragets slut, en skrivelse till regeringen där Region Gotland redovisar sina slutsatser om utredningen respektive sin syn på behov av fortsatta utredningar och process i frågor som rör färjetrafiken. Under hösten planeras möten mellan Region Gotlands priskommission och Trafikverkets arbetsgrupp kopplat till regeringsuppdraget, ett tilläggsuppdrag åt konsultbyrå för att fortsätta att fördjupa analysen avseende *Svensk Landsvägsprincip* liksom framtagande och expediering av ett skriftligt inspel till regeringsuppdraget.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen bedömer att uppdraget ska anses vara återrapporterat i och med denna tjänsteskrivelse.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande godkänner skrivelserna och yrkar att dessa skickas till

- Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget ”Gotlandstrafiken från 2035.
- Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med eget tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Uppdrag till Trafikverket att utreda alternativ för färjetrafiken till och från Gotland från 2035. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, inkom 2026-02-12
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget ”Gotlandstrafiken från 2035.
Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

RS § 363 Uppdrag. Förbättringsförslag för tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund.

Ärendenummer: RS 2025/2254
Paragraf föregående instans: AU § 199

Regionstyrelsens beslut

- Återrapporteringen om arbetet med förbättringsförslagen för de sex tätorterna, som ska genomföras under 2026, tas emot.

Sammanfattning

Detta är en delrapportering för uppdraget om tre förbättringsförslag som ska genomföras under 2026 i tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund. Regionstyrelsen (RS 2026-04-21, § 148) gav regiondirektören i uppdrag att ta fram underlag så att styrelsen kontinuerligt kan följa genomförandet av förbättringsförslagen.

Regionfullmäktige (RF 2026-06-15-16, § 120) beslutade i juni 2026 att:

- Tekniska nämnden, barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen får i uppdrag att genomföra sina utpekade förbättringsförslag som är markerade 1, 2 och 3.
- Nämnderna uppmanas att se över möjligheterna att genomföra ytterligare förbättringsförslag under 2026 med fokus på i första hand Fårösund, Burgsvik och Klintehamn.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer delrapporteringen uppfylld vad gäller de tre prioriterade åtgärderna per tätort. Regionstyrelseförvaltningen ser också positivt på att teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen inkommit med två nya förslag på förbättringar i Fårösund helt enligt uppdrag från regionfullmäktige.

För Klintehamn och Burgsvik saknas dock fortfarande ett förbättringsförslag för respektive tätort.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsen 2026-04-21, § 148
Regionfullmäktige 2026-06-15-16, § 120

Statusrapport förbättringsförslag 2026
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Tekniska nämnden
Barn- och utbildningsnämnden
Socialnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden

RS § 364 Remiss. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Ärendenummer: RS 2026/1494
Paragraf föregående instans: AU § 205

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Denna promemoria ger förslag på att både nuvarande lag om kommunala energiplaner och förordningen om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader ersätts av en lagstiftning anpassad till de nuvarande energipolitiska målen. Den föreslår skyldighet för kommuner och regioner att redovisa egna åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och att varje år rapportera uppgifter om egen energianvändning till Statens energimyndighet.

Förslagen innebär också att kommuner, regioner och statliga myndigheter i vissa fall ska beakta principen om ”energieffektivitet först” och att offentliga upphandlingar ska ta hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av vissa varor och tjänster och vid köp och hyra av byggnader och lokaler.

Författningarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att det överlag är bra med en uppdatering av lagstiftning men att de nya förslagen till redovisning, enligt kraven i energieffektiviseringsdirektivet, bygger en ny och omfattande struktur för energiredovisning inom kommuner och regioner. Det är bra med en strukturerad plan för energieffektivisering, men med tanke på förhållandena i Sverige – kallt klimat, fossilfri uppvärmning och redan välisolerade offentliga byggnader – skulle kraven bli mer träffsäkra om de utformades specifikt efter svenska förhållanden.

Vidare tänjer de föreslagna kraven i energiplaneringen på vad kommuner och regioner egentligen har rådighet över i fråga om energisystemets utveckling. Det är mycket långa ledtider i fråga om etableringar av större betydelse för energisystemet – ofta långt över den fyraårsperiod som föreslås för en energiplan. Den energistatistik som kommuner har tillgång till är ofta bristfällig på grund av sekretess-krav. Dessa krav påverkar även vad som får visas i en energiplan och begränsar planens tydlighet. Vidare bygger energiplaneringens

effektivitet på att statliga myndigheter kan bidra konstruktivt i tidiga skeden. I nuläget, kanske beroende på oron i omvärlden, lämnar den många frågor obesvarade gällande vad som kan tillåtas i fråga om fysiska etableringar.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Promemoria. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor, inkom 2026-07-02
Remissmissiv, inkom 2026-07-02
Remissvar Region Gotland, 2026-09-17
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-20

Skickas till
Klimat- och näringslivsdepartementet.

RS § 365 Remiss. Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)

Ärendenummer: RS 2026/1492
Paragraf föregående instans: AU § 206

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat- och näringsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Sverige ligger långt från transportmålet

År 2025 uppgick utsläppen från inrikes transporter till cirka 17 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Sveriges mål är att komma under 6,2 miljoner ton 2030, motsvarande minst 70 procents minskning från 2010. Utvecklingen har dock gått åt fel håll efter 2023. Transportutsläppen var 2025 bara cirka 21 procent lägre än 2010. Andelen biodrivmedel och el i vägtrafikens energianvändning var cirka 20 procent 2025, jämfört med omkring 31 procent 2022–2023.

Utredningen ska analysera orsaker och föreslå åtgärder för klimatmål och ESR-åtagande

Utredningens främsta uppdrag var, tillsammans med en rad undersökningar och analyser, att med begränsade kostnader för hushåll, näringsliv och konkurrenskraft ge förslag på styrmedel, så att såväl de svenska klimatmålen 2030 och 2045 som Europeiska unionens (EU) ESR-åtagande till 2030 kan nås. I utredningen ingår hela ESR-sektorn, det vill säga delar av samhället som inom EU omfattas av ESR (regler för delat ansvar). Hit hör bland annat vägtransporter, sjöfart, arbetsmaskiner, bostäder offentlig sektor och småföretag. Sveriges ESR-sektor har redan i stort sett fossilfri värme, medan dess drivmedel ännu är ett stort hinder för att nå sektorns klimatmål. Därför rör utredningens förslag främst utfasning av fossila drivmedel. Men utredningen, vars analysuppdrag är brett, ger också en gedigen genomgång och analys av bakgrunden till både egna förslag och utfallet av tidigare utredningar.

Ökad elektrifiering, ökad andel biodrivmedel och ändrad beskattning ingår i förslagen

Utredningen bedömer att ökat och riktat stöd till elektrifiering av vägtransporter, främst på ett sätt som gör det ekonomiskt intressantare att äga batterifordon och på sikt även bränslecellsfordon blir viktigt. För tunga fordon bedöms även vätgasdrivna förbränningsmotorer komma att få en roll. Biogas kommer fortsatt att användas i tunga vägfordon, men på längre sikt kommer biogas även att behövas i andra sektorer. Förnybara flytande och gasformiga

drivmedel bör framför allt prioriteras till flyg och sjöfart, där elektrifiering är betydligt svårare.

Vidare dras slutsatsen att biodrivmedel är ett generellt dyrare sätt att minska utsläppen än elektrifiering, men de behövs där eldrift inte fungerar och för att ställa om en befintlig fordonspark tillräckligt fort. Därför föreslås en fortsatt och ändrad reduktionsplikt, med höjda nivåer från 2028–2030 och därefter, till 2045, införa kontrollstationer för att vart fjärde år se över och justera nivåerna för reduktionsplikten så att den bidrar till att nå klimatmålen. Avancerade biodrivmedel, som e-bränslen, föreslås, liksom el, komma att ingå i reduktionsplikten. De senare genom subkvoter i reduktionsplikten. Biogas och vätgas föreslås inte inkluderas i reduktionsplikten, som skäl anges tekniska och administrativa svårigheter att integrera gasformiga drivmedel i ett system utformat för flytande drivmedel. Biogas föreslås även i fortsättningen främjas genom skattenedsättningar.

Under förutsättning att drivmedelsmarknaden innan 2028 återgår till normaltillstånd, efter oroligheterna våren 2026 som påverkat oljemarknaden, bedömer utredningen att priset på bensin och diesel, trots införandet av ETS 2 och förslag om höjd reduktionsplikt, blir alltför låga för att driva transporternas elektrifiering i närtid. Därför föreslås höjd beskattning på bensin och diesel, i nivå med nordiska grannländer, från 2028.

Som kompensationsåtgärd föreslås en sänkt elskatt, med 20 öre/kWh. Åtgärden har fördelen att både relativt väl träffa de grupper av hushåll som påverkas mycket av högre drivmedelspriser, fungera som en bred kompensationsåtgärd och samtidigt stärka incitamenten för elektrifiering.

Fortsatt stöd till kommersiell service, fortsatt nedsatt skatt på jordbruksdiesel, utökad kommunal energi- och klimatrådgivning och elbilspremie

Ur ett landsbygdsperspektiv och därmed för Gotland är dessa utredningsförslag viktiga: Fortsatt stöd till kommersiell service så att de sista drivmedelsmackarna på en ort inte stängs, och att nuvarande nedsättning av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner, i yrkesmässig jord-, skogs- och vattenbruksverksamhet förlängs tills vidare.

För invånarna på Gotland bedöms både förstärkta medel till elbilspremien och förslaget om utökad energi- och klimatrådgivning bli av stort värde. Låga medelinkomster gör att många hushåll här har svårt att på egen hand finansiera ett byte till elbil. Dessutom är energi- och klimatrådgivningen en ofta anlitad instans för hushåll som behöver vägledning kring sina energi- och transportkostnader.

Sammanfattande bedömning

Denna korta sammanfattning utgår från över 700 sidors utredning varför det är svårt att spegla utredningsförslagens fulla omfattning. Det kan också påpekas att de förslag som lyftes i media när utredningen presenterades i juni 2026 inte

heller återgav helheten i utredningen. Med reservation för att denna omfattning på förslag i skilda sammanhang kan ges olika vikt, är förvaltningens samlade bedömning att utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Därför föreslås att Region Gotland samlat tillstyrker utredningens förslag.

Bedömning
Förvaltningens bedömning och motivering av förslaget till beslut är att den omfattande utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Att på ett begränsat utrymme till fullo återge helheten är svårt, varför det bör beaktas att enskilda förslag i andra sammanhang kan ges annan vikt än de får i denna utredningskontext.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Remiss av betänkandet Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)
Fig. 14.2, Sammanfattning av utredningens förslag, särtryck ur remissen
Remissvar Region Gotland 2026-09-13
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Klimat- och näringslivsdepartementet. (Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.kl@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01175 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.)

RS § 366 Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Ärendenummer: RS 2026/1411
Paragraf föregående instans: AU § 207

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat-och näringslivsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning
Region Gotlands svar på remissen för delbetänkandet *Att säja ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner* (SOU 2026:32). Utredningen som handlar om kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, och vilka incitament kommuner har, kommenteras utifrån Gotlands särskilda förutsättningar.

Bedömning
Region Gotland ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag, men anser att de måste utformas med hänsyn till olika territoriella förutsättningar, såsom Gotlands perifera ö-läge. Region Gotland vill också understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar EU:s nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

Gotland, med sitt unika ö-läge och pågående industriella klimatomställning (exempelvis inom cementindustrins energiomställning), är i starkt behov av de statliga riskavlastningsmekanismer som föreslås. Men de förslag och bedömningar som görs av utredningen är i många fall inte applicerbara på en kommun som Gotland. Utredningen resonerar kring att åtgärder behöver anpassas efter typ av kommun, geografi och andra förutsättningar men anger samtidigt Business Swedens definition av så kallade High Potential Investments (HPI) som riktmärke. Enligt Business Sweden bör en HPI omfatta minst 1 miljard kronor i investeringsbelopp och minst 500 arbetstillfällen, men beroende på investeringens karaktär kan även lägre nivåer accepteras.

En sådan nivå kommer sannolikt bara uppnås på Gotland under begränsade perioder, som vid Heidelberg Materials senarelagda omställning till eldriven produktion eller nybyggnation av elkabel från fastlandet. Detta ger då endast tillfälligt en större ökning i arbetstillfällen, samtidigt som ett sådant uppbyggnadsskede kan medföra stora tillfälliga resursbehov för kommunen i

form av boende och social service för inflyttande byggarbetare – behov som inte genererar några framtida skatteintäkter.

Det är många kommuner i Sverige som inte kommer kunna ta del av utredningens förslag med de kriterier och den kravnivå som föreslås ovan. För den regionala utvecklingen och ekonomin i dessa kommuner är det emellertid fortfarande mycket viktigt med etableringar, oavsett etableringens storlek. För kommuner som Gotland är det viktigt att kommentera utredningens förslag med utgångspunkt från kommuners olika specifika förutsättningar – som i Gotlands fall det unika ö-läget.

Region Gotland anser att det är viktigt att staten tar ansvar för att stödja etableringar i hela Sverige. Detta innebär således att utredningens förslag behöver vidareutvecklas så att även kommuner som Gotland ska kunna vara föremål för större, såväl som mindre, företagsetableringar och företagsexpansioner med åtnjutande av statligt stöd. Region Gotland anser att detta behöver beaktas i denna utredning eller i en framtida utredning.

Utöver frågan om etableringarnas storlek lyfter Region Gotland i sitt yttrande flera andra territoriella förutsättningar som utredningen behöver beakta:

- att folkbokföring i den mottagande kommunen säkerställs så att skatteintäkterna faktiskt tillfaller kommunen,
- att den stora mängden riksintressen på Gotland (367 stycken) och de tillståndsprocesser detta medför ses över,
- att det kommunalekonomiska utjämningssystemet inte fullt ut fångar merkostnaderna av ett extremt perifert ö-läge, samt
- att en särskild Gotlandsfond och en kalkstenspott – i linje med den föreslagna gruvpotten – bör övervägas.

Region Gotland pekar också på att kompetensförsörjningen försvåras av att Gotland har landets lägsta lönesumma per sysselsatt (350 000 kronor, index 76 för år 2024, att jämföra med Halland som har näst lägsta index om 86) i kombination med låg arbetslöshet och avsaknad av dagpendlingsmöjligheter, samt att en starkt segregerad bostadsmarknad försvårar nyproduktion i flera av öns mindre tätorter. Region Gotland vill avslutningsvis understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar Europeiska unionens nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

För Gotlands del handlar det om att flera verktyg måste anpassas för att fungera effektivt i en funktionellt isolerad region (ö-läge) där traditionell arbetspendling över kommungränser är fysiskt omöjlig. Urvalet måste ta hänsyn till relativ storlek (etableringens storlek i förhållande till kommunens bofasta befolkning). En eller flera mindre etableringar på Gotland får stora strukturella effekter lokalt, även om investeringen i kronor räknat understiger de summor som exemplifieras med ovan. Förslagen behöver relateras till andra politikområden såsom regional- och landsbygdspolitik där platsutveckling, även

i kommuner som inte lyckas attrahera de riktiga stora etableringarna, stödjer Sveriges utveckling som motor för expanderande företagskommuner.

Ärendets behandling under mötet
Ärendet föredras av Petra Thunegard Gråberg, näringslivstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, delbetänkande (SOU 2026:32)
Remissmissiv, inkom 2026-06-02
Remissvar Region Gotland daterad 2026-09-17
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till
Klimat-och näringslivsdepartementet (Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ivana.vujic@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01343 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.)

RS § 367 Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland

Ärendenummer: RS 2026/1233
Paragraf föregående instans: AU § 208

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Länsstyrelsen Gotland län.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län har skickat ett förslag till beredskapsplan för en stor fartygsolycka på remiss till Region Gotland. Tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden har yttrat sig om förslaget. Även hälso- och sjukvårdsförvaltningen har yttrat sig.

Inga invändningar mot planens övergripande inriktning har inkommit. Inkomna svar visar samtidigt att aktiveringskriterier, ansvar, larmvägar, kontaktuppgifter och former för samverkan behöver förtydligas. Det finns också behov av utbildning, övning, materiel och andra beredskapsåtgärder.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att Region Gotlands fortsatta arbete bör utgå från Länsstyrelsens plan och att någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka inte behövs. Ett samlat yttrande har upprättats med de förtydliganden och kompletteringar som följer av nämndernas yttranden.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att Länsstyrelsens plan är en lämplig gemensam grund för det fortsatta beredskapsarbetet och tillstyrker därför planens övergripande inriktning. Någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka bedöms inte behövas. Berörda verksamheter behöver däremot ta fram de rutiner, checklistor och handlingsplaner som krävs för att omsätta planen i praktisk förmåga.

De synpunkter som nämnder/förvaltning har lämnat förs vidare till Länsstyrelsen. Planens aktiveringskriterier bör göras mätbara. Region Gotlands ansvar på land, miljö- och livsmedelstillsynen, sjukvårdens larmkedja samt ansvarsfördelningen mellan insatser till sjöss och på land behöver beskrivas tydligare. Hänvisningar och benämningar som gäller skadat vilt, kontaktuppgifter och Region Gotlands organisation bör också uppdateras.

Förmåga och samordning

En stor fartygsolycka är en komplex händelse som kan kräva omfattande och långvariga insatser. Region Gotland behöver kunna samverka med kommunala, regionala och statliga aktörer och ha förmåga att begära, ta emot och samordna nationellt och internationellt stöd. Den nuvarande kunskapen, den praktiska förmågan och tillgången till materiel inom framför allt räddningstjänsten är inte tillräckliga för att fullt ut genomföra planens uppgifter.

Förmågan behöver byggas upp genom återkommande utbildning, övningar, planering och samverkan samt genom anskaffning av nödvändigt materiel. Det fortsatta arbetet behöver samordnas mellan regionstyrelseförvaltningen, teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och övriga berörda verksamheter. En samordnande arbetsform med ett tydligt mandat bör övervägas. Den närmare organisationen behöver beredas vidare inom Region Gotlands ordinarie styrning och planering.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet medför kostnader för planering, utbildning, övning, samordning och materiel. Därutöver kan kostnader uppstå för prioriteringar i Miljöatlas, ett grundläggande beredskapslager, en plats för mellanlagring av saneringsavfall och utbildning och övning av saneringsfunktionen. Miljö- och byggnämndens medverkan kan medföra kostnader både under en händelse och i det förberedande arbetet.

Resurs- och materielbehovet behöver kartläggas. Behovet av finansiering bör hanteras inom kommande budget- och verksamhetsplanering. Genomförandets omfattning och ambitionsnivå behöver anpassas till de resurser som avsätts.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remissmissiv, inkom 2026-04-30
Utkast, Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland, inkom 2026-04-30
Bilagor, Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland, inkom 2026-04-30
Tekniska nämnden 2026-09-16, § 151
Tekniska nämndens yttrande, inkom 2026-09-18
Miljö- och byggnämnden 2026-09-16, § 138
Miljö- och byggnämndens yttrande, inkom 2026-09-17
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen beslut 2026-08-21, inkom 2026-09-09
Region Gotlands svar till Länsstyrelsen Gotland län
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-22

Skickas till
Länsstyrelsen i Gotlands län. (Expediera Region Gotlands svar till gotland@lansstyrelsen.se och ange ärendets diarienummer 2776-2023 i ämnesraden för e-post.)
Tekniska nämnden
Miljö- och byggnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden

RS § 368 Motion. Utveckling av ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv inom Region Gotland

Ärendenummer: RS 2022/1224
Paragraf föregående instans: AU § 209

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen anses besvarad.

Sammanfattning

Feministiskt initiativ (Fi) yrkar i en motion att Region Gotland årligen genomför ungdomsenkäten LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken) och att Region Gotland utvecklar metoder för ungas inflytande i politiska processer som rör ungas liv, vardag och framtid.

Motionärerna framför att regional och kommunal verksamhet ska ha ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv, vilket skulle ge en större inkludering av unga. Basen för detta föreslås vara deltagande i ungdomsenkäten LUPP och utveckling av metoder för att unga ska ges inflytande i politiska processer. Motionärerna nämner bland annat förslaget att inrätta ett ungdomsråd, SMS-paneler och dialoger.

Motionen anses som besvarad då Region Gotland har påbörjat ett arbete med att ta fram ett regionövergripande metodstöd; en gemensam verktygslåda med delaktighetsmetoder och modeller (utifrån Sveriges Kommuner och Regioners metod/modell) som kommer tillgängliggöras alla verksamheter. De metoder som kommer att tas fram stämmer överens med motionärernas förslag och har behandlats av regionstyrelsen (2026-05-27, § 236).

Just nu pågår flera projekt med fokus på barn och unga som kommer att kunna ligga till grund för en särskild del av verktygslådan som kommer att ha utgångspunkt just barn och unga. Ett intressant projekt är Ungkulturråd som är ett pilotprojekt med ungdomar från Wisbygymnasiet som fungerar som ett ungdomsråd. Projektet skulle vid en senare utvärdering kunna ligga som grund för uppbyggnad av en intern struktur för ungdomsråd. I ett strukturerat ungdomsråd kan man ta in perspektiv från unga på ett enkelt sätt, en upparbetad struktur som unga ser fungerar gör att beslut som rör barn och unga kan förankras på ett bra sätt, det i sin tur kan leda till en större inkludering för unga i beslutsfattande både på tjänstepersonsnivå och på politisk nivå.

Rörande deltagande i ungdomsenkäten LUPP är bedömningen att det inte ses som nödvändigt. Om Region Gotlands verksamheter använder sig av de metoder och verktyg för delaktighet som beskrivs kommer också ungas perspektiv att synliggöras.

Slutligen bedömer regionstyrelseförvaltningen att ungas rättigheter kommer stärkas då regionstyrelsen fått i uppdrag av regionfullmäktige att ta fram ett systematiskt arbetssätt för barnkonsekvensanalyser i alla beslutsunderlag som rör barn och unga i Region Gotland (regionfullmäktige 2026-02-16, § 10).

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion 2022-09-09
Regionfullmäktige 2026-02-16, § 10
Regionstyrelsen 2026-05-27, § 236
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-06-26

Skickas till
Motionären

RS § 369 Motion. Erbjud gratis TBE-vaccination till personal som rör sig i skog och mark

Ärendenummer: RS 2025/2184
Paragraf föregående instans: AU § 210

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen anses besvarad.

Sammanfattning

I en motion, inkommen från Centerpartiet, föreslås att Region Gotland ska erbjuda gratis TBE-vaccination till sin personal som rör sig i skog och mark under arbetstid.

Detta med motiveringen – *Region Gotland behöver vara förutseende och arbeta målmedvetet för att personalen inte utsätts för risker som leder till försämrad hälsa eller bestående men. Då Gotland ligger inom riskområde gällande TBE borde Region Gotland som arbetsgivare erbjuda vaccinering till personal som rör sig i skog och mark under arbetstid - till exempel personal inom förskola, skola och park. En investering i personalens hälsa är en investering för framtiden och en del i att ta ansvar för den strategiska kompetensförsörjningen.*

Vid en genomlysning av TBE-vaccinationer inom Region Gotland så framkommer att vaccinet idag erbjuds till funktioner inom vissa delar av teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, cirka 140 funktioner. Även inom socialförvaltningen, cirka tio funktioner. Kostnaden för vaccinet belastas av verksamheterna själva och vaccinationen utförs av upphandlad företagshälsovård.

Varken regionstyrelseförvaltningen eller hälso- och sjukvårdsförvaltningen erbjuder TBE-vaccin, med motivering att ingen arbetar direkt inom skog och mark.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen erbjuder inte heller TBE-vaccin till medarbetare idag. En beräkning från förvaltningen ger att cirka 453 tillsvidareanställda inom förskolan och 344 medarbetare inom fritidshemmet befinner sig på ytor inom skog och mark som skulle beröras av förslaget. Det handlar om närmare 800 tillsvidareanställda medarbetare och därtill kommer ytterligare visstidsanställda.

Ett fullgott skydd (tre vaccinationer och påfyllnad) kostar cirka 1 500 kr per person.

Utöver TBE-vaccinationer genom företagshälsovården, erbjuds även vaccination mot säsongsinfluensan genom egen personal inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Det ges till medarbetare inom vård- och omsorg (både

inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen och socialförvaltningen samt ett antal andra funktioner från övriga förvaltningar (lokalvård, vaktmästeri med mera).

Region Gotland är en arbetsgivare och behöver ha en regiongemensam princip kring hantering av alla vaccinationer av medarbetare som är relevanta utifrån smittorisker, personalbortfall, arbetsmiljörisker samt ekonomi. Denna borde utgå ifrån prioriteringar gjorda i samarbete med smittskyddsorganisationen. I samband med ett sådant arbetet tas även inspel från motionären angående TBE-vaccination med.

Bedömning
Region Gotland ser positivt på förslaget, dock behöver ett större arbete med principer kring hantering av vaccinationer av Region Gotlands olika funktioner tas fram. I detta arbete tas även inspel från motionären angående TBE-vaccinationer med. Motionen anses därmed besvarad.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion från Centerpartiet, 2025-11-15
Barn- och utbildningsnämnden, 2026-03-24, § 31
Tekniska nämnden, 2026-04-01, § 70
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2026-06-15

Skickas till
Förslagsställaren
Barn- och utbildningsnämnden
Tekniska nämnden

RS § 370 Motion. Tillgänglig information om kollektivtrafiken

Ärendenummer: RS 2025/1396
Paragraf föregående instans: AU § 211

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen anses besvarad.

Sammanfattning
Centerpartiet Gotland yrkar i en motion att tillgängliggöra offentlig information inom kollektivtrafiken via både fysiska och digitala lösningar, så att alla medborgare inkluderas och kan vara delaktiga.

Motionen lyfter att dagens informationssystem är otillräckligt för synskadade och för personer med funktionsvariationer. Motionen anser inte att valet står mellan ny och äldre teknik utan att ny teknik ska omfamnas samtidigt som den inte får bli exkluderande. Centerpartiet yrkar därför att kollektivtrafiken ska säkerställa att tryckta tidtabeller åter blir lättillgängliga på fler hållplatser än Visby busstation samt att hållplatser ska ha tydlig skyltning, samtidigt som informationslösningarna ska fungera för synskadade och för personer med funktionsvariationer. Tillgängligheten i informationssystemen ska även utvärderas med fokus på personer som har svårt att använda digitala hjälpmedel.

Motionen har besvarats av tekniska nämnden. Nämnden anser att motionen uppmärksammar vikten av tillgänglig information om kollektivtrafiken där alla människor inkluderas vilket medför en kollektivtrafik som blir än mer åtkomlig. Nämnden beslutade att motionen ska anses besvarad, då hållplatsernas nya anslag är en del av det pågående arbetet hos Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen med att utveckla och förbättra informationen på Gotlands busshållplatser med hjälp av olika slags teknik.

Inom detta arbete har förvaltningen säkerställt att trafikinformation och störningar blir uppdaterade i realtid genom QR-koder, som sätts upp på hållplatslägen, leder till en sida med relevant information, ett antal utvalda hållplatser förses med tidtabellsaffischer, topptavlor byts till en ny design som visar riktning, läge och hållplatsnamn för att underlätta för resenärer och mobiltelefon med QR-kod gör det möjligt att förstora upp text. Det går också att beställa hem tidtabeller som skickas till vald adress.

Det är dock inte möjligt att bistå individanpassade tidtabeller, vilket tekniska nämnden beslutat sedan tidigare (2025-03-26, TN § 64).

Bedömning
Motionen lyfter betydelsen av tillgänglig information inom kollektivtrafiken för personer med funktionsnedsättning vilket även ingår i ett av Trafikförsörjningsprogrammets fem målområden;
”Region Gotland ska verka för att alla fordon och all infrastruktur i kollektivtrafiken är tillgänglig för alla oavsett funktionsnedsättning. Möjligheten att kunna ta del av information är en nyckel i det omfattande arbete som görs för att kollektivtrafiken ska bli helt tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.”

Vikten av tillgänglighet inom kollektivtrafiken lyfts även inom Region Gotlands regionala utvecklingsstrategi ”Vårt Gotland 2040”;
”Vägtrafiken behöver ställas om till förnybara drivmedel och för att minska bilberoendet behöver kollektivtrafiken utvecklas till ett konkurrenskraftigt alternativ. Då krävs att den upplevs som prisvärd med hög turtäthet, tillgänglighet och bekvämlighet.”

Även genomförandeprogrammet ”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland” påtalar betydelsen av att kunna använda sig av kollektivtrafik utifrån programmets målsättning om att *”Gotland ska vara ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla, där ingen ska lämnas utanför”.*
I ett prioriterat insatsområde återfinns insatsen ”Insatser för en rörlig vardag”;
”Insatser för rörelse i vardagen är en bidragande faktor till jämlik hälsa.
Hållbar och aktiva transport som att gå, ta cykeln eller använda kollektivtrafik kan bidra till ökad vardagsrörelse. Hållbar transport bidrar även till att klimatpåverkan, buller och luftföroreningar minskar i jämförelse med transport med bil.”

Regionstyrelseförvaltningen konstaterar att en rad åtgärder redan har gjorts för att tillgängliggöra information inom kollektivtrafiken; informationen blir uppdaterad i realtid genom att QR-koder sätts upp på hållplatslägen, hållplatsanslagen förses med telefonnummer för mer information, fortsatt arbete med att förse ett antal utvalda hållplatser med tidtabellsaffischer och byte av topptavlor till en ny design som visar riktning, läge och hållplatsnamn för att underlätta för resenärer. För personer med synnedsättning gör mobiltelefonen med QR-kod det möjligt att förstora upp text. Det är även möjligt att beställa hem tidtabeller som skickas till vald adress.

Regionstyrelseförvaltningen har inget att erinra mot tekniska nämndens förslag till besvarande av motionen och föreslår att regionstyrelsen beslutar att föreslå fullmäktige att motionen ska anses besvarad.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion daterad 2025-06-17
Tekniska nämnden 2026-04-15, § 89
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-06-22

Skickas till
Förslagsställaren

RS § 371 Motion. Motverka våld mot äldre

Ärendenummer: RS 2026/390
Paragraf föregående instans: AU § 212

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen anses besvarad.

Sammanfattning

Sara Lidqvist (KD) yrkar i en motion att:

- Socialnämnden gör en riktad satsning för att utbilda personal, både egen och via entreprenad, i syfte att öka kunskapen om våld mot äldre.
- Region Gotland gör en riktad satsning för att informera anhöriga om risken för våld mot äldre och inrättar någon form av visselblåsarfunktion med syfte att göra det lättare att anmäla misstanke om våld mot äldre.
- Personer med hemtjänst ska ha rätt att välja att få hjälp av en person av samma kön i intima omsorgssituationer.

Motionären beskriver att våld mot äldre är ett samhällsproblem som ofta förbises och att när äldre utsätts för våld i någon form är det vanligtvis från personer i deras närhet. Det kan vara familjemedlemmar eller vårdgivare inom hemtjänst och olika boenden. Problemet är ofta dolt på grund av skam, rädsla eller beroendeförhållanden. Det kan göra det extra svårt att upptäcka och rapportera om. Att våld och sexuella övergrepp förekommer inom hemtjänsten och omsorgerna i vårt land har uppmärksammats i media flera gånger på senare tid men mörkertalet för sexuella övergrepp är antagligen stort.

Motionen har remitterats till socialnämnden. I sitt yttrande beskriver socialnämnden att de delar bilden av våld mot äldre som ett allvarligt samhällsproblem och att kunskapen behöver stärkas. Det pågår, inom socialnämnden, utbildningsinsatser och det finns nyckelpersoner som bevakar området våld i nära relationer. Socialnämnden bedömer att fortsatt kompetensutveckling kan ske inom ramen för befintliga strukturer. Avseende information till anhöriga och möjlighet att anmäla missförhållanden nämns anmälan enligt lex Sarah och möjlighet att lämna en orosanmälan via Region Gotlands e-tjänst, vilket även omfattar oro för vuxna/äldre personer. Socialnämnden menar att det finns praktiska och organisatoriska utmaningar i vissa av motionens förslag, särskilt kopplat till kompetensförsörjning och bemanningssituationen inom äldreomsorgen. Önskemål om att få hjälp av personal av samma kön vid intima omsorgssituationer eftersträvas att tillgodoses, men kan vara svårt att garantera då bemanning, schemaläggning och kompetensförsörjning främst behöver säkerställa att insatser kan ges på ett tryggt och kontinuerligt sätt. Socialnämnden föreslår att motionen ska anses besvarad.

Regionstyrelsen föreslår att motionen ska anses besvarad mot bakgrund av det arbete som pågår inom socialnämnden samt de frågeställningar som en särskild utredare har fått i uppdrag att se över.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen konstaterar att socialnämnden har pågående utvecklingsarbete kring våld mot äldre. Genom den inarbetade nyckelpersonsstrukturen finns det medarbetare inom alla verksamhetsgrenar med uppdrag att särskilt bevaka ämnesområdet, ha ett kollegialt lärande och att sprida kunskap om våld inom organisationen. Socialnämnden har genomfört utbildningar om våld i nära relationer, integrerar information om våld mot äldre i befintliga kanaler till anhöriga och strävar efter att tillmötesgå de äldres önskemål rörande personal i intima omsorgssituationer. Samtidigt beskriver socialnämnden att det är viktigt att underhålla kunskap både internt och i relation till anhöriga.

Frågan rörande trygghet inom äldreomsorgen är högaktuell nationellt och en särskild utredare har tillsatts. Det kommer sannolikt att komma vägledningar och stöd kring våld mot äldre från nationell nivå till sommaren 2027. Förhoppningsvis inkluderar det då även aspekter kring att balansera resurser med målsättningar.

Socialnämnden föreslår regionfullmäktige att besluta att motionen anses besvarad. Regionstyrelsen föreslår att motionen ska anses besvarad mot bakgrund av det arbete som pågår inom socialnämnden samt de frågeställningar som en särskild utredare har fått i uppdrag att se över.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion daterad 2026-02-16
Socialnämnden 2026-06-08, § 90
Yttrande socialnämnden daterad 2026-06-08
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-15

Skickas till
Förslagsställaren

RS § 372 Motion. Angående sjunkande barnafödande

Ärendenummer: RS 2026/830
Paragraf föregående instans: AU § 213

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen avslås

Sammanfattning

Eva Gahnström (C) yrkar i en motion att:

- Hälso- och sjukvårdsnämnden utreder kostnader och konsekvenser ur ett samhällsekonomiskt perspektiv angående att erbjuda två samhällsbetalda IVF-behandlingar, som leder till fullgångna graviditeter per familj.

Bakgrunden som beskrivs i motionen är ett minskat barnafödande på Gotland och att förstföderskorna blir allt äldre, vilket påverkar antalet barn per kvinna och behovet av IVF-behandling för att möjliggöra en graviditet. Motionären menar att det blir en klassfråga om par sedan vill få ett syskon, då detta måste bekostas av paret själva.

Region Gotland finansierar idag tre IVF-behandlingsomgångar för det första barnet. Hälso- och sjukvården på Gotland följer de av Sveriges kommuner och regioners (SKR) antagna rekommendationer som finns för IVF-behandlingar, där inkluderas inte så kallade syskonförsök. I regeringens vårändringsbudget 2026 har dock ett nytt statsbidrag om 327 miljoner kronor fördelats till regionerna för IVF-behandlingar för att möjliggöra ytterligare tre behandlingar för ett första barn, vilket kan komma att påverka dessa rekommendationer.

Ärendet har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden, vars beslut (2026-06-17, § 57) föreslår att regionfullmäktige avslår motionen.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen delar hälso- och sjukvårdsnämndens bedömning att avsteg ej ska göras från de av SKR antagna rekommendationer gällande IVF-behandlingar, då detta kan leda till en förskjutning gällande förutsättningar för jämlik och likvärdig hälso- och sjukvård nationellt. Därtill skulle ett avsteg från dessa rekommendationer inte bara påverka Region Gotland, utan även Region Stockholm dit ärenden gällande IVF-behandlingar från Gotland remitteras. Mot bakgrund av detta föreslår regionstyrelseförvaltningen att motionen avslås.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion. Angående sjunkande barnafödande 2026-03-23
Hälso- och sjukvårdsnämnden 2026-06-17, § 57
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande. Motion. 2026-06-17 (HSN 2026/330)
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-07-01

Skickas till
Förslagsställaren

RS § 373 Motion. Barn och unga i fokus

Ärendenummer: RS 2026/1403
Paragraf föregående instans: AU § 214

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Motionen avslås.

Sammanfattning
Frans Brozén med flera (L) har lagt fram en motion *Barn och unga i fokus* som innehåller ett stort antal yrkanden som avser flera olika sakområden och verksamheter. Förslagen omfattar bland annat förändringar av den politiska organisationen, förvaltningsorganisationen, skolverksamhet, hälso- och sjukvård, socialtjänst, kultur- och fritidsverksamhet, kollektivtrafik samt arbetsgivarfrågor.

Motionen innehåller således ett flertal yrkanden som berör skilda verksamhetsområden och som var för sig skulle kunna utgöra egna motionsärenden. Enligt regionfullmäktiges arbetsordning § 31 får en motion inte ta upp ämnen av olika slag. Regionstyrelseförvaltningen bedömer därför att motionen inte uppfyller arbetsordningens formella krav.

Bedömning
Regionstyrelseförvaltningen bedömer att motionen inte uppfyller de formella kraven för en motion, formulerade i regionfullmäktiges arbetsordning (§ 31), och därför bör motionen avslås.

Ärendets behandling under mötet
Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Motion daterad 2026-06-15
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-25

Skickas till
Förslagsställaren

RS § 374 Medborgarförslag. Flagga med den ukrainska flaggan en dag i månaden

Ärendenummer: RS 2022/1546
Paragraf föregående instans: AU § 215

Regionstyrelsens beslut

- Medborgarförslaget avslås.

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit där förslagsställaren föreslår att Region Gotland ska flagga med den ukrainska flaggan på hela ringmuren en dag per månad för att påminna om kriget i vårt närområde och visa solidaritet med folket i Ukraina.

Av regionfullmäktiges beslutade flaggregler framgår om övriga flaggor att flaggning med övriga flaggor kan ske på Österport då det finns särskilda skäl. Syftet ska vara att stödja oegennyttiga och icke-kommersiella ändamål och/eller organisationer som främjar och har sin grund i mångfald, jämlikhet och medmänsklighet. Tillämpningen ska vara restriktiv och ske efter särskild prövning. Beslut om flaggning med övriga flaggor fattas av regionstyrelsens ordförande.

Utgångspunkten är att utrikespolitiken är förbehållen staten. Att ta ställning i olika utrikespolitiska sammanhang med sympatiaktioner har därför i rättspraxis upphävts som olagliga. Det kan även av ordningsskäl finnas anledning att som region inte ta ställning och på så sätt ta hem konflikter eller att med att hantera åtföljande krav på att även andra sidans flagga ska firas. Av det sagda följer att dagens regler för övrig flaggning som förordar restriktivitet framstår som välavvägt. Medborgarförslaget föreslås därmed avslås.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag 2022-10-28
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-06-18

Skickas till

Förslagsställaren

RS § 375 Medborgarförslag. Flagga med Palestinas flagga

Ärendenummer: RS 2024/1275
Paragraf föregående instans: AU § 216

Regionstyrelsens beslut

- Medborgarförslaget avslås.

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit där förslagsställaren föreslår att Region Gotland flaggar med den palestinska flaggan på ringmuren och på rådhuset på Visborg.

Av regionfullmäktiges beslutade flaggregler framgår om övriga flaggor att flaggning med övriga flaggor kan ske på Österport då det finns särskilda skäl. Syftet ska vara att stödja oegennyttiga och icke-kommersiella ändamål och/eller organisationer som främjar och har sin grund i mångfald, jämlikhet och medmänsklighet. Tillämpningen ska vara restriktiv och ske efter särskild prövning. Beslut om flaggning med övriga flaggor fattas av regionstyrelsens ordförande.

Utgångspunkten är att utrikespolitiken är förbehållen staten. Att ta ställning i olika utrikespolitiska sammanhang med sympatiaktioner har därför i rättspraxis upphävts som olagliga. Det kan även av ordningsskäl finnas anledning att som region inte ta ställning och på så sätt ta hem konflikter eller att med att hantera åtföljande krav på att även andra sidans flagga ska firas. Av det sagda följer att dagens regler för övrig flaggning som förordar restriktivitet framstår som välavvägt. Medborgarförslaget föreslås därmed avslås.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag 2022-04-22
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-06-18

Skickas till

Förslagsställaren

RS § 376 Saklig rättelse av protokoll från regionstyrelsens sammanträde 2026-09-01, § 285

Ärendenummer: RS 2022/1213
Paragraf föregående instans: AU § 218

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner saklig rättelse av RS § 285 från sammanträdet den 1 september 2026.
- Beslutsmeningen i RS § 285 ändras från rubriceringen *"Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige"* till *"Regionstyrelsens beslut"*. Beslutssatsens innehåll i övrigt kvarstår oförändrat.
- Protokollet för RS § 285 lämnas för omjustering och anslås därefter på Region Gotlands digitala anslagstavla.

Reservation
Maya Arfvidson (MP) och Gisela Wood (L) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Sammanfattning

Vid regionstyrelsens sammanträde 2026-09-01, RS § 285 fattades beslut om att godkänna borgens- och driftstödsavtal för den nya ishallen i Visby. Beslutet fattades med stöd av regionfullmäktiges tidigare bemyndigande och principiella ställningstagande (RF 2025-09-22, § 139).

I det justerade protokollet angavs beslutet felaktigt under rubriceringen *"Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige",* trots att regionstyrelsen fattade ett slutgiltigt verkställighetsbeslut.

Förvaltningen föreslår att regionstyrelsen godkänner en saklig rättelse av RS § 285 så att beslutsmeningen ändras till *"Regionstyrelsens beslut"*. Protokollet omjusteras därefter och anslås på nytt på regionens digitala anslagstavla, varvid en ny treveckorsfrist för laglighetsprövning börjar löpa.

Bedömning

Ett protokoll ska utgöra en korrekt och rättvisande redovisning av de beslut som fattats. Då regionfullmäktige redan 2025 fattade det principiella beslutet och bemyndigade regionstyrelsen att ingå avtalen, var regionstyrelsens beslut den 1 september 2026 ett slutgiltigt verkställighetsbeslut.

För att säkerställa legalitet, transparens och formell korrekthet behöver protokollet för RS § 285 rättas så att beslutsformen återspeglar det faktiska beslutet.

Då rättelsen avser beslutets karaktär lämnas protokollet för omjustering och nytt tillkännagivande på Region Gotlands digitala anslagstavla. Detta innebär att en ny treveckorsfrist för laglighetsprövning enligt 13 kap. 5 § kommunallagen börjar löpa från den dag det nya tillkännagivandet anslås.

Ärendets behandling under mötet
Maya Arfvidson (MP) yrkar med instämmande av Gisela Wood (L), i första hand med att beslutet i sin helhet tas om i regionstyrelsen och i andra hand att ärendet avslås.

Saga Carlgren (V) yrkar avslag på Maya Arfvidsons (MP) yrkande om att hantera ärendet på annat sätt.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Maya Arfvidsons yrkande och finner att arbetsutskottets förslag vinner bifall.

Maya Arfvidson (MP) och Gisela Wood (L) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag
Regionfullmäktige 2025-09-22, § 139
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse till 2026-08-26
Regionstyrelsen 2026-09-01, § 285
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-29

RS § 377 Avsägelser och fyllnadsval

Regionstyrelsens beslut

De ledamöter som har avsagt sig sina uppdrag entledigas och nya ledamöter utses enligt nedan:

- Filip Reinhag (S) har avsagt sig uppdraget som ledamot/ordförande i tillgänglighetsrådet. Inkom 2026-09-28, RS 2026/1819.

- Som ny ledamot/ordförande i tillgänglighetsrådet efter Filip Reinhag (S) utses Linus Gränsmark (S). Inkom 2026-10-14, RS 2026/1918.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på förslagen och finner att de bifalls.

RS § 378 Anmälan av delegationsbeslut

Regionstyrelsens beslut

Följande beslut, som fattats med stöd av delegation, läggs till handlingarna:

- Delegationsbeslut. Räntederivat 2026. RS 2026/732. 2026-09-29
- Delegationsbeslut, långfristiga lån och räntederivat 2026. RS 2026/732. 2026-05-26
- Delegationsbeslut. Förändring i attestförteckning för regionstyrelseförvaltningen 2026, 2026-09-21. RS 2025/62
- Delegationsbeslut. Förändring i attestförteckning för regionstyrelseförvaltningen 2026, 2026-09-22. RS 2025/62
- Delegationsbeslut. Kultur- och fritidsavdelningens ärenden till regionstyrelsen, 2026-08-25 – 2026-10-16

RS § 379 Information. Vissa inkomna handlingar

Sammanfattning

Information om följande inkomna handlingar tas emot:

- Pensionsrådets protokoll 2026-09-09

1. Grundläggande granskning av Gotlands Filmfond AB
Yttrande Gotlands Filmfond AB

2. Grundläggande granskning av Gotlands Energi AB
Yttrande Gotlands Energi AB

3. Grundläggande granskning Wisby Strand och Congress & Event Gotland AB
Yttrande Wisby Strand och Congress & Event Gotland AB

4. Förstudie av rekryteringsprocess GotlandsHem AB
Yttrande Förstudie av rekryteringsprocess GotlandsHem AB

5. Grundläggande granskning av AB Gotlandshem
Yttrande GotlandsHem AB

6. Granskning av underhåll av fastigheter GotlandsHem AB
Yttrande underhåll av fastigheter GotlandsHem AB

RS § 380 Regiondirektörens information

Ärendenummer: RS 2026/692

Sammanfattning

Regiondirektör Stefan Hollmark informerar regionstyrelsen om följande:

- Hyrbemanning inom hälso- och sjukvården
- Blått centrum Gotland blir ny centrumbildning
- Ordförande kunskapsstyrning för Hälso- och sjukvården
- Regionens arbete med samsjuklighets-reformen
- SKR - Tidplan Svesam
- Guide som förtroendevalda
- Vägval för framtiden
- Vaccinationerna mot influensa och covid-19
- Susanna Palomaa är årets tjänsteperson
- Gotland och beredskapssjukhus
- Gotlänningarna känner sig trygga
- Förstärkning av dricksvattenförsörjningen
- Lägesbild Region Gotland
- Strategiska frågor

RS § 381 Övrig fråga

Sammanfattning

- Ingen övrig fråga ställs.

Bilaga § 354:1

Samarbete för Gotland

Bryggbudget

2027

Bryggbudget 2027

Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet lägger en gemensam budget för Region Gotland. Budgeten ska ses som en bryggbudget eftersom valår är speciella, och i år har vi en regeringsbildning som verkar ta tid. Hur statsbidragen till Gotland kommer att se ut för det närmaste året och kommande mandatperiod är osäkert. Därför lägger vi nu en försiktig budget där vi tar ansvar för de nödvändiga tillskotten till verksamheterna men håller igen på nya satsningar.

Sammantaget ger driftsbudgeten ett tillskott på 318 miljoner vilket motsvarar en ökning med 4,4 %. Det är, trots att vi inte nu tillför ytterligare satsningar, mer än prisindex för kommunal verksamhet (PKV) på 2,7% och prisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner (LPIK) på 1,5%.

En ny regering och en annan statlig politik kommer att ge förändrade förutsättningar för Gotland men det går ännu inte att säga exakt på vilket sätt.

När en ny regering kommer på plats, och i och med det en statsbudget, är vi beredda att lägga en ändringsbudget utifrån förändrade förutsättningar.

Vidta steg för att skydda den kommunala ekonomin

Gotland som landets enda region och kommun i ett, landets enda ö-region och samtidigt den i särklass minsta regionen har en särskild skörhet.

Det är inte långsiktigt hållbart att fortsätta ha en särlösning där vi som enda plats i landet bekostar underfinansiering i sjukvården med kommunala resurser. Sedan lång tid tillbaka har vi år efter år sparat i alla verksamheter. Det är inget normaltillstånd runt om i landet. Kommuner med 61 000 invånare är starka kommuner. Vi ligger redan nu kring, eller under, snittkostnaden per person i riket i alla kommunala delar. Som kommun, utan ansvar för sjukvårdens kostnader, skulle vi göra 5–6 % i överskott varje år och ha råd att fungera som andra kommuner. Det behöver våra kommunala verksamheter.

Vår ambition är att ta steg för att skydda den kommunala ekonomin.

Planeringsförutsättningar

Det är viktigt att trots valår och en pågående process kring regeringsbildning ge verksamheterna tydliga planeringsförutsättningar så långt det går. Därför tar vår bryggbudget ansvar för ökade personalkostnader, för full täckning kopplat till resursfördelning till skola, vård och omsorg, samt täckning för interna priser och externa avtal. Investeringsbudgeten för 2027 är beslutad och vi gör inga förändringar i den nu. För kommande år återkommer vi. Här bli den statliga budgeten framåt avgörande för Region Gotlands möjligheter.

Reavinster och exploateringsintäkter

Budget i balans handlar inte bara om att jobba med kostnadssidan utan också om att öka intäktssidan. Vi ökar posten reavinster och exploateringsintäkter med 20 miljoner och vill med det sätta tryck på ökade intäkter genom att driva på detaljplanearbetet och ser också en del försäljningar av fastigheter som bör prövas.

Finansiella intäkter

I kalkylen finns höjd för ökade finansiella kostnader men inte motsvarande för ökade finansiella intäkter. I kalkylen ligger fem miljoner medan vi vet att bokslutet 2025 landade på 60 miljoner och prognosen för 2026 ligger på 121 miljoner. Med en försäljning av GEAB ökar våra placeringar avsevärt, samtidigt som borgensavgifter ger ökade intäkter. Vi höjer därför förväntade finansiella intäkter till 30 miljoner.

Medarbetare

Region Gotland behöver stärkas som arbetsgivare så att fler väljer att jobba hos oss. Vi skjuter nu till 125 miljoner för generell lönekompensation och tar ansvar för ökat lagkrav för att utjämna osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Vi inför en modell för detta och tillför 15 miljoner för det arbetet för 2027.

Medarbetare i Region Gotland ska ha möjlighet till goda arbetsvillkor, en god löneutveckling och fler arbetskamrater och vi ska även ge förutsättningar för ett långt, friskt och hållbart arbetsliv.

Arbetet i personalutskottet är viktigt och ska stärkas. Medarbetarenkäten visar att många trivs samtidigt som vi vet att utmaningar finns. Ett viktigt mål är att fortsätta det redan framgångsrika arbetet med att minska beroendet av hyrpersonal.

Inriktning för nämnderna

Trots att vi i dagsläget inte tillför resurser för nya äskanden vill vi vara tydliga med inriktning för nämnderna. En rad insatser och processer som påbörjats behöver fortsätta trots en bryggbudget med få tillskott.

Om eller när vi ser en statsbudget som tydliggör statsbidrag och satsningar på kommuner och regioner möjliggör det justeringar av bryggbudgeten.

Vi ser det som avgörande för kvalitet och utveckling av våra verksamheter och tjänster att vi ökar vår samverkan inom Region Gotland. Att i högre grad utgå från helheter och alltid utgå från de vi är till för är avgörande för hur Region Gotland både uppfattas och lyckas utveckla både välfärden och service. Gotlänningar, såväl som näringsliv och civilsamhällets aktörer, ska känna sig involverade och tilltalade i frågor som rör dem.

Företagsklimatet

Fungerande företag som utvecklas är viktigt för jobben och finansiering av välfärden på Gotland. Därför behöver arbetet med att förbättra företagsklimatet få ett än tydligare fokus framöver och genomsyra hela organisationen, så att gotländska företag får bättre förutsättningar och för att främja inflyttning av nya företag.

För att möjliggöra detta inför vi ett nytt utskott, näringslivs- och utvecklingsutskottet, där vi samlar näringslivsfrågor samt både regionala och kommunala utvecklingsfrågor.

Regionstyrelsen

Vi har påbörjat ett viktigt arbete för att utveckla hela ön. Arbetet med utvecklingsplaner i våra serviceorter ska fortsätta liksom SAMLA som tagit positiva och uppskattade utvecklingssteg för Gotlands landsbygder i samverkan med lokala aktörer.

Det ingångna IOP (Idéburet offentligt partnerskap) vi har med Tillväxt Gotland kring en hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla ska fortsätta enligt plan. Samma sak gäller arbetet i riktning mot införande av Business Region Gotland. Vi ser värdet av en stärkt organisation för företags- och tillväxtfrämjande verksamhet inom Region Gotland och i samverkan med viktiga aktörer.

Gotlands utsatta läge och ett oroligt omvärldsläge gör civil beredskap och säkerhet till en särskilt viktig uppgift för Region Gotland. Arbetet med att stärka beredskapen inom alla verksamheter ska fortsätta, och prioriteras inom befintlig ram. Det gäller både förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i kris och höjd beredskap samt skydd mot it-angrepp.

IT-utveckling måste fortgå och här behöver arbetssätt kring investeringar och satsningar utvecklas. Idag har vi ett system där vi endast prövar nya behov utan att se om behov minskat eller effektivitet hämtats hem i andra delar. Nya IT-investeringar ska prövas mot vad som kan avvecklas och vilka effektiviseringar som faktiskt realiserats.

För att uppfylla målen om klimat och energi är det av vikt att projektet Energiön Gotland och att den samverkan med myndigheter, organisationer och näringslivet som genomförs inom projektets ramar fortsätter.

Kultur- och fritidsnämnden

Gotland har ett starkt föreningsliv med många ideella ledare och krafter, och verksamhet spridd över ön. Vi vill fortsätta utveckla möjligheterna att leva ett aktivt liv med idrott och kultur. Föreningslivet och dess mötesplatser är av största vikt för att skapa ett starkare samhälle där människor möts och utvecklas, samt för att förebygga sjukdom och stärka den psykiska hälsan.

Den största förändringen på kultur- och fritidsområdet är att beslutet nu är taget att återinföra en kultur- och fritidsnämnd. Detta kommer att innebära ett än mer fokuserat arbete och ett större politiskt fokus på frågor som ligger gotlänningarna väldigt nära.

Vid sidan av detta pågår en rad arbeten med anläggningar för idrotten och kulturen. Så som uppförandet av det nya Solbergabadet. Sammantaget kommer detta att förbättra förutsättningarna för föreningar och öka möjligheterna till ett rikt kultur- och fritidsliv.

Sommarkalaset med fokus på folkfest som är gratis för gotlänningar och med särskilt fokus på barn, unga och familjer är viktigt. Här ser vi fram emot initiativ där vi, i samverkan med lokala aktörer och samordnat med andra evenemang, kan fortsätta befästa konceptet och behålla den inkluderande andan.

Socialnämnden

Genom resursfördelningsmodellen förstärks socialnämndens budget med 40,6 miljoner inför 2027 kopplat till demografi och behov.

LSS-verksamheten gör fortsatt underskott trots betydande tillskott de senaste åren. LSS är ett område där vi förväntar oss ökad statlig finansiering. I väntan på det behöver arbetet för att stärka kvaliteten fortsätta.

Bland nämndens grunduppdrag pekar vi särskilt ut det förebyggande och hälsofrämjande arbetet som prioriterat. Det är avgörande för att möta den demografiska utvecklingen, för att ge goda livsvillkor för nämndens målgrupper och för att på både kort och lång sikt minska behovet av mer omfattande och kostsamma insatser både inom vård och omsorg.

Det påbörjade arbetet för att införa aktivitetskravet ska fortgå. För denna ambitionshöjning förväntar vi oss statlig delfinansiering framöver.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Genom resursfördelningsmodellen förstärks hälso- och sjukvårdens budget med 59,8 miljoner inför 2027 för ökade behov kopplat till demografi och medicinskteknisk utveckling.

Även inom hälso- och sjukvården är det viktigt att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Arbetet med god och nära vård behöver fortsatt utvecklas för att göra vården mer individanpassad och för att understödja god hälsa hos gotlänningarna.
Gotlänningarnas tillgång till vård av god kvalitet är avgörande. Kontinuitet och trygghet för patienterna kräver fokus på kompetensförsörjning och arbetsmiljö.

Vi ser vikten av att arbetet med att utveckla en etablering av centrum för klinisk forskning i samarbete med Uppsala universitet fortsätter. Det innebär att läkare kan kombinera forskning

med kliniskt arbete. Arbetet kommer att vara gotländska patienter till nytta och stärker kompetensförsörjningen.

Vi kommer att fortsätta arbetet med att ge gotlänningarna en fast läkare i primärvården och möjliggöra att vårdcentralerna kan närma sig 1100 listade patienter per läkare.

Utbildningsnämnden

Skolan är ett högt prioriterat område. Som en del i detta har barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden slagits ihop för att få en sammanhållen politisk styrning av utbildningsfrågorna.

Detta är även positivt ur ekonomiskt hänseende. Den demografiska utvecklingen med färre barn och elever i för- och grundskola innebär mindre medel till de verksamheterna, samtidigt blir det fler elever i gymnasiet vilket innebär ett överskott i den delen. Genom att slå samman nämnderna kan vi prioritera resurserna där de behövs mest.

Genom att satsa på tidiga förebyggande insatser, så som att stärka läsa, skriva, räkna-garantin, ger vi elever ökat stöd redan från förskoleklass och lågstadiet. På så sätt skapar vi en god grund för goda studieresultat genom hela skolgången.

I de förebyggande insatserna ingår också fortsatt fokus på barn- och elevhälsan och även kulturskolan som en möjlighet för att möta elever. I och med öppnandet av öppna förskolan både i Slite och senast i Hemse finns goda möjligheter att sprida ett familjecentrerat arbetssätt och att kunna möta och stödja både barn och familjer i ett än tidigare skede.

I allt detta är personalens villkor av avgörande betydelse. En del i detta är införandet av lärares reglerade undervisningstid, vilket kommer att stärka lärares förutsättningar men också kommer att kräva ökad nationell finansiering. Del i detta är även kompetensutveckling för att stärka kompetensförsörjningen.

För gotlänningars fortsatta utbildning är lärcentrum av stor vikt för att kunna erbjuda vidareutbildning på Gotland, vilket kommer att behöva utvecklas än mer framöver. Likaså är fortsatt satsning på Jobbvägen Gotland, med stöd till personer som behöver individuellt anpassade insatser för att nå arbete eller studier, med etablering även på norra Gotland på sikt.

Miljö- och byggnämnden

Vi vill prioritera arbetet med detaljplaner för att möjliggöra byggande över hela Gotland. Fler bostäder behövs fortfarande för att unga ska kunna flytta hemifrån och äldre ska kunna flytta till mer anpassat boende där man kan bo kvar hela livet. Samt förstås för att lättare kunna attrahera nya gotlänningar. Det är brist på industrimark, något som riskerar att hämma gotländska företag. Med god planberedskap kan vi bättre ta vara på initiativ och investeringar när de kommer.

Vi vill fortsätta arbetet med att stärka kundtjänsten för bygglov så att privatpersoner och företag får tydlig vägledning från början. Det underlättar för den som vill bygga, bidrar till en effektivare handläggning och kortare ledtider.

Tekniska nämnden

Att säkra Gotlands vattenförsörjning är ett arbete med högsta prioritet. Investeringsbehoven är stora, och för att de ska kunna genomföras i den takt som krävs behöver organisationen förstärkas. Förstärkningen finansieras inom VA-kollektivet och är en förutsättning för att planerade investeringar faktiskt blir av.

Investeringarna för att säkra Visbys dricksvatten ska fortsätta, samtidigt som arbetet med en långsiktigt tryggad vattenförsörjning för hela ön, både i tätorter och på landsbygden, ska drivas på.

Det pågående projektet med belysning i Visby innerstad som pågår i samband med andra ledningsdragningar ska fortsätta.

Färdtjänst är ett viktigt redskap för att göra det möjligt för alla att leva ett rikt liv. Verksamheten måste fortsätta utvecklas utifrån människors behov. Utveckling av kollektivtrafiken för att bättre möta behoven över hela Gotland behöver fortgå. Att skapa möjligheter till omställning till kollektiva färdmedel är också en viktig del av klimatomställningen.

Investeringar

Investeringsbudgeten för 2027 är beslutad sedan tidigare och vi gör inga förändringar i den nu. Där ligger investeringar i exempelvis det nya Solbergabadet, en ny förskolebyggnad i Dalhem, investeringar i Romaskolan, en ny mjölkladugård på Grönt Centrum samt i nytt stadslinjenät. De viktiga investeringarna för att trygga vattenförsörjningen framåt fortsätter med oförändrad kraft.

Från 2028 och framåt återkommer vi. Statlig budget såväl som framtida resultatnivåer kommer att vara avgörande för möjliga investeringar framgent. För 2028 fördelar vi inom ramen för skattefinansierade investeringar potter till nämnderna på totalt 280 miljoner inklusive fastighetsunderhåll samt 170 miljoner som en ofördelad investeringsreserv. De taxefinansierade investeringarna exempelvis inom VA-området ligger kvar enligt tidigare beslut.

Driftbudget 2027 (mnkr)

	S, C, V
Personalkostnadskompensation	
Generell personalkostnadskompensation	125.0
Plan för löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken	15.0
Summa personalkostnadskompensation	**140.0**
Resursfördelningsmodeller	
Resursfördelningsmodell Utbildningsnämnd	-1.0
Resursfördelningsmodell SON	40.6
Resursfördelningsmodell HSN	59.8
Summa resursfördelningsmodell	**99.5**
Externa avtal och interna prishöjningar	
Externa avtal	48.6
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5.0
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	2.9
Förändring internhyra (3,6 %)	22.0
Driftskostnader exploatering	5.6
Summa externa avtal och interna priser	**84.1**

Tidigare beslutade ramförändringar	
RS/Politik	-1.76
RS/RSF: Badhus i Visby drift	5.4
RS/RSF: Hansedagarna 2025	-0.3
RS/RSF:Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0.2
RS/RSF: Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	-0.9
RS/RSF: Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	-1.01
RS/RSF: Anläggningsstöd Visby gymnasterna	0
MBN: Utredningar i samband med exploateringar	-7.7
Summa tidigare beslutade ramförändringar	**-6.1**
Övriga justeringar	
Reavinster och exploatering	-20.0
Finansiella intäkter	-30.0
Summa	**-50.0**
Summa förändring budget 2027	**267.5**
Resultat före beredning	-6
Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning)	290
Budgeterat resultat 2027	**16.4**

Påverkan på Region Gotlands finansiella mål	
Resultatmål 2 % 2027 = 148 mnkr	
Avvikelse från resultatmål	**-131.6**

Bilaga § 354:2

Budget för Region Gotland 2027

Liberalerna och Kristdemokraterna

Ansvar • Fokus • Närhet

1. Inledning

Ansvar, fokus och närhet. Gotland behöver kunna stå starkt på egna ben.

I väntan på att staten tar samma ansvar för sina öar som är självklart i många andra länder i Europa, behöver vi själva ta ansvar för vår välfärd, för att vända befolkningstrenden och för en ekonomi som håller över tid. Vi accepterar inte att räkningen skickas till nästa generation gotlänningar.

Vi är inte ett offer för omständigheterna. Vi har makten att forma vår framtid. Men det kräver ett politiskt ledarskap som klarar av att fokusera och prioritera, och som inte pekar på andra när utmaningarna blir för stora.

Liberalerna och Kristdemokraterna presenterar ett gemensamt budgetalternativ för 2027. Vi är i opposition till det nya styret bestående av Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Vårt förslag prioriterar en ekonomi i balans, en stark kärnverksamhet och investeringar som Gotland behöver.

Det här budgetalternativet är en utvecklingsbudget, men inom en ekonomisk ram som faktiskt går ihop. Förutom att värna välfärden vill vi satsa på åtgärder som skapar jobb och inflyttning.

Att Sverige inte har en ö-politik för sina öar märks i Region Gotlands ekonomi, där vi har det extra tufft att finansiera sjukvården där det saknas hundratals miljoner bara för att vi är en ö. Här behöver vi trappa upp påverkansarbetet gentemot staten. Men vi kan inte ta ut något i förskott. Tills dess att Sverige inför en ö-politik där öar liksom i många andra länder i Europa kompenseras för sina merkostnader behöver vi ta ansvar för att stå för våra egna kostnader, och inte skjuta problemen på framtiden.

Tre principer styr varje beslut i denna budget:

Vi tar ansvar för Region Gotlands långsiktiga ekonomi. Vi accepterar inte att räkningen skickas till nästa generation gotlänningar i form av räntekostnader och försämrad välfärd när skuldsättningen blir ohållbar.

Vi säger ja till vissa saker, och nej till annat, och sätter fokus på det viktigaste för att faktiskt nå resultat. Vi flyttar resurser. Demografin förändras med fler äldre, färre barn och lägre andel i arbetsför ålder. Resurser måste följa behoven. Region Gotlands huvuduppdrag är att leverera välfärd; skola, vård, omsorg och den infrastruktur som krävs för att Gotland ska fungera. Det är där våra resurser ska hamna, inte i sidospår och projekt utan tydlig nytta. Och vi satsar på sådant som ger tydlig effekt på intäktssidan: minskad utflyttning, större inflyttning, fler och växande företag.

Hela Gotland ska leva. När andra sparar är centralisering den bekvämaste lösningen, men inte den rätta. Smartare arbetssätt, samverkan och digitala lösningar gör att vi kan hålla service nära människor även när ekonomin är ansträngd.

Ekonomisk inriktning 2027

L–KD:s budgeterade resultat för 2027 är +102,6 mnkr, motsvarande cirka 1,38 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Vi budgeterar inte extra reavinster, exploateringsintäkter eller finansiella intäkter utan tillräckligt underlag.

2. Ordning och reda i ekonomin

Vi väljer en tydlig inriktning där vi effektiviserar systemet, inte kapar i kärnverksamheten. Det innebär att vi till exempel inte lägger ned landsbygdsskolor för att spara några miljoner. I stället riktar vi blicken mot det som

faktiskt går att förändra utan att medborgarna märker försämrad service.

Vi anser att tillit till medarbetarna och ekonomisk disciplin i systemet inte är motsatser. En organisation som slösar resurser på projekt utan tydliga mål, på uppdrag som inte leder till önskade resultat, på hyrpersonal som betalas flera gånger ordinarie kostnad, där övertid och sjukfrånvaro ökar, och där pengar läggs på lokaler som inte används, kan inte ge sina anställda det handlingsutrymme de förtjänar. Ekonomisk ordning är en förutsättning för tillitsbaserad styrning och en god arbetsmiljö.

Vårt budgetförslag innebär inte att kostnader måste minskas, däremot måste kostnadsutvecklingend ämpas så att den inte överstiger intäktsökningarna.

Vi avsätter 115 mnkr för generell personalkostnadskompensation och 15 mnkr för arbetet med löneskillnader mellan kvinno- och mansdominerade yrken. Resursfördelningsmodellerna ger sammanlagt cirka 99,5 mnkr, och externa avtal och interna prisförändringar cirka 84,1 mnkr enligt vår driftkalkyl.

Effektivisering – inte detaljstyrning

Vi anger politisk inriktning och ekonomiska mål. Regiondirektören och förvaltningarna ska utforma konkreta genomförandeplaner, bedöma risker och redovisa verifierbara effekter. Effektiviseringsmålet om 131 mnkr är ambitiöst därför har vi även tagit fram "Riktlinjer för effektivisering" som bifogas vår budget.

- Naturliga pensionsavgångar och systematisk vakansprövning: pröva behov och arbetsfördelning före återbesättning, med undantag för kritisk bemanning.
- Minskad sjukfrånvaro, övertid och hyrpersonal: arbeta med friskfaktorer, hållbara scheman och bättre kontinuitet.
- Översyn av projekt och uppdrag: identifiera uppdrag som saknar tydlig nytta eller kan avslutas, samordnas eller förenklas.
- Administrativa samordningsvinster: se över stödfunktioner, lokaler, inköp, avtal, system och licenser.
- Medarbetarnas förbättringsförslag: utveckla en kvalitetskultur där praktiska idéer leder till enklare arbetssätt.

Budgetmålet fördelas på 110 mnkr inom processer, vakansprövning och uppdragsöversyn, 20 mnkr i samordningsvinster inom den nyligen sammanslagna förvaltningen samt 1 mnkr som vi får tillbaka från systemeffektiviseringar.

3. Inflyttning och utveckling

Gotland behöver fler invånare, fler jobb och fler företag. På så sätt kan vi med egen kraft vända den negativa ekonomiska utveckling vi sett de senaste åren. Det är också nyckeln till att klara av den demografiska utmaningen som i grunden handlar om det positiva att vi lever längre.

Region Gotland kan inte själv skapa tillväxt, men regionen har stort inflytande över de förutsättningar som avgör om människor och företag väljer Gotland. Mark, plan, bostäder, näringslivsservice, kompetensförsörjning, infrastruktur och attityd. Det är dessa hävstänger vi behöver använda bättre.

Tillgång till byggbar mark för både bostäder och företag.

Bristen på byggbar mark och utdragna planprocesser är en av de mest hämmande faktorerna för Gotlands utveckling. Företag som vill etablera sig får vänta i åratal. Bostadsbyggandet stannar av på delar av ön där efterfrågan finns. Vi vill se en kraftsamling kring planarbetet med tydliga prioriteringar: planlägg där det finns efterfrågan, korta handläggningstiderna, och säkerställ att VA-utbyggnaden går i takt med planerad bebyggelse.

Ett bostadsbestånd som möter olika behov från unga familjer till tillgänglighetsanpassat boende för äldre.

Bostäder behövs över hela Gotland och i alla skeden av livet. Det handlar om hyresrätter för unga som ska flytta hemifrån, boende för barnfamiljer som vill flytta hit, och om tillgänglighetsanpassade bostäder för äldre som vill bo kvar i sin hembygd. Gotlandshem som regionens bostadsbolag har ett särskilt ansvar för att bidra

till bredden i utbudet.
Mindre orter och socknar är lika viktiga som Visby.

Ett företagsklimat som gör att företag kan etablera sig och växa.

Vi vill se en kulturförändring där synsättet ska vara “hur kan jag underlätta för företagare”. Svenskt Näringslivs ranking av lokalt företagsklimat ska vara ett verktyg för uppföljning, och att Gotland ska befinna sig i toppen är en självklarhet.

Stöd till de som vill flytta hit och etablera sig, oavsett om det handlar om att hitta jobb och bostad eller om man vill flytta hit sitt företag.

Den som funderar på att flytta till Gotland, etablera ett företag här eller bygga ut en befintlig verksamhet ska mötas av EN ingång och hjälp direkt, inte en labyrint.

Arbete åt alla

Vi behöver samtidigt se till att alla som redan bor på Gotland får chansen att jobba. Det arbete som bedrivits i projektform för att stödja de som står långt från arbetsmarknaden behöver gå över i ordinarie verksamhet. Här finns en stor outnyttjad potential, både för de individer det gäller och för regionens och företagens kompetensförsörjning.

Det kanske största hindret för Gotlands utveckling de kommande åren är inte pengar utan människor. Vården, omsorgen, skolan, byggsektorn, besöksnäringen, industrin och de gröna näringarna skriker alla efter personal med rätt kompetens. Region Gotland har ett etablerat samarbete med Campus Gotland och näringslivet i kompetensförsörjningsfrågor, men det behöver stärkas och utvecklas ytterligare.

Vägpriser för både passagerartrafik och transporter är helt nödvändigt för Gotlands utveckling. Det är i grunden en rättvisefråga att hela Sverige ska ha likartade förutsättningar. Arbetet behöver fortsätta för att säkerställa långsiktighet gällande färje- och flygpriser.

Prioriterade resurser

Vi avsätter 2 mnkr för en hållbar och inkluderande arbetsmarknad. Vi vill även fortsätta utveckla arbetet med företagsservice, landsbygdsutveckling (SAMLA), inflyttning och planprocesser, med prioriteringar och finansiering inom beslutade ramar.

4. Vatten och klimat

Vattenfrågan är central för Gotlands utveckling. Vatten behövs både för boende, näringsliv och livsmedelsproduktion, men under lång tid har utveckling och byggande hindrats på flera platser på grund av att VA-försörjning inte har varit tillräckligt utbyggd. De återkommande problemen med både vattenbrist och kokrekommendationer har skapat en tillitskris där varken boende eller företag vågar lita på att man över tid har drickbart vatten i ledningarna.

Under lång tid har investeringarna i VA varit otillräckliga. Nu behöver underhållsskulden tas igen. Utbyggnad och renovering behöver trappas upp betydligt, och säkras med många olika lösningar parallellt till exempel dammar längs vattendrag, traditionella lösningar som brunnar och ytvattentäkter samt avsaltningsverk. Ytterligare ett avsaltningsverk är nödvändigt för att säkra Visbys vattenförsörjning, men i första hand ska det vatten som varje år faller över ön tas tillvara bättre. Dessutom behöver vi säkerställa täta ledningsnät.

Planeringen för att bilda ett vattencentrum för att kraftsamla runt frågor som handlar om VA-försörjning ska inledas. Härifrån kan innovationsprojekt drivas, liksom det kan vara en bas för stöd i VA-frågor både till Regionens egen verksamhet, privatpersoner och företag.

Vatten- och avloppsinvesteringarna prioriteras i investeringsbudgeten.

5. Säkra välfärden

Skolan

Kvalitet i barns och ungas grundläggande skolutbildning har mycket hög prioritet. Utan en bra start, som ger förutsättningar att klara skolan, riskerar unga att exkluderas från både vidare utbildning och arbete. Vi accepterar inte att två av tio barn på Gotland går ut grundskolan utan godkända betyg.

Vi vill se att långsiktiga planer för skolor tas fram i dialog med medborgare. En skola som ständigt hotas av nedläggning kan aldrig bli en riktigt bra skola. Personal söker sig vidare, föräldrar placerar barn i andra skolor, och planering omöjliggörs. Att upprätta långsiktiga hållbara planer för skolorna skapar trygghet för de som bor och verkar i olika delar av Visby, i våra tätorter, på landsbygderna och på Gotland som helhet. Att visa på hur varje skola ska utvecklas ger både tydlighet och långsiktig hållbarhet för familjer och för skolans personal.

Vi prioriterar barn- och elevhälsa. I driftkalkylen ingår bland annat 1,8 mnkr till barn- och elevhälsan i BUN och GVN.

Vård och omsorg

Prognoser visar att antal innevånare över 80 år förväntas öka med 2 040 st eller 36 procent på tio år. Det innebär att behovet av vård och omsorg kommer att öka. Samtidigt förväntas andelen personer i arbetsför ålder minska. Vi behöver hitta vägar för att lösa denna utmaning.

Det bästa för både människor och ekonomi är att göra insatser så att fler mår bra och är friska långt upp i åldrarna. Det finns kommuner som har gjort omfattande satsningar på förebyggande arbete, vilket också märks i lägre andel som behöver särskilt boende eller stora insatser genom hemtjänst. Det är den vägen även Region Gotland behöver gå.

Resursfördelningsmodellerna ger hälso- och sjukvården cirka 59,8 mnkr och socialnämnden cirka 40,6 mnkr. I investeringsförslaget ingår bland annat HSN:s investeringspott på 37,65 mnkr och 20 mnkr till om- och tillbyggnad av primärvården på Korpenområdet 2027.

Vi avsätter 15 mnkr för en plan för minskade löneskillnader mellan kvinno- och mansdominerade yrken.

6. Kultur, fritid och civilsamhälle

Gotland behöver större tillgång till lokaler för teater, musik och andra verksamheter som behöver en scen. Därför vill vi se hur befintliga lokaler kan användas i högre grad eller utvecklas för ett rikare kulturliv. Tex kan Wisby Strand nyttjas i högre utsträckning. Vi vill utveckla det vi har och skapa flexibilitet. Vi ser även att Kulturrum och bygdegårdar kan utnyttjas mer för både föreningar och regionens verksamhet inom kultur.

Inom civilsamhällets verksamheter pågår det som ofta är viktigast i människors vardag: kören, idrottsklubben, hembygdsföreningen, studieförbundet, pensionärsföreningen. De frivilliga insatserna bygger sammanhang som ingen regional verksamhet kan ersätta. På Gotland med våra många socknar där civilsamhället ofta är limmet som håller bygden samman är detta särskilt tydligt.

Både Solberga skolan samt föreningslivet har ett stort behov av en ny idrottshall i centrala Visby. Därför väljer vi att i investera i att göra om gamla Solberga badet till en idrottshall. Detta är även rekommenderat från investeringsrådet.

När Region Gotland står inför svåra ekonomiska prioriteringar är det lätt att se föreningsstöd och bidrag till civilsamhället som något som har låg prio. Vi menar att det är tvärtom. Varje krona som går till en aktiv förening är en investering med stor hävstång genom frivilligtimmar, gemenskap, folkhälsa, trygghet och förebyggande arbete som regionen aldrig själv hade kunnat producera till samma kostnad.

Vi vill se över hur regionen kan göra det enklare för föreningar att samverka med kommunal verksamhet

exempelvis inom förebyggande arbete eller att nå ut till grupper som är särskilt utsatta. IOP är en samarbetsform som bör nyttjas oftare, och i många fall kan överflyttning av budgetmedel till föreningar från regional verksamhet ge en bättre utväxling av nytta för gotlänningar.

Vi prioriterar idrott och mötesplatser på hela Gotland. Investeringsförslaget innehåller 7 mnkr för konstgräsplanen i Slite.

7. Uppdrag

Uppdrag 1: Regionövergripande grupp för att genomföra effektiviseringar om 131 mnkr

Regiondirektören får i uppdrag att inrätta en regionövergripande grupp med mandat att leda arbetet med att genomföra de effektiviseringar om sammanlagt 131 mnkr som denna budget förutsätter. Gruppen ska arbeta fokuserat, tvärorganisatoriskt och med direkt rapportering till regionstyrelsen. Av beloppet avser 110 mnkr effektivare processer, vakansprövning, översyn av projekt och uppdrag samt verksamhetsutveckling, 20 mnkr samordningsvinster och 1 mnkr systemeffektiviseringar.

Arbetet ska omfatta de fem områden som identifierats i budgeten:

- Minskning av hyrpersonal och konsultberoende.
- Inventering, prövning och avveckling av projekt och uppdrag som inte tillför tydlig nytta för gotlänningar.
- Systematiskt arbete för minskad sjukfrånvaro och dämpad övertid, med utgångspunkt i friskfaktorsarbetet.
- Strukturerad vakansprövning vid naturlig personalomsättning, inklusive pensionsavgångar.
- Utveckling av en organisationsövergripande kvalitetskultur där medarbetares drivkraft att utveckla och förbättra tas tillvara, kanaliseras och leder till faktisk förändring i verksamheten.

Förvaltningarna ansvarar för att identifiera och genomföra konkreta åtgärder. Gruppen ska regelbundet återrapportera till regionstyrelsen om frigjorda medel, tidplaner, verifierade ekonomiska effekter, identifierade hinder, konsekvenser för verksamhet och arbetsmiljö samt behov av politiska beslut. Återrapporteringen ska vara transparent och redovisas öppet så att både medarbetare och medborgare kan följa arbetet. Första avstämning ska ske under första kvartalet 2027 och därefter kvartalsvis. Om förväntade effekter inte kan uppnås ska gruppen återkomma med alternativa åtgärder för politiskt ställningstagande.

Uppdrag 2: Prioriteringar inom befintliga ramar

Region Gotland förvaltar varje år drygt sju miljarder kronor i skatteintäkter och statsbidrag. Det är en stor summa, och inom den finns utrymme för förändring som inte kräver nya tillskott. Varje nämnd och förvaltning får i uppdrag att vid behov av nya satsningar i första hand identifiera utrymme inom befintlig ram genom omprioritering, snarare än att äska tillkommande medel.

Detta ska inte ses som ett sparbeting utan en arbetsprincip för sund ekonomisk hushållning med skattemedel: nya behov ska prövas mot pågående verksamhet, och det som tillför mest värde för gotlänningar ska prioriteras. En organisation som ständigt bygger på utan att samtidigt välja bort saker blir vare sig effektiv eller mottaglig för förnyelse.

Uppdrag 3: Förstärkt påverkansarbete gentemot staten kring ö-politik

Regiondirektören får i uppdrag att intensifiera påverkansarbetet gentemot staten kring frågan om en svensk ö-politik. Arbetet ska bedrivas både enskilt och i samverkan med andra svenska öar, med andra europeiska systerregioner där fungerande modeller för ökompensation finns och organisationerna CPMR och OECD.

Uppdrag 4: Långsiktiga skolplaner i medborgardialog

Regiondirektören får i uppdrag att under 2027 ta fram långsiktiga utvecklingsplaner för regionens grundskolor

i dialog med elever, vårdnadshavare och personal. Planerna ska ge tydlighet om varje skolas roll och utveckling över tid.

Uppdrag 5: Vattencentrum

Regiondirektören får i uppdrag att inleda planeringen för bildandet av ett vattencentrum som ska samordna VA-frågor, driva innovationsprojekt och utgöra ett stöd för regionens egen verksamhet, privatpersoner och företag.

8. Driftbudget 2027 – sammanfattning

Post	L–KD, mnkr
Personalkostnadskompensation totalt (115 + 15)	130,0
Resursfördelningsmodeller	99,5
Externa avtal och interna priser	84,1
Tidigare beslutade ramförändringar	−6,1
Särskilda ramtillskott	4,8
Effektiviseringar	−131,0
Summa förändring budget 2027	181,3
Budgeterat resultat 2027	+102,6

L–KD:s budget för 2027 ger ett budgeterat resultat på 102,6 mnkr, motsvarande cirka 1,38 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatet ligger 45,4 mnkr under det finansiella resultatmålet om 2 procent (148 mnkr).

Budgetförslaget bygger inte på styrets extra antaganden om 20 mnkr i reavinster och exploateringsintäkter eller 30 mnkr i finansiella intäkter.

9. Investeringsbudget 2027 – sammanfattning

Post	L–KD, mnkr
Totala investeringar 2027	830,65
Skattefinansierad verksamhet	351,90
Avgiftsfinansierad verksamhet	478,75
HSN:s investeringspott	37,65
Korpen, ombyggnad primärvård	20,00
Lokalinvesteringar, kök	5,00
Konstgräsplan Slite	7,00

10. Driftbudget 2027 – ekonomisk bilaga

Belopp i miljoner kronor (mnkr).

Budgetpost	S–C–V	L–KD
Personalkostnadskompensation	**–**	**–**
Generell personalkostnadskompensation	125,0	115,0
Plan för löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken	15,0	15,0
Summa personalkostnadskompensation	**140,0**	**130,0**
Resursfördelningsmodeller	**–**	**–**
Resursfördelningsmodell Utbildningsnämnd	-1,0	-1,0
Resursfördelningsmodell SON	40,6	40,6
Resursfördelningsmodell HSN	59,8	59,8
Summa resursfördelningsmodell	**99,5**	**99,5**
Externa avtal och interna prishöjningar	**–**	**–**
Externa avtal	48,6	48,6
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5,0	5,0
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	2,9	2,9
Förändring internhyra (3,6 %)	22,0	22,0
Driftskostnader exploatering	5,6	5,6
Summa externa avtal och interna priser	**84,1**	**84,1**
Tidigare belutade ramförändringar	**–**	**–**
RS/Politik	-1,8	-1,8
RS/RSF: Badhus i Visby drift	5,4	5,4
RS/RSF: Hansedagarna 2025	-0,3	-0,3
RS/RSF:Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0,2	0,2
RS/RSF: Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	-0,9	-0,9
RS/RSF: Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	-1,0	-1,0
RS/RSF: Anläggningsstöd Visby gymnasterna	0,0	0,0
MBN: Utredningar i samband med exploateringar	-7,7	-7,7
Summa tidigare beslutade ramförändringar	**-6,1**	**-6,1**
Ramtillskott	**–**	**–**
System, optimering och hantering av licenser (SAM)	–	1,0
Barn- och elevhälsan BUN och GVN	–	1,8
En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla	–	2,0
Summa ramtillskott	**–**	4,8
Effektivisering	**–**	**–**
Reavinster och exploatering	-20,0	0,0
Finansiella intäkter	-30,0	0,0
Effektiviserade processer, vakansprövning, översyn projekt och uppdrag	–	-110,0
TSF sammanslagning Samordningsvinster	–	-20,0
Effektivisering system	–	-1,0
Summa	**-50,0**	**-131,0**
Summa förändring budget 2027	**267,5**	**181,3**
Resultat före beredning	-6,0	-6,0
Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning)	289,9	289,9
Budgeterat resultat 2027	**16,4**	**102,6**

Resultatmål 2 % 2027 = 148 mnkr	–	–
Avvikelse från resultatmål	**-131,6**	**-45,4**

L–KD:s budgeterade resultat är 102,6 mnkr (cirka 1,38 procent). Avvikelsen från tvåprocentsmålet på 148 mnkr är −45,4 mnkr. Styrets resultat är 16,4 mnkr (cirka 0,2 procent)

L–KD budgeterar inte de ytterligare intäktsantagandena om 20 mnkr i reavinster och exploatering eller 30 mnkr i finansiella intäkter. Effektiviseringsmålet är 131 mnkr, enligt uppdrag 1.

	Budget 2027	Nämndernas förslag budget 2027	2027 Investeringsråd	2027 KD L förslag	2027 S C V förslag
Regionstyrelsen/Regionstyrelseförvaltningen					
Investeringspott	14 000	10 000	9 400	5 000	9 400
Inköp av fordon räddningstjänst	4 000	10 000	4 000	4 000	4 000
Lokalinvesteringar, kök	5 000	5 000		5 000	5 000
Lokalinvesteringar, storkök					
IT- investeringar pott	22 000	22 000	22 000	18 000	22 000
IT-investeringar ökad redundans					
Ridanläggning Rävhagen	10 000	10 000		0	
Ungkulturhus "Gamla Solbergabadet"	4 700	4 700		0	4 700
Konstgräsplan Visby					
Konstgräsplan Slite		7 000		7 000	
Aktivitetspark		15 000		0	15 000
Friidrott utomhus		5 000			
Friidrott inomhus					
Almedalsbiblioteket Meröppet					
Lokalinvesteringar, räddningstjänst					
Delsumma regionstyrelsen/regionstyrelseförvaltningen	**59 700**	**88 700**	**35 400**	**39 000**	**60 100**
Strategiska investeringar					
Badhus*	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000
Inventarier badhus	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Delsumma strategiska investeringar RSF	**62 000**	**62 000**	**62 000**	**62 000**	**62 000**
Summa regionstyrelseförvaltningen	**121 700**	**150 700**	**97 400**	**101 000**	**122 100**
Miljö- och byggnämnden					
Investeringspott	500	500	250	250	250

Summa investeringar miljö- och byggnämnden	**500**	**500**	**250**	**250**	**250**
Tekniska nämnden					
Investeringar i skattefinansierad verksamhet					
Investeringspott	10 000	9 700	11 700	5 000	11 700
Kollektivtrafik, investeringar enl hållplatshandbok hållplatser					
Särskilt projekt					
Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät	18 000	18 625	10 000	10 000	10 000
Landsbygdsutveckling		2 000			
Investeringar mark-och stadsmiljö, gator och vägar	25 000		30 000	30 000	30 000
Beläggningsprogram		13 000			
Enskilda vägar		1 500			
Trafikinvesteringar		8 500			
Parkinvesteringar		10 000			
Trafiksignaler		9 000			
Särskilda projekt					
Belysning Visby innerstad	7 000	14 000			
Upprustning Norderstrand/Kruttornet	11 200				
Stora Torget och Södertorg		5 000			
Almedalsscenen					
Anslutning Kopparviksbron		4 200			
FFA					
Lokalinvesteringar: Reinvesteringar fastighet (fastighetsägaransvar samt ventilation)					
Utbyte av ventilation (tidigare obligatorisk ventilationskontroll)	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Investeringar fastighetsägaransvar	80 000	100 000	75 000	50 000	75 000
Särskilda projekt					
Utveckling av fastigheter		750			
Solceller på fastigheter	2 000	2 000			
Klimatanpassning/robusthet	5 000	5 000			

Utbyte av lysrör och armaturer till LED	20 000	20 000	10 000	10 000	10 000
Ställverk		20 000			
Lövsta Mjölkladugård		25 000			
Reinvestering Korpen hus 15		14 000			
Skärmtak Skarphäll		1 500			
Kontor/omklädning (VA Skarphäll)					
Garage (VA Skarphäll)		4 000			
Skärmtak (VA Skarphäll)					
Investeringar hamn	8 000	10 000			
Summa investeringar skattefinansierad verksamhet	**201 200**	**312 775**	**151 700**	**120 000**	**151 700**
				,	,
Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet					
VA-verksamhet	185 500	167 000	167 000	167 000	167 000
Visby vattenförsörjning	75 000	234 000	234 000	234 000	234 000
Investeringar i fastigheter för VA-verksamhet	24 000				
Avfallsverksamhet	27 650	12 750	12 750	12 750	12 750
Hamnverksamhet,linjehamn					
Förbättringsåtgärder Visby hamn (20 år)	5 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Rensmuddring Visby hamn	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Ytbeläggning terminalområde					
Automatiserad förtöjning färjeläge 5 och 6					
Anpassning landgångar & ramper					
Särskilda projekt					
Automooring		70 000	70 000	0	70 000
Anpassning Katamaran FL 5 / 6		28 000	28 000	28 000	28 000
Ombyggnad hamnterminal	14 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Muddring och logistikyta nordost om oljekajen Visby	20 000				
Landel Kryssningskaj					
Övernattningsläge oljekaj					
Lövsta Mjölkladugård			25 000	25 000	25 000
Summa investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	**359 150**	**523 750**	**548 750**	**478 750**	**548 750**

Summa investeringar tekniska nämnden	**560 350**	**836 525**	**700 450**	**598 750**	**700 450**
Barn- och utbildningsnämnden					
Investeringspott	15 000	15 000	13 900	7 000	13 900
Inventarier förskola, grundskola	4 500	4 500			
Lokalinvesteringar förskola					
Dalhem och Humlan	23 000	23 000			
Lokalinvesteringar grundskola, anpassad skola				44 000	
Roma, Västerhejde och Humlan	58 500	58 500	44 000		44 000
Anpassning i grunskola och anpassad skola					
Anpassning i samband med periodiskt underhåll		8 000			
Anpassning barn- och elevhälsan		1 000			
Säkerhet, Beredskap och Lokaler		1 000			
Särskilda projekt					
Idrottshall Visby	25 000	25 000			
Idrottshall Solberga badet			20 000	2 000	
Summa investeringar barn- och utbildningsnämnden	**126 000**	**136 000**	**77 900**	**53 000**	**57 900**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden					
Investeringspott	6 000	6 000	5 600	3 000	5 600
Folkhögskolan Hemse	1 000	4 000		2 000	4 000
Folkhögskolan Fårösund		4 000			
Lokalinvesteringar vuxenutbildning					
Lokalinvesteringar Vuxenutbildningen	35 000	35 000			
Lokalinvesteringar gymnasieskola					
Summa investeringar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	**42 000**	**49 000**	**5 600**	**5 000**	**9 600**
Socialnämnden					
Investeringspott	8 000	8 000	7 500	5 000	7 500

Lokalinvesteringar äldreomsorg					
Äldreboende Visby					
Äldreboende					
Lokalinvesteringar LSS					
Bostad med särskild service enl. SOL					
Gruppbostad LSS Visby					
Summa investeringar socialnämnden	**8 000**	**8 000**	**7 500**	**5 000**	**7 500**
Hälso- och sjukvårdsnämnden					
Investeringspott	40 000	40 000	37 650	37 650	37 650
Lokalinvesteringar	17 000				
Kritiska förbättringsprojekt visby lasarett					
Behandlingsbyggnad 23 plan 4					
Om och tillbyggnation primärvård korpen		40 000	20 000	20 000	20 000
Korpen inventarier					
Särskilda projekt					
Magnetkamera MR	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kemiinstrument					
Patientövervakningssystem					
Utrustning korpen					
Operationsstaplar					
Summa investeringar hälso- och sjukvårdsnämnden	**67 000**	**90 000**	**67 650**	**67 650**	**67 650**
Total investeringsbudget	**925 550**	**1 270 725**	**956 750**	**830 650**	**965 450**
varav skattefinansierad verksamhet	*566 400*	*746 975*	*408 000*	*351 900*	*416 700*
varav avgiftsfinansierad verksamhet	*359 150*	*523 750*	*548 750*	*478 750*	*548 750*
varav strategiska investeringar	*62 000*	*62 000*	*62 000*	*62 000*	*62 000*

Politiska riktlinjer för effektivisering och verksamhetsutveckling 2027

Liberalerna och Kristdemokraterna – Region Gotland | Bilaga till budgetförslag 2027

Utgångspunkt

Region Gotlands ekonomiska resurser behöver användas så effektivt som möjligt. Varje skattekrona ska skapa största möjliga nytta för gotlänningarna.

Liberalerna och Kristdemokraterna vill därför genomföra ett långsiktigt effektiviseringsarbete som stärker regionens ekonomi, minskar onödiga kostnader och frigör resurser till kärnverksamheterna. Riktlinjerna anger den politiska inriktningen för budgetens effektiviseringsmål om sammanlagt 131 miljoner kronor under 2027: 110 mnkr för effektivare processer, vakansprövning och uppdragsöversyn, 20 mnkr för samordningsvinster samt 1 mnkr för systemeffektiviseringar.

Effektivisering handlar inte enbart om att minska kostnader, utan också om att arbeta smartare, använda befintliga resurser bättre och utveckla verksamheterna.

Den politiska nivån fastställer ekonomiska mål, prioriteringar och övergripande riktlinjer. Regiondirektören och berörda förvaltningar ansvarar för att ta fram konkreta åtgärdsplaner, genomföra förändringarna och följa upp resultatet.

Prioriterade områden

1. Naturliga pensionsavgångar och strategisk kompetensförsörjning

Regionen ska aktivt använda naturliga pensionsavgångar som en möjlighet att se över organisation, bemanning och arbetssätt.

Varje pensionsavgång ska inte automatiskt innebära att en tjänst återbesätts i oförändrad form. Förvaltningarna ska pröva om arbetsuppgifter kan organiseras annorlunda, samordnas eller effektiviseras.

Samtidigt ska nödvändig kompetens och bemanning inom kärnverksamheterna säkerställas.

2. Systematisk vakansprövning

Regionen ska tillämpa en strukturerad vakansprövning vid rekryteringar.

Innan en vakant tjänst återbesätts ska behovet bedömas utifrån verksamhetens uppdrag, arbetsbelastning, kompetensbehov och möjligheter till effektivisering.

Vakansprövningen ska inte innebära ett generellt anställningsstopp. Verksamheter med kritiska bemanningsbehov ska kunna rekrytera.

3. Minskad sjukfrånvaro och förbättrad arbetsmiljö

Hög sjukfrånvaro medför stora kostnader för regionen och påverkar både medarbetare och verksamhet.

Förvaltningarna ska prioritera förebyggande arbetsmiljöarbete, tidiga rehabiliteringsinsatser, hållbar schemaläggning och ett närvarande ledarskap.

Målet är att minska sjukfrånvaron, behovet av vikarier och övertid samt förbättra kontinuiteten i verksamheterna.

Ekonomiska besparingar ska beräknas utifrån faktiska minskningar av kostnaderna.

4. Översyn av projekt, uppdrag och externa konsultkostnader

En regionövergripande genomgång ska göras av pågående projekt, utvecklingsuppdrag och externa konsultinsatser.

Förvaltningarna ska bedöma vilka insatser som är nödvändiga, vilka som kan samordnas och vilka som kan avslutas eller senareläggas.

Särskild vikt ska läggas vid att undvika parallella projekt, otydliga uppdrag och verksamheter som fortsätter utan dokumenterad nytta.

Verksamhetsnära utveckling och innovation

Varje verksamhet ska ges möjlighet och uppmuntras att själv identifiera utvecklingsmöjligheter, ta initiativ till förbättringar och aktivt söka extern finansiering för forskning och utvecklingsprojekt. Hemse vårdcentral är ett gott exempel, där verksamheten har beviljats projektmedel för bland annat hjärt- och diabetesforskning.

Utvecklingsarbetet ska i första hand initieras och drivas nära verksamheterna, av medarbetare med kunskap om de lokala behoven, snarare än genom centralt styrda projekt. Regionens centrala funktioner ska ha en stödjande och möjliggörande roll.

5. Effektivare administration och gemensamma stödfunktioner

Regionen ska se över möjligheterna att minska dubbelarbete och stärka samordningen inom exempelvis administration, ekonomi, HR, inköp, IT och andra stödfunktioner.

Målet är enklare arbetsprocesser, tydligare ansvarsfördelning och minskade administrativa kostnader utan att försämra det stöd som kärnverksamheterna behöver.

6. Digitalisering och förenklade arbetssätt

Digitala lösningar ska användas där de kan minska manuellt arbete, förenkla handläggning och förbättra servicen.

Befintliga IT-system och licenser ska inventeras för att identifiera överlappande funktioner och onödiga kostnader.

Nya digitala investeringar ska föregås av bedömningar av faktisk verksamhetsnytta, införandekostnader och långsiktiga besparingar.

7. Effektivare lokalanvändning och inköp

Regionen ska arbeta för ett bättre nyttjande av lokaler, minskade energikostnader och en mer samordnad inköpsverksamhet.

Tomma eller underutnyttjade lokaler ska identifieras och möjligheterna till samlokalisering prövas.

Avtal och upphandlingar ska följas upp systematiskt för att säkerställa god ekonomisk hushållning.

8. Tydligare prioritering av regionens uppdrag

Förvaltningarna ska identifiera arbetsuppgifter, rutiner och uppdrag som kan förenklas eller avvecklas.

Om en effektivisering förutsätter att ett politiskt beslutat uppdrag förändras ska frågan återkomma till ansvarig nämnd eller regionstyrelsen för beslut.

Lagstadgade skyldigheter, patientsäkerhet, rättssäkerhet och grundläggande kvalitet ska säkerställas.

Ansvar, genomförande och uppföljning

Regiondirektören ges i uppdrag att samordna effektiviseringsarbetet och tillsammans med förvaltningarna ta fram konkreta genomförandeplaner.

Planerna ska:

- Identifiera åtgärder och beräknade ekonomiska effekter.
- Ange ansvarig förvaltning och tidplan.
- Skilja mellan engångsbesparingar och varaktiga effektiviseringar.
- Redovisa eventuella genomförandekostnader.
- Bedöma konsekvenser för kvalitet, bemanning, arbetsmiljö och tillgänglighet.
- Följas upp regelbundet och rapporteras till berörda nämnder och regionstyrelsen.

Effektiviseringsarbetet ska genomföras med respekt för medarbetarna och i dialog med berörda verksamheter och fackliga organisationer.

Målet är en långsiktigt hållbar ekonomi där mindre resurser binds i onödig administration, ineffektiva processer och överlappande uppdrag – och mer kan användas där de gör störst nytta för gotlänningarna.

miljöpartiet de gröna
GOTLAND

Bilaga § 354:3

Gotland kan inte vänta..

.. på staten
.. på klimatåtgärder
.. på skydd av vattnet
.. på handlingskraft

En grön oppositionsbudget för Region Gotland 2027

Förändringar för klimatet, utbildningen, välfärden och demokratin

Österväg 5, 621 45 Visby gotland@mp.se mp.se/gotland

En hållbar grön höstbudget för 2027

Gotland står fortfarande inför stora utmaningar. Region Gotlands ekonomiska förutsättningar är ansträngda. Samtidigt möter vi en demografisk utveckling som innebär en åldrande befolkning och minskande barnkullar. Befolkningsutvecklingen har bromsat in, vilket riskerar att leda till minskade skatteintäkter och förändrade behov i välfärd och service.

Dessa utmaningar ställer krav på oss att göra kloka prioriteringar på kort och lång sikt där vi behöver omfördela resurser. Samtidigt sätter klimatförändringarna vår vattenförsörjning under allt större press och investeringarna som vi behöver göra för att möta ett förändrat klimat är stora.

På nationell nivå saknar Sverige fortfarande en regering, och de statliga tillskott som många har hoppats på har än så länge uteblivit. Det innebär att Gotland behöver hantera stora och långsiktiga utmaningar med begränsade ekonomiska resurser.

Solidaritet är en av Miljöpartiets viktigaste grundprinciper. Det gäller i klimatarbetet - där vi har ett ansvar för kommande generationer - men även i ekonomin där vi tillsammans behöver ta ansvar för vår välfärd.

För att finansiera våra satsningar och ändå ha ett positivt ekonomiskt resultat på drygt 18 miljoner kronor att avsätta till regionens reserver så vill Miljöpartiet höja skatten med 50 öre.
För att upprätthålla en fungerande välfärd och klara de klimatrelaterade utmaningarna är en skattehöjning nödvändig. Gotland ligger idag i mitten av skattetabellen, samtidigt som vi är en ö med helt unika utmaningar jämfört med övriga Sverige.

Miljöpartiet menar att vi måste ta ansvar för Gotlands välfärd idag. Vår planering kan inte bygga på att andra ska lösa våra problem. Vi behöver tillsammans ta ansvar för Gotlands utveckling här och nu.

Klimat, miljö och hållbar samhällsplanering

För Miljöpartiet är det en självklarhet att Region Gotland ska ta ansvar för att minska utsläpp och arbeta aktivt för att rusta det gotländska samhället inför klimatförändringarnas konsekvenser.

Nämndövergripande klimat- & miljöfond

Trots att Gotland har utlyst klimatnödläge och har stora utmaningar bland annat på grund av vårt ö-läge, vår grundvattenproblematik samt vår känsliga natur och miljö, så finns i regel inte medel att satsa på mindre aktiviteter och projekt för att motverka klimatpåverkan, stödja arbetet med biologisk mångfald och andra viktiga miljöåtgärder när dessa måste konkurrera med behoven i regionens olika verksamheter.

För att motverka den skadliga konkurrensen och ge klimat- och miljöarbetet en rejäl skjuts framåt vill vi avsätta 10 miljoner kronor i en nyinrättad klimat- & miljöfond.

Införa en vattenrådgivare och vattenpolitiker

Regionen saknar idag kompetens i vattenfrågor utanför de som hanteras inom VA. I frågor kring vattnets kretslopp på ön, före vattentäkterna och efter avloppsreningsverken behöver regionen stärka sin kompetens så att den kan svara upp mot de krav som ställs kring planering, samverkan, utveckling och förvaltning av de allt viktigare vattenfrågorna.

Vi behöver också arbeta mer med smart vattenanvändning, öka kunskap om vattenfrågor i skola och förskola men också, minska belastningen på yt- och grundvatten från förorenade områden och pågående verksamheter. Ett annat grundläggande arbetsområde för en vattenrådgivare är att stimulera återskapandet av våtmarker och övriga sätt att öka grundvattentillgången på ön.

Eftersom det finns liknande ambitioner från flera partier, uppdrar vi åt regionstyrelsen att komma med förslag på hur uppdragen till sådana funktioner kan se ut och var de bäst kan placeras samt finansieras. Vi uppdrar också åt regionstyrelsen att utreda hur det politiska ansvaret för vattnet i landskapet och runt ön kan förtydligas.

Tillsätt en demokratiutvecklare

För att demokratin ska fungera behöver vi arbeta mer med delaktighet, jämställdhet och inkludering. Enligt Ungdomsbarometerns undersökning minskar ungas tilltro till det demokratiska systemet och hela 59 procent i åldrarna 15-24 är oroliga för demokratins framtid. Det här är en utveckling vi måste vända och Region Gotland behöver därför förbättra arbetet med att öka gotlänningarnas delaktighet i kommunala och regionala beslut.

Miljöpartiet skjuter till 900 000 kronor för att finansiera en demokratiutvecklare för att samordna och förbättra Region Gotlands demokratiarbete och tillse att det sker jämställt.

Barnen

Elevantalet minskar kraftigt under de kommande åren och det innebär att skolan kommer få mindre pengar. Samtidigt så har Region Gotland stora problem med kompetensförsörjningen och att ge barnen en likvärdig utbildning. Ett stort antal elever klarar inte grundskolan och får inte behörighet till gymnasiet. Region Gotland behöver göra mer för att möta barnens behov och se till att alla barn får en likvärdig utbildning.

Barn har olika behov för lärande och det är viktigt för varje elev och hela det gotländska samhället att möta de behoven.

Barn- och elevhälsan har ett mycket viktigt uppdrag att arbeta förebyggande och hälsofrämjande och trots att det är så viktigt så har barn- och elevhälsan svårt att klara av sitt huvudsakliga uppdrag.Vi behöver ge skolan mer långsiktiga förutsättningar och ser ett oundvikligt behov av att se över skolorganisationen och ta ett helhetsgrepp om den och dess framtid.

Gotländska barns rätt till en likvärdig skola av hög kvalitet kan inte avvakta en ny skolutredning eller bättre ekonomiska tider. Trots att Region Gotlands ekonomi ser mycket bekymmersam ut för 2027 måste vi prioritera barnen.

Vi skjuter därför till 13,4 miljoner kr till skolor och förskolor och barn- och elevhälsans viktiga arbete samt uppdrar till barn- och utbildningsnämnden att identifiera förskolor och skolor med effektivt arbete för jämställdhet, normmedvetenhet och våldsprevention samt utarbeta en modell för att sprida kunskapen till övriga skolor.

Kultur och fritid - en investering i gotlänningarnas välmående

En levande och tillgänglig kultur- och fritidssektor stärker inte bara gotlänningarnas välbefinnande och delaktighet, utan bidrar även till Gotlands attraktivitet, sammanhållning och långsiktiga hållbarhet. I en tid när regeringen genomfört kraftiga nedskärningar i kulturpolitiken krävs att Region Gotland tar ansvar för att säkra ett rikt kulturliv och meningsfull fritid för alla – särskilt barn och unga.

Vi är mycket glada över att en Kultur- och Fritidsnämnd återinrättas den 1 januari 2027. Denna nämnd behövs för att samla ansvar, skapa politisk tydlighet och långsiktig strategi för hela området.
Det nya stödsystemet för kultur- och fritidsföreningar innebär förbättrade och mer rättvisa villkor för Gotlands ideella föreningsliv, men det måste också finnas medel att fördela.

Vi vill stärka kultur- och fritidsområdet med 4,2 miljoner kr för att säkra stödgivningen, både inom kultur och fritid, samt för att utveckla arbetet med kulturgarantin. Vi vill också införa kulturgaranti för äldre, så att fler av våra äldre kan ta del av det rika kulturutbud som Gotland har att erbjuda.

Landsbygdsutveckling

Landsbygden på Gotland får alltid – proportionellt sett – en för liten del av regionens budget, såväl vad gäller investeringar som driftsbudget. De mindre tätorterna får ta mindre del av olika satsningar, återvinningscentraler stängs och lokala utvecklingsbolag har svårt att få regional finansieringshjälp. Samtidigt har det funnits medel i regionens budget som inte använts på grund av brist på idéer och strategier för landsbygdsutveckling.

Miljöpartiet ställer sig bakom finansieringen av en modell som stödjer och utvecklar hållbara former för samarbete kring landsbygdsutveckling på Gotland. Det är dock viktigt att det inte bara är kommersiell verksamhet som stöds utan det behöver vara ett brett anslag för en hållbar utveckling på landsbygden. Steg har tagits i rätt riktning och vi vill stärka detta arbete ytterligare.

Vården och omsorgen

Hälso- och sjukvården brottas med stora utmaningar i sin kompetensförsörjning och med ekonomin. För att klara att upprätthålla en god hälso- och sjukvård samtidigt som vi klarar ekonomin så behövs det stora tillskott från staten och en särskild ö-politik som bemöter våra speciella förutsättningar som vi har på gotland just för att vi är en ö och en kommun och region i ett. Våra gemensamma ansträngningar att uppvakta staten har hittills inte gett något resultat.

Miljöpartiet menar att Region Gotland inte kan låta bli att ge sjukvården medel för kostnadsökningar och utveckling i väntan på en annan lösning. Miljöpartiet stärker därför hälso- och sjukvården med sammanlagt 8 miljoner kronor för att möta oundvikliga kostnadsökningar och skapa förutsättningar för etablering av ett centrum för klinisk forskning på ön.

Inom omsorgen på Gotland finns stora behov, inte minst inom LSS-verksamheten som ju är lagstyrd och inte kan effektiviseras i någon större utsträckning. Dessa kostnader kan alltså inte undvikas. LSS-verksamheten har varit underfinansierad under flera år. Det innebär att andra delar av socialnämndens verksamhet har finansierat den, vilket inte är rimligt.

För att undvika nedskärningar i andra delar av socialnämndens verksamhet, som exempelvis arbetet mot våld i nära relationer samt både det förebyggande arbetet och stödet till våldsutsatta, tillskjuter vi 20 miljoner kronor för att klara finansiering av LSS-verksamheten.

Långsiktigt hållbara satsningar kräver en skattehöjning

Gotland har en unik situation i och med att vi är både kommun och region, med allt vad det innebär i form av ansvar för gotlänningarna från vaggan till graven. Detta innebär också att Region Gotland har större ekonomiska utmaningar än andra kommuner och allt detta skall bäras av en folkmängd på cirka 60 000 människor och ännu färre skattebetalare.

Vi har också ett stort ansvar för öns miljö och sociala hållbarhet och därför har Miljöpartiets budget, i högre grad än majoritetens, tagit ansvar för alla dessa aspekter.

I Miljöpartiets budget väljer vi att sammantaget tillföra ett ramtillskott (inklusive separata ärenden) på totalt 70,63 miljoner kronor för ökade satsningar på klimat,utbildning och välfärd på Gotland.

Vi kan inte vänta på att staten ska ta ansvar för Gotlands orättvisa förutsättningar. För att klara de utmaningar vi står inför ser vi att en skattehöjning på 50 öre är oundviklig.

Skattesats

Miljöpartiet föreslår:

att kommunal inkomstskatt utdebiteras år 2027 med kronor 34:10 per skattekrona.

Uppdrag

Miljöpartiet yrkar på att regionfullmäktige ger regionstyrelsen följande uppdrag:

1. *att ta ett samlat grepp om framtidens skola på Gotland*

- Regionstyrelsen får i uppdrag att under 2027 ta fram en långsiktig plan för Gotlands grundskolor. Arbetet ska utgå från den demografiska utvecklingen och syfta till att skapa en långsiktigt hållbar skolorganisation där alla elever får en likvärdig utbildning och det stöd de har rätt till. Planerna ska tas fram i dialog med elever, vårdnadshavare och personal och bidra till en gemensam bild av våra demografiska utmaningar och skolornas framtida förutsättningar och behov.

2. *att inrätta en nämndövergripande vattenförvaltning*

- Föreslå hur och var en funktion som vattenstrateg/rådgivare kan inrättas samt uppskattad budget för detta. Ansvarsområdet för funktionen skall vara att verka för god förvaltning, samordning och skydd av vattnet i landskapet och vattnet runt Gotland.
- Föreslå lämpligt upplägg och uppdrag för en vattenpolitiker eller fler i syfte att politiskt bevaka och lyfta vattenfrågorna i Regionfullmäktige, Regionstyrelsen, Tekniska nämnden samt Miljö- och byggnämnden.

3. *att pausa projektet Visborg*

- Ta fram förslag för hur berörda förvaltningar kan omarbeta och minimera arbetet med utvecklingen av stadsdelen Visborg i syfte att frigöra resurser för andra angelägna verksamheter inom regionen. Detta skall gälla så länge regionens ekonomi är så ansträngd som idag.

4. *att arbeta aktivt med normmedvetenhet och våldsprevention*

- Ge barn- och utbildningsnämnden ett uppdrag att identifiera förskolor och skolor med effektivt arbete för jämställdhet, normmedvetenhet och våldsprevention samt utarbeta en modell för att sprida kunskapen till övriga skolor.

	Driftbudget 2027 (mnkr)	**Miljöpartiet Gotland**
	Personalkostnadskompensation	
	Generell personalkostnadskompensation 3 % (avsatt 140mnkr)	140,0
	Summa personalkostnadskompensation	**140,0**
	Resursfördelningsmodeller	
	Resursfördelningsmodell BUN	−12,5
	Resursfördelningsmodell GVN	11,5
	Resursfördelningsmodell SON	40,6
	Resursfördelningsmodell HSN	59,8
	Summa resursfördelningsmodell	**99,4**
	Externa avtal och interna prishöjningar	
	Externa avtal	48,6
	Interna priser regionstyrelseförvaltningen	7,0
	Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	2,9
	Förändring internhyra (3,6 %)	22,0
	Driftskostnader exploatering	5,6
	Summa externa avtal och interna priser	**86,1**
	Tidigare belutade ramförändringar	
	RS/Politik	−1,76
	RS/RSF: Badhus i Visby drift	5,4
	RS/RSF: Hansedagarna 2025	−0,3
	RS/RSF:Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0,2
	RS/RSF: Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	−0,9
	RS/RSF: Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	−1,01
	MBN: Utredningar i samband med exploateringar	−7,7
	Summa tidigare beslutade ramförändringar	**−6,1**
Nämnd	**Ramtillskott**	
RS/RSF Adm	Verksamhetsutvecklare – delaktighet och demokrati	0,90
RS/RSF KFA	Ökade medel till stödgivning inom kulturområdet	2,00
RS/RSF KFA	Kulturgarantin	1,50
RS/RSF KFA	Ökade medel till stödgivning inom fritidsområdet	0,70
TN	Släkehantering	0,39
TN	KMA-samordnare inom projektverksamheten	0,80
TN	Landsbygdsutveckling, kapitalkostnad	0,09
MBN	Anmälningsplikt vattentäkter	0,40
MBN	Förstärkt bemanning inom byggprocess och tillsyn	0,50
HSN	Etablera centrum för klinisk forskning	2,00
HSN	Nytt avtal tvätt, fysioterapeut, gas & SOS-larm	2,50
HSN	Hyresökning Akutmottagning och bårhus	1,00
HSN	Kapitalkostnader	2,50
SON	LSS	20,00
BUN	Förskola	4,00
BUN	Grundskola inkl anpassad skola	7,20
BUN	Kulturskola	0,60
BUN	Barn- och elevhälsan BUN	1,60
	Summa ramtillskott	**48,7**
	Separata ärenden	
RS 2026/288	Erbjudande till Region Gotland att delta i Swedish Wind Centre	0,25
RS 2026/613	Energiön Gotland 2.0	0,7
RS 2025/2258	Uppdrag. Plan för löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken	10
RS 2026/1475	*Upprättande av nytt planprogram för Östercentrum och Solbergaområdet*	1
Nytt uppdrag	Inrättande av nämndövergripande klimat- och miljöfond	10,0
	Summa separata ärenden	**21,95**
	Summa ramutökning (tillskott + separata ärenden)	**70,63**
	Intäktsökningar	
	Skattehöjning med 50 öre per skattekrona, till 34,1	−75,0

	Intäktsökningar	−50,0
	Summa intäktsökning	−125,0
	Summa förändring budget 2027	**265,10**
	Resultat före beredning	−6
	Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning)	290
	Budgeterat resultat 2027	**18,80**